

N.V. Schadeverzekering
voor de Metaal en
Technische Bedrijfstakken
JAARVERSLAG 2018

Inhoud

Personalialia per 31 december 2018	4
Kerncijfers	5
Verslag van de Raad van Commissarissen	7
Bestuursverslag	
1. Algemene informatie	11
1.1 Arbeidsongeschiktheidsverzekeraar voor de bedrijfstak met hart voor de klant	11
1.2 Juridische structuur en interne organisatiestructuur	11
2. Speerpunten 2018	13
2.1 Persoonlijke empathische dienstverlening	13
2.2 Herijking van de uitbesteding	15
3. Financiële informatie	17
3.1 Ontwikkelingen gedurende het jaar	17
4. Beheersing van de bedrijfsvoering	26
4.1 Inleiding	26
4.2 Risicoprofiel, risicostrategie en organisatie	28
4.3 Risicobereidheidsraamwerk (risk appetite)	29
4.4 Risicobeleid	31
4.5 Risico's, onzekerheden en getroffen maatregelen	33
4.6 Informatie over financiële instrumenten	37
4.7 Wet- en regelgeving	39
5. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	41
6. Vooruitblik op 2019	42
Jaarrekening	
Balans per 31 december	44
Winst- en verliesrekening	46
Kasstroomoverzicht	48
Algemene toelichting	49
Risicoparagraaf	65
Toelichting op de balans per 31 december	76
Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	88
Toelichting op de winst- en verliesrekening	89
Gebeurtenissen na balansdatum	94
Overige gegevens	
Statutaire bepalingen	95
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	97
Nadere informatie bestuursleden	104
Begrippenlijst	106
Colofon	112

Personalia per 31 december 2018

Raad van Commissarissen	A.L. van Dalen drs. ing. A.L.A. van Gelder, voorzitter drs. I. van Hoek AAG drs. G.E. van de Kuilen C. Offerman RA A. van der Veen MMO
Directie	drs. E. Ooms AAG drs. P.N. Schrage
Audit- en Risicocommissie	A.L. van Dalen drs. G.E. van de Kuilen, voorzitter C. Offerman RA
Aandeelhouder	Stichting Administratiekantoor Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen is de aandeelhouder van NV schade. Deze heeft alle certificaten van aandelen uitgegeven aan de Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek.
Administrateur	Mn Services N.V.
Accountant	Ernst & Young Accountants LLP

KERNCIJFERS 2014 - 2018

<i>x 1.000 euro</i>	2018	2017	2016	2015	2014
Resultaat	46.163	58.885	86.787	11.499	9.747
Bruto premiebaten [1]	93.346	94.574	92.141	54.227	49.246
<i>Uitkeringen</i>					
WAO-hiaat	18.041	19.115	19.826	21.464	22.680
WIA-producten	25.598	23.287	20.724	16.623	12.498
Totaal schaden	43.639	42.402	40.550	38.087	35.178
<i>Eigen vermogen</i>					
Weerstandsvermogen	331.358	285.195	226.310	139.523	128.024
Statutaire reserve	0	0	0	0	0
Aanwezig vermogen	331.358	285.195	226.310	139.523	128.024
Vereist weerstandsvermogen (SCR)	146.859	124.769	119.491	97.049	101.197
Normsolvabiliteit	308.404	250.786	179.237	145.574	151.796
Statutaire reservegrens	350.993	300.693	238.982	194.098	202.394
SCR ratio	231%	232%	189%	144%	127%
<i>Technische voorziening</i>					
Voor te betalen schaden WIA	495.195	490.371	468.169	485.598	463.206
Voor te betalen schaden WAO	190.471	208.194	270.604	285.229	317.586
Voor niet-verdiende premies en lopende risico's WIA	0	0	2.234	0	1.014
Totaal technische voorzieningen (netto)	685.666	698.565	741.007	770.827	781.806
<i>Herverzekeringsdeel:</i>					
Voor te betalen schaden	136.996	142.836	106.313	0	0
Voor niet-verdiende premies en lopende risico's	0	0	2.059	0	0
Totaal inclusief herverzekeringsdeel	822.662	841.401	849.379	770.827	781.806
Gemiddelde Swap rate	0,726%	0,802%	0,571%	1,019%	0,820%
<i>Rendementen</i>					
Matching portefeuilles	1,1%	0,9%	5,5%	0,8%	9,2%
Eigen vermogen portefeuille	-4,5%	7,2%	6,8%	-0,1%	11,5%

1. De premie en uitkeringen tot en met 2015 zijn na aftrek van het deel voor rekening van de coassuradeuren. Vanaf 2016 is er geen sprake meer van coassurantie waardoor de premie en uitkeringen WIA stijgen.

	2018	2017	2016	2015	2014
Verzekerden					
<i>Werkgevers:</i>					
WIA-werknemersverzekering [2]	32.898	33.645	31.177	32.303	32.307
WIA-bodem					32.307
WGA-hiaat					32.287
WGA-basis	1.844	2.111	4.529	4.371	4.548
WIA-excedent	974	947	777	603	507
WIA-excedent Top	90	115	82	36	33
<i>Werknemers:</i>					
WIA-werknemersverzekering [2]	373.893	360.740	343.329	341.220	338.590
WIA-bodem	0				338.590
WGA-hiaat	0				337.873
WGA-basis	19.941	21.428	40.026	40.605	41.296
WIA-excedent	7.045	6.270	6.332	4.808	4.913
WIA-excedent Top	297	252	229	179	205
Klantwaardering					
Werknemers	7,8	7,5	7,6	7,6	7,7
Werkgevers	7,6	7,3	7,5	7,7	7,3
Klantloyaliteit					
Werknemers	90%	87%	87%	87%	89%
Werkgevers	83%	78%	87%	82%	83%

2. Tot en met 2015 bestond dit product uit WIA-bodem en WGA-hiaat.

Voor een definitie van de grootheden in de kerncijfers wordt verwezen naar de begrippenlijst.

Verslag van de Raad van Commissarissen

Aan de aandeelhouders,

Wij hebben het genoegen u de door de directie opgestelde jaarrekening over 2018 aan te bieden. In overeenstemming met artikel 22 van de statuten is de jaarrekening gecontroleerd door de externe accountant.

De controleverklaring van Ernst & Young Accountants LLP is bij dit verslag gevoegd.

Wij stellen u voor om de jaarrekening 2018 goed te keuren. Deze goedkeuring strekt tot decharge van de directie voor het in het jaar 2018 gevoerde beleid en tot decharge van de Raad van Commissarissen voor het in 2018 uitgeoefende toezicht.

Belangrijkste ontwikkelingen 2018

Allereerst kunnen wij vaststellen dat het jaar 2018 voor NV schade een uitstekend financieel jaar is geweest. Een toename van het eigen vermogen, een verbetering van het rendement op de matching portefeuilles en een SRC ratio van 231% weerspiegelen een gezonde financiële onderneming.

Daarnaast is continue veel aandacht besteed aan klantcontacten en klantbediening en het op een hoger niveau brengen hiervan. Dit heeft geleid tot hogere klantwaardering en klantloyaliteit cijfers, zowel van werknemers als van werkgevers.

Speerpunten voor 2018

De belangrijkste speerpunten voor de Raad van Commissarissen in 2018 waren:

- Het monitoren van het professionaliseren van het uitbestedingsbeleid en de uitbesteding aan MN;
- Het verbeteren van de governance structuur van NV schade;
- Het verstevigen en monitoren van het Riskbeleid.

Onderstaand wordt in het kort een toelichting gegeven op deze speerpunten.

Professionaliseren van het uitbestedingsbeleid en de uitbesteding aan MN

Doel voor 2018 van de directie was het verder professionaliseren en meer regie krijgen op de uitbestedingsrelatie met MN.

De directie heeft in het eerste kwartaal van 2018 een aantal maatregelen genomen om dit doel te bereiken. Deze maatregelen hebben geleid tot aanpassing van de inrichting en versterking van de organisatie van NV schade en het versterken van een gedegen governance op de uitbesteding bij MN. In de governance worden onder andere overleg, afstemming en monitoring geadresseerd evenals de bijbehorende rollen en de verantwoordelijkheden van de bestuurders van NV schade en MN.

Deze regieversterkende maatregelen hebben geleid tot meer grip op de uitbesteding van de verzekeringsadministratie bij MN en tot meer inzicht in zaken die nog niet voldoende op orde zijn dan wel verder verbeterd moeten worden. Daarnaast heeft een aantal door de externe accountant geconstateerde tussentijdse bevindingen met betrekking tot beheersingsdoelstellingen- en maatregelen die onder de ISAE 3402-controle vallen weliswaar geleid tot tijdige mitigatie van de operationele risico's, echter, de beheersing van de relevante processen bij MN is niet aantoonbaar voldoende toegenomen. De werking van de door NV schade genomen regiemaatregelen is dus

onvoldoende, dan wel de geïmplementeerde regiemaatregelen hebben onvoldoende de rootcause van de problemen bij MN, en in mogelijkheid daarop, de sturing door NV schade, geadresseerd.

De directie en de Raad van Commissarissen van NV schade hebben in 2018, conform het uitbestedingsbeleid van NV schade, een onderzoek uitgevoerd naar alternatieven voor de uitbesteding van de verzekeringsadministratie. De centrale vraag in dit onderzoek was wat de beste variant is voor het realiseren van de doelstellingen en ambitie van NV schade. Hierbij is het huidige uitbestedingsscenario onderzocht en zijn alternatieve scenario's verkend. De directie en Raad van Commissarissen hebben zich hierbij bij laten staan door een externe adviseur. Deze adviseur heeft een adviesrapport uitgebracht over de uitbestedingsrelatie met MN en aanbevelingen gedaan over de vormgeving van NV schade en de relatie met MN om te komen tot een structurele verbetering van de uitbestedingsrelatie en uitbestede processen. De directie en Raad van Commissarissen hebben besloten om de adviezen over te nemen.

De uitkomsten van dit onderzoek zijn voorgelegd aan de AvA van 20 december 2018. De directie en Raad van Commissarissen zullen in het eerste kwartaal van 2019 een aantal scenario's verder laten uitwerken aan de hand van een gestructureerd plan van aanpak, waarin alle relevante aspecten (zoals organisatie, processen, IT, beheersing) worden onderzocht en onderbouwd met als doel daarmee de beheerste en integere bedrijfsvoering op een adequaat niveau te herstellen. Verwachting is dat in het tweede kwartaal in meer detail vorm en inhoud gegeven kan worden aan de uitvoering hiervan.

Verbeteren van de NV schade Governance structuur

De toename van regieversterkende maatregelen eist een zwaardere invulling en competenties van directie en management. Hiertoe heeft de Raad van Commissarissen in het 3^e kwartaal van 2018 een voorstel opgesteld om tot verdere professionalisering van het management te komen. Deze voorstellen worden in het 1^e kwartaal van 2019 besproken met onze aandeelhouders.

Verstevigen van het toezicht houden op het Risicobeleid

De Raad van Commissarissen heeft in 2018 extra aandacht en focus gezet op het monitoren van het Risicobeleid. Hiervoor is op de agenda van de Audit- en Risicocommissie ruimte gemaakt om Risicothema's te beoordelen. De thema's zijn in goed overleg met de directie afgestemd. Met deze werkwijze was de Raad van Commissarissen in staat de risico analyses beter te beoordelen.

Tot slot heeft de Raad van Commissarissen, zoals ieder jaar, de risicobereidheid van NV schade opnieuw vastgesteld.

Samenstelling Raad van Commissarissen

De samenstelling van de Raad van Commissarissen is in 2018 onveranderd. In oktober 2018 heeft de heer Van der Veen te kennen gegeven op 1 januari 2019 zijn functie als commissaris neer te leggen. De Raad van Commissarissen heeft kennis genomen van het besluit en zal in de eerste helft van 2019 invulling geven aan de ontstane vacature.

De Raad van Commissarissen voert jaarlijks een evaluatie van zijn eigen functioneren uit. In april 2018 is de evaluatie verricht met procesbegeleiding van een extern adviseur. Er zijn gesprekken gevoerd met de leden van de Raad van Commissarissen, de directie en de secretaris van de onderneming. De uitkomsten van de evaluatie zijn uitgebreid besproken door de Raad van Commissarissen. De voorzitter van de Raad van Commissarissen heeft de uitkomsten eveneens met de directie besproken.

De Raad van Commissarissen heeft de voorstellen ter verbetering van de effectiviteit van de Raad van Commissarissenvergaderingen om werkgroepen samen te stellen om vooraf bepaalde onderwerpen uit te diepen, nader te onderzoeken en hierover (advies) rapporten op te laten stellen overgenomen. De grondige voorbereidende werkzaamheden van de werkgroepen verhogen de efficiëntie van de vergaderingen van de Raad van Commissarissen. In 2018 waren werkgroepen actief die zich hebben gebogen over de onderwerpen “Uitbesteding” en “Governance & Leiderschap”.

Commissies van de Raad van Commissarissen

Audit- en Risicocommissie

De reguliere vergaderingen van de Audit- en Risicocommissie stonden in 2018 in het teken van het analyseren en bespreken van kwartaalrapportages van NV schade, de risicorapportages, compliance-rapportages en auditrapportages.

De Audit- en Risicocommissie is samengesteld uit leden van de Raad van Commissarissen, te weten de heer Gerard van de Kuilen (voorzitter), de heer Cor Offerman en de heer Ton van Dalen. Ook heeft mevrouw Ingeborg van Hoek enkele vergaderingen bijgewoond. De vergaderingen van de Audit- en Risicocommissie worden bijgewoond door de directie, de risico- en compliance-manager en de internal auditfunctionaris. De actuariële sleutelfunctionaris is aanwezig bij de vergaderingen van de Audit- en Risicocommissie als er rapporten van hem besproken worden.

Bij specifieke onderwerpen kunnen specialisten op dat terrein worden uitgenodigd om een gedeelte van de vergadering bij te wonen. Een keer per jaar spreekt de Audit- en Risicocommissie met de externe accountant zonder de directie.

De Audit- en Risicocommissie heeft zich met name gebogen over de volgende onderwerpen: uitbesteding, de financiële resultaten, Solvency II, het premiebeleid, de IT-problematiek bij de uitvoeringsorganisatie en de kwaliteit van de kwartaalrapportages.

De Remuneratiecommissie

De Remuneratiecommissie heeft in 2018 bestaan uit de heer Aart van Gelder en de heer Aalko van der Veen. De Remuneratiecommissie heeft zich in 2018 beziggehouden met de beoordeling van de directie. Daarnaast heeft de commissie zich laten adviseren over de governance en het leiderschap van NV schade door een extern adviseur. De bevindingen uit dit adviesrapport zullen gebruikt worden bij de vormgeving van NV schade in 2019. De heer Aalko van der Veen heeft per 1 januari 2019 afscheid genomen van de Raad van Commissarissen en is in die hoedanigheid geen lid meer van de commissie.

Vergaderingen Raad van Commissarissen, Audit- en Risicocommissie, Remuneratiecommissie

In 2018 zijn 9 Raad van Commissarissenvergaderingen gehouden, deze zijn bijgewoond door vrijwel alle leden van de Raad en de directie van NV schade.

De Audit- en Risicocommissie van de Raad van Commissarissen is 4 keer bij elkaar geweest.

De Remuneratiecommissie is 2 keer bij elkaar geweest, waarvan tweemaal met een directielid. Met elk directielid zijn functionerings- en beoordelingsgesprekken gehouden en zijn de doelstellingen van 2018 geëvalueerd. Deze gesprekken zijn vastgelegd in verslagen.

Er zijn 3 Algemene vergaderingen van Aandeelhouders gehouden, waarbij nagenoeg de gehele Raad van Commissarissen aanwezig was.

De Raad van Commissarissen spreekt zijn waardering uit over de inzet van de directie en de goede samenwerking in het afgelopen hectische jaar. De vergaderingen verliepen in een constructieve sfeer, waarbij ook moeilijke dossiers op een open en transparante wijze zijn besproken

Den Haag, 11 april 2019

Raad van Commissarissen:

A.L. van Dalen

drs. ing. A.L.A. van Gelder, voorzitter

drs. I. van Hoek AAG

drs. G.E. van de Kuilen

C. Offerman RA

Bestuursverslag

Verslag van de directie

1. Algemene informatie

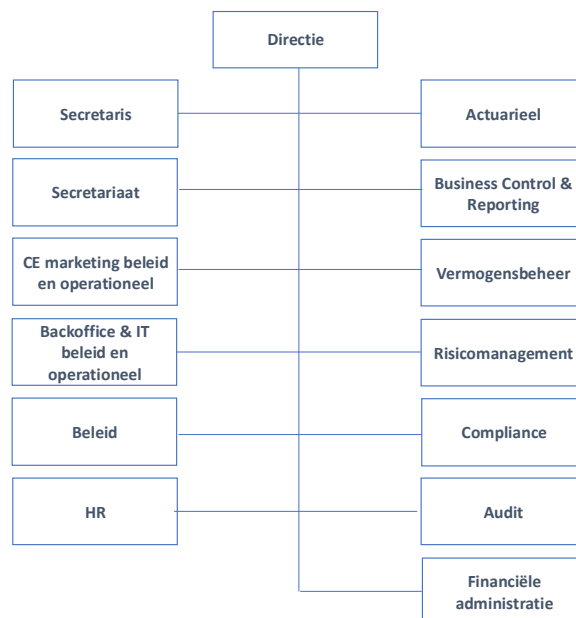
1.1 Arbeidsongeschiktheidsverzekeraar voor de bedrijfstak met hart voor de klant

NV schade is een verzekeraar met hart voor de klant. Vanaf haar ontstaan in 1993 heeft bij NV schade het belang van haar klanten, de werknemers en werkgevers in de metaal en techniek en de automotieve branche, voorop gestaan. De vertegenwoordigers van onze klanten, de werkgeversorganisaties en de vakbonden, zijn de oprichters en aandeelhouders van NV schade. Zij zijn zeer betrokken bij de dagelijkse bedrijfsvoering en beslissen mee over alle belangrijke aspecten van de dienstverlening. De verzekeringsproducten zijn samen met hen op maat voor de sector ontwikkeld. Klanttevredenheid staat centraal in de missie, visie, kernwaarden en strategie van NV schade. De ambitie van NV schade is om wat betreft prijs, kwaliteit en klanttevredenheid tot de drie beste arbeidsongeschiktheidsverzekeraars van Nederland te behoren.

1.2 Juridische structuur en interne organisatiestructuur

NV schade is statutair gevestigd te 's-Gravenhage. Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek is de aandeelhouder van NV Schade. Deze heeft alle certificaten van aandelen uitgegeven aan de Stichting Administratiekantoor Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen.

Onderstaand is het organogram van NV schade weergegeven:

Bestuurlijke structuur en uitvoering

NV schade heeft een directie, bestaande uit twee leden, die belast is met het besturen van NV schade. De directie van NV schade legt verantwoording af aan de Raad van Commissarissen (RvC) en aan de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA). De RvC heeft als taak om toezicht te houden op het gevoerde beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in NV schade en staat de directie met raad terzijde. De RvC heeft een tweetal commissies ingesteld: een Audit- en Risicocommissie en een Remuneratiecommissie die functioneren onder de verantwoordelijkheid van de RvC. Alle leden van de Audit- en risicocommissie zijn onafhankelijk van NV schade. Over bepaalde zaken aangaande de vennootschap besluit de AvA. Daarnaast dient de AvA goedkeuring te verlenen ten aanzien van verschillende directiebesluiten.

Personeel

De uitvoering van de verzekeringsadministratie en het vermogensbeheer is nagenoeg geheel uitbesteed aan MN, de uitvoerder van o.a. het pensioenfonds en de Opleidingsfondsen in de Metaal en Techniek.

Strategie- en beleidsbepaling gebeurt door de directie die daarbij ondersteund wordt door een eigen bureau, bestaande uit een secretaris, een actuaaris, een business controller, een financial reporting specialist, een backoffice en IT officer, een customer experience manager, een content manager, een marketeer en drie office managers.

NV schade kent vier sleutelfuncties: de actuariële functie, de risicomanagement functie, de compliance functie en de interne audit functie. Voor elk van de vier sleutelfuncties zijn charters opgesteld. De charters omvatten een beschrijving van de taken en verantwoordelijkheden die verbonden zijn met de sleutelfuncties. Voor elk van de sleutelfuncties geldt dat zij onafhankelijk opereren en directe toegang hebben tot de directie, de RvC en de Audit- en Risicocommissie. De actuariële functie, risicomanagement functie en compliance functie rapporteren direct aan de directie. Hun rapportages worden ook aangeboden aan de RvC en de Audit- en Risicocommissie. Tot slot hebben deze sleutelfuncties ook een escalatie mogelijkheid naar de RvC en de Audit- en Risicocommissie. De interne audit functie is gepositioneerd onder de verantwoordelijkheid van de Raad van Commissarissen en rapporteert direct aan hen. De rapportages van de interne audit functie worden daarnaast ook gedeeld met de directie.

Beloningsbeleid

NV schade voert een zorgvuldig en beheerst beloningsbeleid dat in lijn is met haar strategie en risicobereidheid, doelstellingen en waarden en waarbij rekening wordt gehouden met de lange termijn belangen van NV schade en het maatschappelijk draagvlak. De RvC neemt dit uitgangspunt in acht bij de invulling van de bezoldiging van de directie. De directieleden ontvangen voor hun werkzaamheden een bezoldiging van NV schade, die wat betreft de hoogte en structuur zodanig is, dat gekwalificeerde en deskundige bestuurders kunnen worden aangetrokken en behouden. De directie ontvangt geen variabele beloning. De RvC ziet daarnaast toe op het door de directie voor de medewerkers van NV schade te voeren beloningsbeleid.

De leden van de RvC ontvangen een vaste beloning voor hun werkzaamheden. De grootte van deze beloning wordt vastgesteld door de AvA. Het betreft een passende vergoeding in relatie tot het tijdsbeslag van de werkzaamheden van de leden van de RvC die onafhankelijk is van de behaalde jaarwinst van NV schade.

2. Speerpunten 2018

De directie van NV schade heeft zich gedurende 2018 met name gefocust op onderstaande speerpunten in het door NV schade gevoerde beleid:

- **Persoonlijke empathische dienstverlening** als onderdeel van het **klantenbeleid** en het **re-integratiebeleid**;
- **Implementatie digitale klantcontactstrategie**, als onderdeel van het **klantenbeleid**;
- **Herijking van de uitbesteding**, als gevolg van de aanscherping van het **uitbestedingsbeleid**,
- Own Risk Solvency Assessment (ORSA, zie paragraaf 4);
- Opvolging van de aanbevelingen van de externe accountant;
- Verdere ontwikkeling van de interne beheersing (zie toekomstparagraaf).

2.1 Persoonlijke empathische dienstverlening

NV schade heeft persoonlijke empathische dienstverlening hoog in het vaandel staan. Het klantenbeleid en re-integratiebeleid vormen de sleutels tot dit succes.

Klantenbeleid

Steeds beter willen worden

Samen met onze medewerkers besteden wij veel tijd en aandacht om de klant zo goed mogelijk van dienst te zijn. Er is de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in klantgemak, begrijpelijke en vindbare klantcommunicatie en persoonlijke dienstverlening. Wij luisteren naar onze klanten en proberen steeds de dienstverlening optimaal aan te laten sluiten bij de behoeften en verwachtingen van onze klanten. O.a. door behoefteonderzoeken uit te voeren. Maar ook vragen wij jaarlijks circa 1300 klanten die contact met ons hebben gehad wat zij vinden van onze verzekeringsproducten en onze dienstverlening. We vragen klanten in klantpanelonderzoeken met ons mee te denken over o.a. de brieven die we versturen en functies die we online aanbieden.

Klachten en signalen nemen wij uiterst serieus. Door al deze vormen van feedback zijn wij in staat onze dienstverlening voortdurend te verbeteren en proberen we onze klanten beter, gemakkelijker en goedkoper te helpen.

Implementatie digitale klantcontactstrategie

In 2016 en 2017 slokte de invoering van het nieuwe verzekeringssysteem BaNCS vrijwel alle beschikbare capaciteit bij onze uitvoerder MN op. Dit leidde tot operationele problemen in de klantbediening. Ook werd de invoering van de digitale klantcontactstrategie vertraagd. Het jaar 2018 stond dan ook vooral in het teken van het oplossen van de operationele problemen en de noodzakelijke inhaalslag op het gebied van digitalisering. Op het gebied van digitalisering zijn in 2018 mooie stappen gezet. Zo was er de succesvolle implementatie van een nieuw klantrelatiesysteem (PEGA). Dit systeem maakt een 360 graden klantbeeld mogelijk en ondersteunt in de uitvoering van de belangrijke klantprocessen. Ook ging in 2018 het werknemersportaal 'Mijn NV schade' live en werd er een pilot gedraaid met het werkgeversportaal 'Mijn NV schade' als voorbereiding op de implementatie voor alle werkgevers. De portalen maken digitale communicatie mogelijk, iets waar veel klanten ons om vragen, en zorgen voor gemak door het online kunnen aanpassen van gegevens en regelen van zaken. Tot slot heeft er een pilot met chat gedraaid op de website. De resultaten worden gebruikt om deze functie verder te ontwikkelen. De realisatie van de digitale klantcontactstrategie heeft het klantgemak vergroot en stelt NV schade in staat om nog meer in te

zetten op proactieve dienstverlening en om belangrijke momenten in klantprocessen te bewaken. Ook zijn er gedurende het hele jaar verbeteringen doorgevoerd in de klantprocessen en de klantcommunicatie op basis van de opgehaalde klantfeedback. Hiermee is de klantwaardering zoals verwacht gestegen ten opzichte van 2017 met een 7,6 voor werkgevers en een 7,8 voor werknemers. Toch blijft de klantwaardering eind 2018 achter op de doelstelling van een 8 voor werkgevers en werknemers.

Re-integratiebeleid

Steun en toeverlaat bij langdurige ziekte en arbeidsongeschiktheid

Langdurige arbeidsongeschiktheid is voor de meeste mensen een “ver-van-het-bedshow”.

Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen spreken niet echt tot de verbeelding en de producten en diensten van NV schade zijn dan ook ‘low interest’.

Werknemers gaan ervan uit dat hun werkgever het goed zal hebben geregeld, al dan niet via de cao. Toch komt langdurige arbeidsongeschiktheid veel meer voor dan men denkt. In de metaal en techniek en automotieve branche wordt zo’n 1 op de 10 werknemers tijdens zijn arbeidzaam leven langdurig geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt. Een percentage dat zeker gezien de verhoging van de AOW-leeftijd en de verdere ontgroening en vergrijzing van de werknemerspopulatie in de bedrijfstak de komende jaren eerder toe dan af zal nemen.

Langdurig arbeidsongeschikt worden heeft enorm veel impact. Het verandert het (arbeidzame) leven vaak ingrijpend. Naast de zorg om de eigen gezondheid is er sprake van onzekerheid over de toekomst, kansen om weer aan het werk te komen, hoe het verder moet met de financiën etc. Dan zijn er ook nog allerlei instanties waarmee men te maken krijgt en door de wirwar van wetten, rechten en plichten zien mensen door de de bomen het bos niet meer.

Ook de werkgever hecht in eerste instantie weinig waarde aan de producten en dienstverlening van NV schade. De werkgever let bij de oplossingen met name op kosten, (administratief) gemak en begrijpelijkheid. In grotere organisaties is er vaak nog wel sprake van kennis op het gebied van verzuim en arbeidsongeschiktheid. Een kleine werkgever heeft echter veel minder vaak te maken met arbeidsongeschiktheid. Alhoewel ziekteverzuim bij alle ondernemingen speelt, is de impact (financieel, continuïteit onderneming) vaak veel groter bij de kleinere bedrijven. Doordat de kleinere werkgever veelal nauwelijks kennis heeft over langdurige arbeidsongeschiktheid en ook hij geconfronteerd wordt met een veelheid aan verplichtingen en instanties, raakt ook hij vaak het spoor bijster.

Arbeidsongeschiktheid is dus voor zowel werkgever als werknemer low interest. Totdat arbeidsongeschiktheid zich voordoet; dan vindt een verschuiving plaats van low interest naar high impact. Op dat moment wil NV schade het verschil maken voor haar klanten. NV schade wil bij langdurige arbeidsongeschiktheid een steun en toeverlaat zijn voor werknemer en werkgever. We hebben daarom de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in een persoonlijke, empathische dienstverlening. Zo zijn er de Arbeidsongeschiktheids-adviseurs waar werknemers en werkgevers persoonlijk, gratis advies kunnen inwinnen en ondersteund worden bij allerhande vragen over ziekte en arbeidsongeschiktheid en bij het aanvragen van uitkeringen.

NV schade besteedt veel tijd en energie om mensen die arbeidsongeschikt zijn weer op weg te helpen. Jaarlijks begeleiden de casemanagers re-integratie van NV schade vanaf het derde jaar van arbeidsongeschiktheid uitkeringsgerechtigden in hun zoektocht naar nieuw perspectief. Dat kan resulteren in betaald werk maar, als dat niet meer lukt, ook in bijvoorbeeld vrijwilligerswerk. De begeleiding bestaat uit een arbeidsdeskundig onderzoek naar de mogelijkheden op passend werk

en, als dat kansrijk is, een re-integratietraject op maat. Verder kan er een aanvraag ondersteund worden voor een herkeuring bij UWV, als blijkt dat mensen duurzaam volledig arbeidsongeschikt zijn.

In 2018 is gewerkt aan het vergelijkend promotieonderzoek van de Erasmus universiteit naar de effectiviteit van persoonlijke dienstverlening bij re-integratie. NV schade is medefinancier van dit onderzoek en zal de resultaten gebruiken voor de verdere verbetering van de dienstverlening op dit gebied.

Eind 2018 werden 701 uitkeringsgerechtigden begeleid door NV schade.

In 2018 vonden 71 mensen dankzij de begeleiding van NV schade weer werk, waarvan 48 betaald. Dit zijn er 21 meer dan in 2017. Daarnaast vonden er op initiatief van NV schade 39 herkeuringen plaats door het UWV, 35 mensen kwamen in de IVA terecht, 4 werden <35 procent arbeidsongeschikt verklaard. In totaal bespaarde NV schade in 2018 door deze inspanningen een bedrag van 5,3 miljoen euro op de voorzieningen. In 2017 was dit 3,6 miljoen euro. Vergelijkend onderzoek van de actuaris van NV schade blijkt dat deze resultaten zeer gunstig afsteken in vergelijking tot andere verzekeraars. Klanten waardeerden de re-integratiedienstverlening in het vierde kwartaal van 2018 gemiddeld met een 8. Ook hier is sprake van een lichte stijging t.o.v. 2017 (een 7,9).

Community Samen Veerkrachtig

Een ander initiatief is de community voor arbeidsongeschikten 'Samen Veerkrachtig'. In 2018 is de in 2016 opgerichte community verder ontwikkeld. Het doel is dat arbeidsongeschikten hun ervaringen kunnen delen met lotgenoten en daarmee hun voordeel kunnen doen. Dit kan zowel online (via het forum) als offline (via koffietafels). Arbeidsongeschikten zijn erg blij met het initiatief en werken zelf mee aan het verder uitbouwen van de community. Uiteindelijk doel is dat zij volledig zelf de community draaiende houden; echt voor en door lotgenoten. Eind 2018 had Samen Veerkrachtig meer dan 3.000 leden. Het aantal leden dat vertrekt is minder dan 1 per maand. Ook werd er eind 2018 voor de eerste keer een webinar georganiseerd dat zeer positief is beoordeeld.

2.2 Herijking van de uitbesteding

Versterken regie op de uitbesteding

NV schade heeft in 2018 een flink aantal maatregelen genomen om de regie op de uitbesteding te vergroten. Dit heeft geresulteerd in meer zicht op de uitvoering door MN, maar niet geleid tot meer grip op de uitbesteding.

In 2018 heeft NV schade samen met uitvoerder MN veel tijd en aandacht gestoken in het project 'beheerste bedrijfsvoering' met als doel operationeel weer volledig in control te komen. De operationele problemen zijn eind 2018 nog altijd niet volledig opgelost en er zijn echt nog stappen te zetten in de beheersing van de belangrijke processen. Deels zijn dit nog steeds de naweën van de eerdergenoemde invoering van het nieuwe verzekeringssysteem BaNCS. Een aantal operationele problemen met betrekking tot het facturatieproces (incorrecte premieoplegging en issues in het uitkeringsproces) is in 2018 opgelost. Op het gebied van datakwaliteit en IT-voortbrenging is echter nog verdere verbetering mogelijk.

Onderzoek alternatieven voor de uitbesteding

Parallel aan het versterken van de regie en de activiteiten rondom beheerste bedrijfsvoering hebben directie en de Raad van Commissarissen van NV schade in 2018, mede in het kader van het vigerende uitbestedingsbeleid, een onderzoek uitgevoerd naar alternatieven voor de uitbesteding van de verzekeringsadministratie. De centrale vraag in dit onderzoek was welke partner voor uitbesteding het beste past bij het realiseren van de doelstellingen en ambitie van NV schade. Hierbij is het huidige uitbestedingsscenario onderzocht en zijn alternatieve scenario's en uitbestedingspartners verkend. In het eerste kwartaal van 2019 zal NV schade het meest passende scenario (verzekeringsadministratie in eigen beheer en uitbesteding van IT) verder onderzoeken aan de hand van een gestructureerd plan van aanpak, op alle relevante aspecten (zoals organisatie, processen, IT, beheersing). Verdere detailuitwerking van dit scenario zal in het tweede kwartaal plaatsvinden, in nauwe samenwerking met MN. Het is de ambitie van NV schade om de beheerste en integere bedrijfsvoering op een adequaat niveau te herstellen.

3 Financiële informatie

3.1 Ontwikkelingen gedurende het jaar

De financiële positie van NV schade is in 2018 wederom solide. Zo nam het eigen vermogen in 2018 sterk toe met 46,2 miljoen tot 331,4 miljoen euro (2017: 285,2 miljoen euro) mede als gevolg van de beleggingsresultaten, ondanks het wisselende beeld voor onze beleggingsportefeuilles, en de herijking van de grondslagen en de assumpties van de technische voorzieningen. Het eigen vermogen komt uit boven de normsolvabiliteit van 308,4 miljoen euro (210% van de SCR).

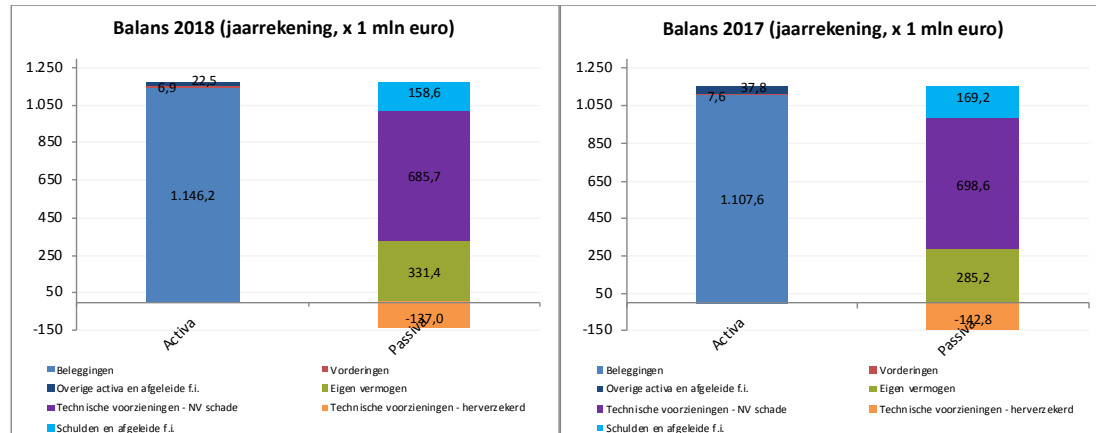
Ook de SCR is in 2018 sterk gestegen ten opzichte van 2017 (+22,1 miljoen euro) door de stijging van het kapitaalvereiste voor marktrisico's (zie hierna onder "SCR"). Onze SCR-ratio voldoet met 231 procent per ultimo 2018 ruimschoots aan onze doelstelling van een SCR-ratio van tussen de 200 procent en 239 procent.

De SCR-ratio van 231% is nagenoeg gelijk aan die van 2017 (232%). De SCR ratio ligt onder de statutaire reservegrens van 239%, zodat in 2018 geen statutaire reserve is gevormd en het resultaat 2018 is toegevoegd aan de algemene reserve. In 2018 is een positief resultaat behaald van 46,2 miljoen euro.

Kerncijfers (x 1 mln. euro)	2018	2017
Eigen vermogen	331,4	285,2
SCR conform Solvency II	146,9	124,8
Solvabiliteitsratio (EV/SCR)	231%	232%
Normsolvabiliteit	308,4	250,8
Statutaire reservegrens	351,0	300,7
Premiebaten	93,3	94,5
Uitkeringen	43,6	42,4
Resultaat	46,2	58,9

Balans NV schade

Schematisch kan de balans van NV schade op hoofdlijnen uitgesplitst worden zoals onderstaand weergegeven¹.

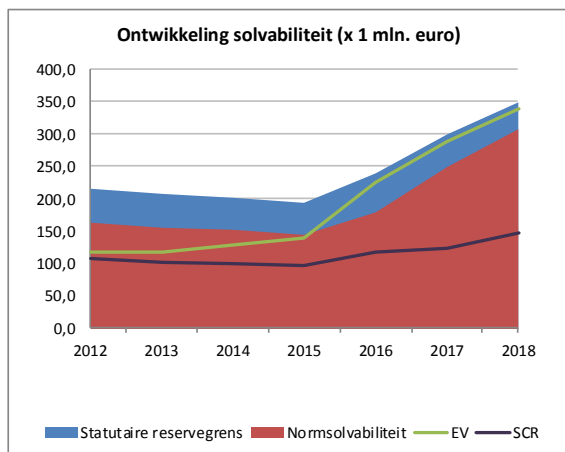
De activa van NV schade bestaan vrijwel volledig uit beleggingen. Daarnaast heeft NV schade vorderingen en overige activa en afgeleide financiële instrumenten op de activazijde van de balans opgenomen. De overige activa bestaan grotendeels uit liquide middelen.

Aan de passiva zijde wordt het overgrote deel gevormd door de technische voorzieningen. Per ultimo 2018 bedroegen de bruto technische voorzieningen 822,6 miljoen euro. Hiervan komt 685,7 miljoen euro voor rekening van NV schade en 137,0 miljoen euro voor rekening van de herverzekeraars. Ten opzichte van ultimo 2017 is het deel van de technische voorzieningen dat voor rekening komt van NV schade gedaald met 12,9 miljoen euro. Hieraan liggen verschillende factoren ten grondslag, waaronder de jaarlijkse herijking van de grondslagen en de assumpties van de technische voorzieningen. Het herverzekerde deel van de technische voorzieningen in 2018 is licht gedaald met 5,8 miljoen euro.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van NV schade bedroeg per ultimo 2018 331,4 miljoen euro. Dit is een stijging van 46,2 miljoen euro ten opzichte van 2017. Eind 2018 lag het eigen vermogen 24,0 miljoen euro boven de nagestreefde normsolvabiliteit. Het eigen vermogen lag ultimo 2018 19,6 miljoen euro onder de statutaire reservegrens. Het eigen vermogen van NV schade bestaat bijna volledig uit het saldo van resultaten dat wordt toegevoegd (of onttrokken) aan de Algemene reserve. Daarnaast is 5,7 miljoen euro in de vorm van het maatschappelijk en geplaatste aandelenkapitaal aanwezig. Aangezien alle geplaatste aandelen reeds volledig zijn volgestort bestaan er voor de aandeelhouder en certificaathouder geen enkele toekomstige financiële verplichtingen.

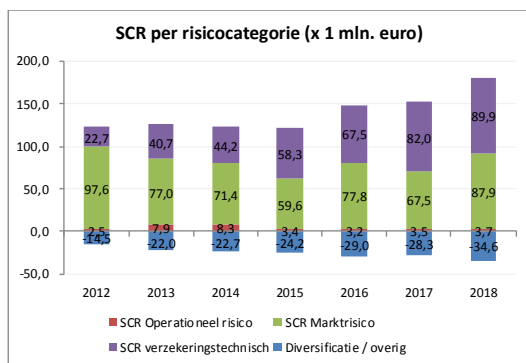
¹ Naast genoemde posten maken ook de posten 'overige vorderingen' en 'overig schulden' onderdeel uit van de balans. Deze posten zijn dermate beperkt dat zij niet zichtbaar zijn in deze opstelling.

Vanaf 1 januari 2016 is de Solvabiliteit II Richtlijn (Solvency II) in werking getreden. Onder Solvency II dienen verzekeraars een eigen vermogen te hebben dat gelijk of hoger is dan de SCR² (Solvency Capital Requirement). NV schade ijkt reeds vanaf 2012 haar solvabiliteitspositie aan de SCR, en in al die jaren lag het eigen vermogen van NV schade ook altijd boven die grens. Naast de SCR heeft NV schade in haar Kapitaalbeleid ook een normsolvabiliteit en statutaire reservegrens gedefinieerd die beide afhankelijk zijn van de SCR. De normsolvabiliteit betreft de door NV schade gewenste solvabiliteit (en is dus een interne norm). De statutaire reservegrens ligt nog boven de normsolvabiliteit. Indien het eigen vermogen van NV schade de statutaire reservegrens overschrijdt, wordt een statutaire reserve gevormd die door NV schade aangewend kan worden na goedkeuring van haar Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

SCR

De interne solvabiliteitsnorm van NV schade wordt afgeleid van de SCR op basis van de standaardformule zoals voorgeschreven door Europese Commissie in de Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35 DNB. In onderstaande grafiek wordt de SCR uitgesplitst naar verschillende risicocategorieën.

² De SCR komt overeen met het niveau van kapitaal waarmee een verzekeraar, gezien zijn totale risicoprofiel, over een tijdshorizon van een jaar met een hoge zekerheidsmaat (99,5 procent) over voldoende middelen beschikt om ook op lange termijn aan zijn verplichtingen te voldoen

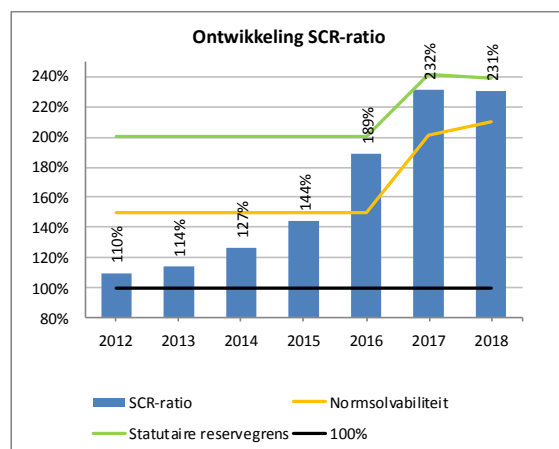
Ultimo 2018 bedroeg de SCR van NV schade 146,9 miljoen euro (ultimo 2017: 124,8 miljoen euro). De stijging ten opzichte van ultimo 2017 wordt met name verklaard door een stijging van de marktrisico's als gevolg van de wijzigingen in de beleggingsportefeuilles van NV schade. De portefeuille (langlopende) staatsobligaties werd afgebouwd onder andere ten gunste van de opbouw van een portefeuille particuliere hypotheeklen en door de beperkte toename van het vermogen dat in zakelijke waarden is belegd om additioneel rendement te realiseren. Deze investeringen volgen overwegend een brede marktindex.

Daarnaast is ook het kapitaalvereiste voor verzekeringstechnische risico's gestegen ten opzichte van ultimo 2017 van 82,0 miljoen euro naar 89,9 miljoen euro. Deze stijging wordt met name veroorzaakt doordat NV schade in de loop van 2018 de grondslagen en assumpties voor het berekenen van de technische voorziening en de aannames voor de berekening van de SCR heeft herijkt. Na diversificatie-effecten resteert op totaal bufferniveau een stijging van de SCR met 22,1 miljoen euro ten opzichte van ultimo 2017.

Een uitgebreidere toelichting en een kwantificering van de (deel)risico's is terug te vinden in de Risicoparagraaf in de jaarrekening.

Per ultimo 2018 bedroeg onze SCR-ratio 231 procent, waarmee deze boven het vereiste volgens Solvency II ligt, maar ook ruim boven de door NV schade minimaal nagestreefde normsolvabiliteit van 210 procent.

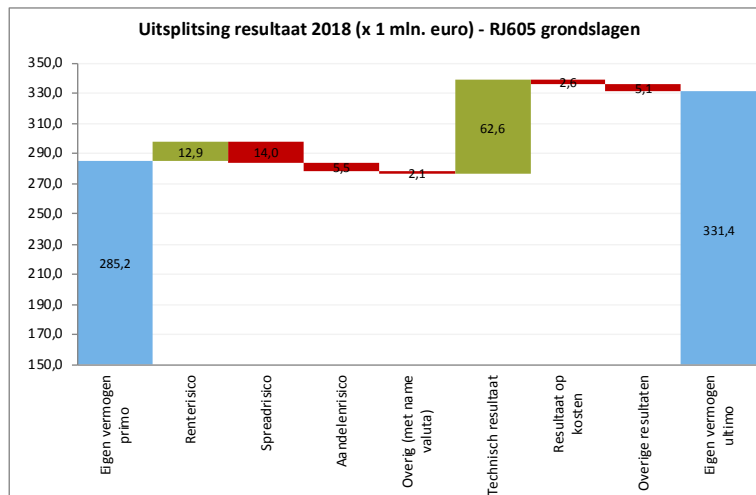
De SCR-ratio 2018 van 231 procent is nagenoeg gelijk aan die van 2017 (232 procent). De wijziging in de beleggingsportefeuilles van NV schade en de herijking van de grondslagen en de assumpties van de technische voorzieningen liggen hieraan ten grondslag. Daarnaast zijn de SCR-ratio's tot en met 2015 bepaald op basis van Solvency II gelijkende grondslagen. Sinds 2016 zijn de opgenomen solvabiliteitsvereisten gebaseerd op Solvency II grondslagen. Hierdoor zijn niet alle ratio-cijfers van voorgaande verslagjaren niet vergelijkbaar met de huidige solvabiliteitsratio.

Sinds 2012 laat de SCR-ratio een stijgende trend zien. De afgelopen jaren (2014-2017) wordt de stijging in de SCR-ratio vooral veroorzaakt door een toename van ons eigen vermogen. In 2013 is dit hoofdzakelijk veroorzaakt doordat het verminderen van de risico's in onze beleggingsportefeuille een verlagend effect op de aan te houden kapitaalbuffers heeft gehad.

Resultaten

NV Schade heeft over 2018 een positief resultaat behaald van 46,2 miljoen euro (2017: 58,9 miljoen euro positief).

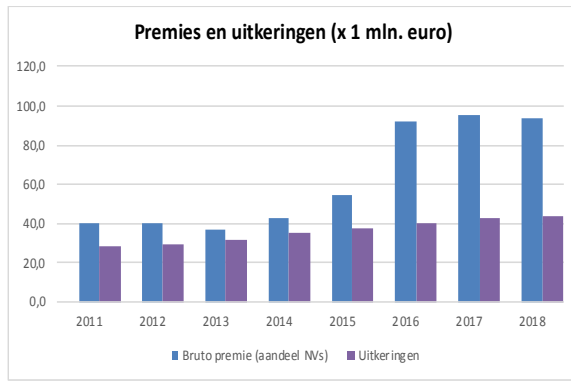
Het resultaat over 2018 kan uitgesplitst worden in beleggingsresultaten en verzekeringstechnische resultaten. Met name de verzekeringstechnische resultaten hebben sterk bijgedragen aan het positieve resultaat: 62,6 miljoen euro positief. Hiervan is 7,9 miljoen euro toe te wijzen aan de schattingswijzigingen. Door de positieve schadelastontwikkeling in 2018 is het resultaat op construct3 (schadejaren 2014-2018) 15,4 miljoen euro positief en het resultaat op de oudere schadejaren (2013 en eerder) 39,3 miljoen euro positief.

De beleggingsresultaten in 2018 hebben voor 2,8 miljoen euro negatief bijgedragen aan het resultaat. Het betreft vooral een negatief resultaat op de aandelenportefeuille van 5,5 miljoen euro (2017: 11,4 miljoen euro positief) en een negatieve bijdrage van spreads op obligaties van 14,0 miljoen euro. Daar tegenover staat een positief renteresultaat op de beleggingen van 18,8 miljoen euro. De overige beleggingsresultaten (met name valutarisico) droegen in 2018 met circa 2,1 miljoen euro negatief bij aan het resultaat. Het relatief beperkte resultaat op valutarisico is een gevolg van ons beleggingsbeleid om het valutarisico zoveel mogelijk af te dekken.

Het resultaat door het lopen van rentierisico (12,9 miljoen euro positief) bestaat naast het renteresultaat op de beleggingen uit een positief resultaat van 0,8 miljoen euro op liquide middelen en het negatieve rente-effect in de technische voorzieningen van 6,7 miljoen euro.

Het resultaat op kosten ten slotte, draagt in 2018 met 2,6 miljoen euro negatief bij aan het totale resultaat.

Premies en uitkeringen

De premiebatan van NV schade (inclusief de herverzekeringspremies) over 2018 bedragen 93,3 miljoen euro (2017: 94,5 miljoen euro).

Over het verzekeringsjaar 2018 is geen premiekorting verleend. Indien het eigen vermogen de statutaire reservegrens van 239 procent overschrijdt, dan kan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders deze statutaire reserve aanwenden door bijvoorbeeld premiekortingen toe te kennen.

In 2018 heeft NV schade in totaal voor 43,6 miljoen euro aan uitkeringen (geboekte schaden) verricht. Dat is een stijging van circa 2,8 procent ten opzichte van 2017 (42,4 miljoen euro). De aan WIA-producten gerelateerde uitkeringen stijgen sterker dan de WAO-hiaatuitkeringen dalen, waardoor het totale uitkeringenvolume stijgt.

Beleggingsresultaten

2018 gaf een wisselend beeld te zien voor onze beleggingsportefeuilles. Door de gedaalde rente werd een positief renteresultaat behaald van circa 11,3 miljoen euro. De aandelenportefeuille daarentegen heeft met circa 6,6 miljoen euro negatief bijgedragen aan het resultaat. Toenemende spreads op obligaties hebben voor circa 15,6 miljoen euro negatief bijgedragen. De overige beleggingsresultaten (met name valutarisico) droegen in 2018 met circa 0,5 miljoen euro negatief bij aan het resultaat. Het relatief beperkte resultaat op valutarisico is een gevolg van ons beleggingsbeleid om het valutarisico zoveel mogelijk af te dekken.

De premies die NV schade van haar klanten ontvangt belegt NV schade zodanig dat er altijd aan de uitkeringsverplichting kan worden voldaan. NV schade draagt zorg voor een goede balans tussen het risico en het rendement van de beleggingen.

Het grootste gedeelte van het vermogen wordt binnen de matchingportefeuille belegd in schuldpapier van uitgevende instellingen met een hoge kredietwaardigheid. Hiermee wordt beoogd de karakteristieken van de kasstromen, behorend bij de uitkeringen die volgen uit de arbeidsongeschiktheidsregeling, op hoofdlijnen na te bootsen. Door de kasstromen in grote lijnen te matchen wordt de rentegevoeligheid van het resultaat sterk verminderd. Dit geldt voor zowel de middelen die bedoeld zijn om de uitkeringen vanuit de WAO- als de WIA-constructen te financieren, met inachtneming van de onzekerheid die er bestaat in de uitgaande kasstromen.

Naast bovengenoemde matchingportefeuille wordt een portefeuille onderscheiden en beheerd met daarin de middelen die het 'Eigen Vermogen' vormen. Deze portefeuille heeft meer een rendementskarakter en kent inherent daaraan een hoger risico, waarbij overigens wel een bovenlimiet wordt gehanteerd op de redelijkerwijs mogelijke verliezen. Bovendien wordt deze portefeuille enigszins belegd met een lage correlatie ten opzichte van de matchingportefeuille om beter bestand te zijn tegen diverse economische risicoscenario's.

Binnen alle portefeuilles bedraagt de afdekking van het valutarisico in de US dollar, het Britse pond en de Japanse yen afdekking strategisch 100 procent. Wij maken enkel gebruik van derivaten ter afdekking van het valuta- en het renterisico. Het tegenpartijrisico daarbij wordt geminimaliseerd doordat wij hoge eisen stellen aan de betreffende tegenpartijen, waarbij wij onder andere afspraken maken over levering van kwalitatief hoogwaardig onderpand dat de marktwaarde van de derivaten volledig dekt.

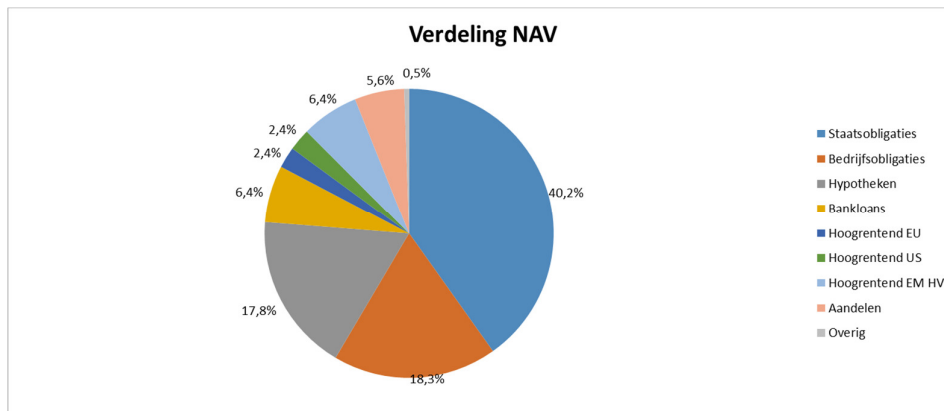
De premies die wij van onze klanten ontvangen beleggen we zodanig dat we altijd aan onze uitkeringsverplichting kunnen voldoen. We dragen zorg voor een goede balans tussen risico en rendement van de beleggingen.

Gedurende 2018 is het belang in de portefeuille particuliere hypotheeklen in Nederland verder opgebouwd, gezien het aantrekkelijke risico-rendement profiel van deze beleggingscategorie. In de laatste maanden van het jaar zijn transacties uitgevoerd in het kader van de rebalancing van de verhouding tussen de matchingportefeuille en de 'Eigen Vermogen' portefeuille. Daarbij vond een verschuiving plaats van ruim 100 miljoen euro van de matchingportefeuille naar de 'Eigen Vermogen' portefeuille. Inherent aan het doel van de beide portefeuilles vond daarbij een verschuiving plaats van beleggingen die zoveel mogelijk matchen met het uitkeringspatroon van NV schade naar meer rendementsgedreven beleggingen zoals aandelen en hoogrentende waarden.

Vastrentende waarden

De in onderstaande tabel onder 'Resultaat beleggingen' weergegeven kredietrisicoclassificatie van de vastrentende waarden toont dat de beleggingsportefeuilles ultimo 2018 voor circa 76 procent van de totale portefeuille uit vastrentende waarden met een hoge kredietkwaliteit (Staatsobligaties, zogenoemde Investment Grade obligaties en particuliere hypotheeklen) bestaat. Ten behoeve van het matchen van de uitkeringen is het overgrote deel van de portefeuille belegd in euro staatsobligaties met een AAA, AA of in een enkel geval A-credit rating. Daarnaast wordt belegd in vastrentende

waarden met een hoger risicoprofiel, mede met het oog op een goede diversificatie in de portefeuille. Ultimo 2018 bestond bijna 18 procent van de totale portefeuille uit hoogrentende waarden die uitsluitend nog in de 'Eigen Vermogen portefeuille' aanwezig zijn. De aandelenportefeuille is op het totaal van de beleggingen relatief beperkt van omvang en bevindt zich alleen in de Eigen Vermogen portefeuille. Ultimo 2018 bestaat circa 6 procent van de totale portefeuille uit aandelen. In 2018 werd de portefeuille hedge funds volledig verkocht. Deze beleggingen hebben in de afgelopen jaren niet de rendementen laten zien en daarnaast voldoet het niveau van transparantie en kosten van deze beleggingen niet aan het door NV schade gewenste niveau.

Resultaat beleggingen

De onderstaande tabel geeft een samenvatting van de resultaten op de beleggingen:

2018	Rendement	Benchmark	Gewicht
Staatsobligaties	1,44%	1,44%	40,2%
Bedrijfsobligaties	-,45%	-0,72%	18,3%
Hypotheken	1,20%	1,59%	17,8%
Bankloans	-0,05%	1,51%	6,4%
Hoogrentend EU	-3,98%	-3,09%	2,4%
Hoogrentend US	-3,66%	-4,70%	2,4%
Aandelen	-10,08%	-9,73%	5,6%
Overig*	0,05%	2,70%	0,5%
Totaal	-0,25%	0,16%	100%

Rendementen in 2018 op hoofdrisicocategorieën. De effecten van het afdekken van het valutarisico zijn verwerkt in het rendement.

*Onder 'Overig' vallen onder andere de resultaten van de rentederivaten portefeuille. De rendementen kunnen grote uitslagen vertonen als gevolg van de relatief kleine marktwaarde van deze rentederivaten ten opzichte van het behaalde resultaat.

Behaalde rendementen

Het totale resultaat op de beleggingsportefeuille van NV schade kwam over 2018 uit op 2.784 duizend euro negatief (2017: 16.880 duizend euro positief). Het totaal behaalde beleggingsrendement kwam voor de matchingportefeuille uit op 0,92 procent. Het totaal beleggingsrendement kwam voor de Eigen Vermogen portefeuille uit op 7,23 procent.

2018	Rendement	Benchmark
Totaal behaald rendement matchingportefeuille	1,10%	1,17%
Totaal behaald rendement Eigen vermogen portefeuille	-4,46%	-2,88%

4 Beheersing van de bedrijfsvoering

4.1 Inleiding

Voor NV schade is het afdekken en beheersen van risico's een kernactiviteit. Als arbeidsongeschiktheidsverzekeraar wordt NV schade geconfronteerd met verschillende typen risico.

1. Om te beginnen gaat het bij een arbeidsongeschiktheidsverzekeraar om het afdekken van de zogenaamde *verzekeringstechnische risico's* als het arbeidsongeschiktheidsrisico en in combinatie vaak ook het werkloosheidsrisico dat onze verzekerden lopen. Deze risico's schommelen van jaar tot jaar en daar hoort bij het treffen van de schadevoorziening rekening mee te worden gehouden.

2. Een tweede belangrijke risicocategorie vormen de zogenaamde *marktrisico's*. Dat zijn de risico's die verbonden zijn aan het beleggen op de financiële markten. Te denken valt aan o.a. schommelingen in de rente, in de inflatie, in de koersen van aandelen, obligaties en valuta.

Als verzekeraar houdt NV schade voorzieningen aan voor het doen van uitkeringen voor een lange reeks van jaren. Arbeidsongeschiktheid is vaak een langdurige kwestie. Gemiddeld loopt een uitkering meer dan 10 jaar. In sommige gevallen ook 20, 30 en een enkele keer zelfs 40 jaar. Deze voorzieningen belegt NV schade met als doel rendement te behalen. Met dit rendement kan het eigen vermogen worden versterkt, kunnen de premies laag worden gehouden en de uitkeringen zoveel mogelijk waardevast worden gemaakt. Door te beleggen loopt NV schade echter ook risico's. Deze moeten beheerst worden o.a. door afhankelijk van de ontwikkeling op de financiële markten te beleggen in meer of minder risicovolle beleggingscategorieën. Het inflatierisico voor de uitkeringen heeft NV schade afgedekt tot maximaal 2 procent door dit te reserveren via de premie. Daardoor is de waardevastheid van de uitkeringen minder afhankelijk geworden van het rendement op de beleggingen. Dat is pas boven de 2 procent per jaar het geval.

3. Een derde belangrijke risicocategorie wordt gevormd door de *operationele risico's*. Dat zijn risico's die verbonden zijn aan de uitvoering van de verzekerings- en beleggingsadministratie. NV schade hanteert de volgende driedeling van operationele risico's:
 - Operationeel risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen. Oftewel, het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering. Het gaat hierbij om processen met betrekking tot acceptatie, verwerking, uitkering, informatievoorziening en productontwikkeling. Daarnaast speelt personeel en fraudegevoeligheid een rol.
 - Uitbestedingsrisico, zijnde het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden dan wel ter beschikking gestelde apparatuur en personeel

wordt geschaad. Doordat een zeer groot aantal operationele activiteiten wordt uitgevoerd door MN, is het uitbestedingsrisico relatief groot. Hiervoor heeft NV schade een uitbestedingsbeleid opgesteld waaraan de uitbesteding aan MN moet voldoen. Afspraken met MN zijn vastgelegd in contracten en zijn verder uitgewerkt in Service Level Agreements (SLA's).

- IT risico, oftewel het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT. Hieronder valt ook het onvoldoende toegesneden zijn van IT-strategie en IT-beleid op de bedrijfsprocessen en de bestaande informatie- en dataverwerking waardoor onvoldoende ondersteuning wordt geboden aan processen en informatievoorziening. Daarnaast is de beheersbaarheid van IT van belang zodat men tijdig kan anticiperen op ontwikkelingen binnen en buiten de business.

4. Een laatste belangrijke risicocategorie wordt gevormd door de *strategische risico's*. Te denken valt aan de financiële risico's die een verzekeraar loopt bij het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten en bij het aanboren van nieuwe markten als gevolg van een groeistrategie.

Al deze risico's moet NV schade beheersen, wil zij nu en in de toekomst aan haar verplichtingen aan haar verzekerden kunnen voldoen en de continuïteit van de onderneming kunnen waarborgen.

Verbeteringen aan het risicomanagementsysteem

Het risicomanagementsysteem van NV schade bestaat uit de elementen risicostrategie (incl. risicobereidheid), risicogovernance, systemen en data, risicobeleid en -procedures, risicocultuur en het risicomangementproces (identificeren, meten, beheersen, monitoren en rapporteren en evalueren). Het risicomanagementsysteem omvat alle gecoördineerde activiteiten om de organisatie te sturen en te beheersen met betrekking tot risico's. Daarmee is het risicomanagementsysteem de verantwoordelijkheid van de gehele organisatie. Dit komt ondermeer tot uitdrukking via de werking van het 'three lines of defense' model, zoals dat binnen NV schade is geïmplementeerd. De directie is eindverantwoordelijk voor de effectieve werking van het risicomanagementsysteem van NV schade en streeft naar continue verbetering van de opzet, bestaan en werking.

Gedurende 2018 zijn de volgende verbeteringen gerealiseerd in het risicomanagementsysteem:

- Versteving van het 'three lines of defense' (3LoD) model. Met ingang van de herziene en aangescherpte governancestructuur is per 2018 een 3LoD-overleg geïnitieerd met functionarissen van eerste (business), tweede (risicomangement en compliance) en derde lijn (interne audit). Binnen het 3LoD-overleg worden overkoepelende thema's en risico's besproken en wordt vanuit het gezamenlijke, NV schade-brede belang gedacht over aanpak en oplossingen vanuit de verschillende disciplines en verantwoordelijkheden.
- Ter beheersing van het uitbestedingsrisico zijn gedurende 2018 diverse regieversterkende maatregelen geïmplementeerd om meer grip te verkrijgen op de uitbestede activiteiten, met name de verzekeringsadministratie. Deze maatregelen hebben onder andere betrekking op

governance en overlegstructuren met de uitvoerder, eisen aan deskundigheid, risicoanalyses en (meer) sturing op en monitoring van uitkomsten van processen. Door Interne Audit is vastgesteld dat het merendeel van deze gedefinieerde maatregelen door NV schade voldoende is geïmplementeerd (en dus bestaat). Een aantal maatregelen is nog niet (volledig) geïmplementeerd. Daarbij dient opgemerkt dat door NV schade is geconstateerd dat ingezette verbeteracties tot dusver onvoldoende effect hebben.

- Gedurende het afgelopen jaar heeft NV schade verbeteringen gerealiseerd met betrekking tot de beheersing van de operationele- en IT risico's. Deze verbeteringen hebben betrekking op versterking van de (opzet van) beleidsinstrumenten, versterking van *service level agreements* (SLA's) met dienstverleners, inclusief vereiste managementinformatie en rapportages hieromtrent. Deels overlappen deze maatregelen met het voorgaande punt.
- In het kader van datagedreven bedrijfsvoering is door NV schade de datakwaliteit aantoonbaar verbeterd in 2018 door middel van gerichte data-analyse en controles op de verzekeringsportefeuilles. Op basis van de datacontroles is vastgesteld dat de data voor het bepalen van de voorzieningen en SCR geen onverklaarbare verschillen of afwijkingen vertonen. Er is een structurele verbetering gerealiseerd in de aanlevering van de data vanuit BaNCS. Er zijn meer en vooral betere controles uitgevoerd die hebben geleid tot een zichtbare kwaliteitsverbetering in 2018.
- NV schade heeft veel stappen gezet op het gebied van modelkwaliteit en documentatie. Dit wordt onderschreven door de onafhankelijke modelvalidator. NV schade maakt – direct en indirect – gebruik van rekenkundige modellen, die (ondermeer) gericht zijn op vaststelling van de technische voorzieningen, premiestelling, solvabiliteit en beleggingsbeslissingen. Eisen die gesteld worden aan de modellen en de onafhankelijke validatie zijn verankerd in modelvalidatiebeleid dat in 2018 is vastgesteld en geïmplementeerd.
- In het kader van de jaarlijkse evaluatie van het risicobereidheidsraamwerk is deze verrijkt met een risicovoorkeur, -toleranties en –limieten inzake (het beheersen van) integriteitsrisico.
- NV schade heeft een inhaalslag gerealiseerd met betrekking tot de formele beheersing van het gebruik van cloud applicaties, een specifieke vorm van uitbesteden. Het gebruik van de verschillende cloud applicaties is gemeld aan de toezichthouder en voor alle applicaties zijn risicoanalyses ("cloud risk assessments") uitgevoerd.

4.2 Risicoprofiel, risicostrategie en organisatie

NV schade kent in vergelijking met andere verzekeraars een beperkt risicoprofiel. NV schade heeft geen winstoogmerk, ervaart daardoor geen druk van aandeelhouders en kent geen groeistrategie waarmee aanzienlijke strategische en financiële risico's worden gelopen. De producten beperken zich tot aanvullende arbeidsongeschiktheidsverzekeringen en de afzetmarkt is beperkt tot de metaal en techniek en de automotive branche en is relatief homogeen qua verzekeringsrisico. NV schade wil alleen dat waar zij voor is opgericht goed en naar tevredenheid van haar klanten doen: het aanbieden van goede arbeidsongeschiktheidsverzekeringen in combinatie met extra diensten op het gebied van preventie en re-integratie.

Het risicobeheersingssysteem van NV schade is ondersteunend hieraan en heeft als doel de organisatie in staat te stellen:

- Risico's te identificeren die de realisatie van de (strategische) doelstellingen bedreigen;
- Een afgewogen geheel van beheersmaatregelen samen te stellen;
- Continu de risico's te monitoren. Bij optreden van een risico het zoeken naar de achterliggende oorzaken, het observeren van mogelijke veranderingen daarin en het nemen van de juiste beheersmaatregelen.

Om deze doelen te realiseren gaat NV schade uit van het 'three lines of defense' model voor de beheersing van risico's. De verantwoordelijkheid voor het opzetten en de werking van het stelsel van beheersmaatregelen is belegd bij het management in de eerste lijn.

De tweede lijn bestaat uit de Compliance, Risk en de Actuariële Functie Houder. Samen zijn zij verantwoordelijk voor het stimuleren en uitdragen van een gezond risicobeheer door de hele organisatie, het verstrekken van richtlijnen, methoden en technieken, het ondersteunen van de eerste lijn, en het signaleren en bewaken.

De derde lijn bestaat uit de interne auditfunctie die verantwoordelijk is voor het toetsen van de opzet, bestaan en werking van de risicobeheersorganisatie. Deze derde lijn opereert onafhankelijk. De functionarissen in de tweede en derde lijn zijn bevoegd om rechtstreeks, dus zonder instemming van de directie, te escaleren en informatie te verstrekken aan de RvC.

4.3 Risicobereidheidsraamwerk (risk appetite)

Het risicobereidheidsraamwerk van NV schade stelt vast welke risico's zij als de verzekeraar wenst te accepteren, beheersen, overdragen of beëindigen gegeven haar strategie en kapitaalbeleid. Hierbij staat het klantbelang centraal en is nader uitgewerkt in:

1. Risicovoorkeuren (preferences): kwalitatieve uitspraken van de directie die leidend zijn bij de selectie van risico's
2. Risicotoleranties (tolerances): kwantitatieve uitspraken van de directie die leidend zijn bij de selectie van risico's
3. Risicolimieten (limits): kwantitatieve grenzen die dienen om specifieke risicovolle activiteiten op operationeel niveau te beperken, zodat deze binnen de risicotoleranties blijven.

Ad 1 Risicovoorkeuren

(Kwalitatief); prioriteit wordt gegeven aan risico's die onderstaande kwalitatieve doelstellingen bedreigen:

De volgende risicovoorkeuren gelden voor NV schade:

1. NV schade wil altijd solvabel zijn en aan haar verplichtingen kunnen voldoen;
2. NV schade wil een verzekeraar zijn met hart voor de klant;
3. NV schade wil alleen risico's verzekeren die betrekking hebben op arbeidsongeschiktheid en wil de schadelast minimaliseren die hieruit kan voortvloeien;
4. NV schade wil een verzekeraar zijn met een goede reputatie;

5. NV schade wil producten en diensten aanbieden met een goede prijs/kwaliteitverhouding;
6. NV Schade voert een beheerste bedrijfsvoering, waarbij uitbesteding strategisch gezien toegevoegde waarde biedt en kwaliteit en continuïteit van de bedrijfsvoering gewaarborgd is;
7. NV schade wil een integere verzekeraar zijn die zaken doet met integere relaties en klanten.

Ad 2 Risicotoleranties

Bij bovenstaande risicovoorkeuren gelden de volgende risicotoleranties:

Bij 1.	<p>NV schade streeft door middel van een prudent premie- en kapitaalbeleid naar een solvabiliteitspositie waarbij de SCR ratio zich bevindt tussen de normsolvabiliteit en statutaire reservegrens. De onderbouwing voor beide grenzen is nader beschreven in het kapitaalbeleid en de hoogte van de grenzen wordt jaarlijks herijkt.</p> <p>In de bepaling van de normsolvabiliteit is onder andere rekening gehouden met een buffer voor marktrisico's. Deze buffer is dusdanig bepaald, dat de kans dat de Solvency Capital Requirement ratio zich in enig jaar binnen een zevenjaars periode kleiner dan 100% wordt, kleiner dan 2% bedraagt. Daarnaast wordt een buffer voor het UFR-effect en een buffer voor het werkloosheidsrisico meegenomen.</p>
Bij 2.	<p>NV schade wil het keurmerk klantgericht verzekeren behouden.</p> <p>NV schade wil een klanttevredenheidscijfer van ten minste een 8.</p> <p>NV schade wil een klantloyaliteit van tenminste 80%.</p>
Bij 3.	<p>Selectie aan de poort door:</p> <p>alleen arbeidsongeschiktheidsverzekeringen aan te bieden in de MT en automotivebranche;</p> <p>bovendien voor de WGA-uitstapverzekering alleen schone en kleine bedrijven te accepteren.</p> <p>Alle uitkeringsgerechtigden in de WGA-uitstapverzekering worden aangemeld voor een re-integratie traject en/of voor een herkeuring door UWV.</p>
Bij 4.	<p>NV schade wil nooit een boete dan wel een aanwijzing verkrijgen van toezichthouders.</p> <p>NV schade wil nooit negatief in het landelijk nieuws komen.</p> <p>NV schade wil maatschappelijk verantwoord ondernemen.</p>
Bij 5.	<p>NV schade wil een kostendekkend premieniveau hanteren dat concurrerend is met andere verzekeraars in de sector (top 3).</p> <p>NV schade wil een verzekeringsdekking hanteren die concurrerend is met andere verzekeraars in de sector (top 3).</p> <p>NV schade wil haar uitkeringen jaarlijks verhogen met de cao-loonstijging in de sector. Tot 2% verhoging is deze gegarandeerd. Boven 2% is deze afhankelijk van de financiële positie van NV schade, zulks ter beoordeling van de directie.</p>

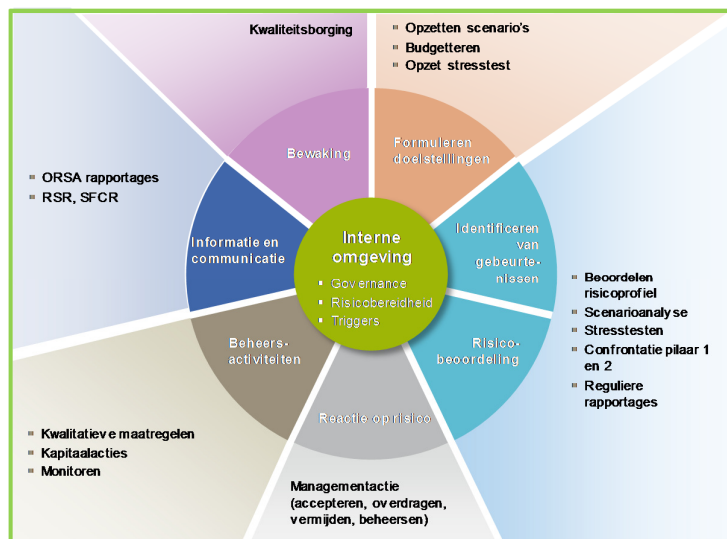
Bij 6.	<p>NV Schade verlangt van uitbesteding strategisch toegevoegde waarde en wenst van haar uitbestedingspartner transparantie en betrokkenheid bij de besluitvorming van voor NV schade kritische en belangrijke zaken en wijzigingen.</p> <p>NV Schade accepteert slechts zeer beperkte verstoringen in beschikbaarheid van processen en systemen dan wel in kwaliteit en effectiviteit van processen.</p> <p>NV Schade accepteert slechts in zeer beperkte mate fouten t.a.v. de betrouwbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit van klant- en bedrijfsgegevens.</p>
Bij 7.	<p>NV schade biedt geen diensten en producten aan met een hoog integriteitsrisico.</p> <p>NV schade biedt haar diensten uitsluitend aan in landen met een laag risico op corruptie en witwassen.</p> <p>NV schade heeft integere medewerkers en draagt er zorg voor dat er een interne cultuur is die integer handelen bevordert. Niet integer gedrag wordt niet geaccepteerd.</p> <p>NV schade doet geen zaken met klanten of derde partijen die niet integer zijn.</p>

Ad 3 Risicolimieten

Bij bovenstaande risicotoleranties zijn risicolimieten op operationeel niveau gemaakt waarover periodiek wordt gerapporteerd.

4.4. Risicobeleid

NV schade heeft beleid ontwikkeld om de gestelde risicobeheersingsdoelen te realiseren. De ORSA (Own Risk and Solvency Assessment) maakt onderdeel uit van de cyclus.

Figuur 1: (risico) managementcyclus

In het beleid staat geformuleerd dat (minimaal) jaarlijks de risicobereidheid wordt geëvalueerd en vastgesteld evenals de strategie en doelstellingen.

NV schade monitort haar financiële positie en belangrijkste risico's op frequente basis (waarbij de uitkomsten en inzichten van de ORSA uiteraard worden betrokken). Zo wordt de SCR (Solvency Capital Requirement) standaard ieder kwartaal berekend en eventueel tussentijds indien omstandigheden zich voordoen die daartoe aanleiding geven. Ieder kwartaal wordt beoordeeld of de aanwezige solvabiliteit in orde is in verhouding tot de SCR en de door NV schade vastgestelde normsolvabiliteit.

De geïdentificeerde risico's alsmede de beheersmaatregelen worden vastgelegd in een risicoregister. De belangrijkste risico's worden gemonitord en over de beheersing daarvan wordt gerapporteerd.

ORSA

Jaarlijks voert NV schade een Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) uit. De ORSA is bedoeld om vast te stellen dat NV schade beschikt over solide, doeltreffende en alomvattende strategieën en procedures aan de hand waarvan NV schade doorlopend nagaat hoe de aanwezige solvabiliteitsmarge zich verhoudt tot de korte- en lange termijnrisico's waaraan zij blootstaat of zou kunnen blootstaan. Als voorbereiding op de ORSA worden door middel van een integrale risicoanalyse de risico's geïdentificeerd, beoordeeld en indien nodig worden extra beheersmaatregelen getroffen. De restrisico's worden zoveel mogelijk gekwantificeerd.

Bij het inventariseren van relevante operationele risico's is intensief samengewerkt met de uitvoerder. In nauwe samenwerking met de risicomanagement organisatie van de uitvoerder zijn de processen van de verzekeraar doorgelicht. Hierbij zijn de verantwoordelijke proceseigenaren betrokken. Zij zijn door middel van interviews bevestigd door Risicomanagement op de risico's die zich (mogelijk) voordoen in hun processen en de effectiviteit van risicobeheersing waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Naast de risico's op 'procesniveau' is dit jaar expliciet aandacht gegeven aan het in kaart brengen van de overstijgende risico's op 'ketenniveau'.

De ORSA van NV schade speelt een belangrijke rol voor de directie van NV schade om inzicht te krijgen en houden in de samenhang tussen haar strategie (en strategische doelstellingen), de materiële risico's die haar kunnen bedreigen, de mogelijke consequenties hiervan voor haar financiële positie en wat NV schade kan doen om risico's af te wenden of te beperken. De uitkomsten van de ORSA vormen één van de belangrijkste elementen waarop de directie haar bijsturende maatregelen (op het gebied van kapitaal en risico) baseert. De directie van NV schade is actief betrokken gedurende het gehele ORSA proces. De ORSA, waaronder de voorgenomen managementacties, wordt jaarlijks met de RvC besproken. De ORSA is dan ook niet enkel een jaarlijks proces. NV schade besteedt voortdurend aandacht aan de uitgangspunten en verwachtingen van het gekozen beleid tegen de achtergrond van de wijzigingen die zich dienaangaande hebben voorgedaan of zich op korte termijn zullen voordoen.

NV schade voert eenmaal per jaar een reguliere ORSA uit. Voor deze frequentie is gekozen omdat NV schade een verzekeraar is met een overzichtelijk productenpalet op een stabiele markt. Desondanks

zijn externe of interne gebeurtenissen die leiden tot een significante wijziging in het risicoprofiel van NV schade aanleiding om een ORSA uit te voeren buiten de reguliere frequentie. In beleid zijn de omstandigheden beschreven die een dergelijke tussentijdse ORSA in gang zetten.

Binnen de ORSA voert NV schade ook verschillende stresstesten uit, welke worden doorgerekend met een prognosemodel dat mede voor dit doel is ontwikkeld. Met dit prognosemodel wordt de kapitaalpositie van NV schade over een middellange tijdshorizon gemodelleerd. Input voor dit model zijn verwachte kasstromen, premie-inkomsten, uitkeringen en verwachte beleggingsresultaten. Het model biedt de mogelijkheid om:

- het effect van verschillende economische, verzekeringstechnische en operationele scenario's op de verwachte winst- en verliesrekening, marktwaarde balans en solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR). De verzekeringstechnische scenario's hebben met name betrekking op de voor NV schade materiele risico's zoals toenemende arbeidsongeschiktheid en werkloosheid;
- het effect van managementacties (zoals bijvoorbeeld het aanpassen van beleggingsportefeuille) op de kapitaalpositie te meten;
- te voldoen aan de voortdurende naleving van de wettelijke kapitaalvereisten en technische voorzieningen zoals vastgelegd in de wet- en regelgeving.

De resultaten van de ORSA van NV schade worden gerapporteerd in een statisch rapport en een jaarlijks wijzigend dynamisch rapport. De analyses die ten grondslag liggen aan de ORSA worden gedocumenteerd. De uitkomsten, terugkoppeling van DNB op en eigen evaluatie van de ORSA, worden schriftelijk en via presentaties teruggekoppeld aan medewerkers en disciplines waarvoor dit relevant is voor hun werkzaamheden. De ORSA wordt getoetst door de actuariële sleutelfunctionaris van NV schade.

4.5 Risico's, onzekerheden en getroffen maatregelen

In deze paragraaf zijn de voornaamste risico's en onzekerheden beschreven met betrekking tot operationele activiteiten welke zich hebben voorgedaan gedurende 2018.

Door NV schade is een groot deel van de werkzaamheden uitbesteed. De risico's en beheersmaatregelen van deze werkzaamheden zijn onderdeel van separate ISAE3402 type II verklaringen voor de vermogensbeheeractiviteiten en de verzekeringsuitvoering die de uitvoerder jaarlijks afgeeft aan NV schade. Ten behoeve van deze verklaringen zijn processen beschreven, de risico's geïnventariseerd en de beheersmaatregelen ingericht. Deze beheersmaatregelen worden periodiek getest, waarbij de externe accountant van de uitvoerder assurance geeft over de opzet en werking van het ISAE3402 framework. De bevindingen worden bij de verklaring in het ISAE 3402 type II rapport opgenomen. Daarnaast heeft NV schade in 2018 een eigen Internal Control Framework opgezet, dat in 2019 wordt doorontwikkeld tot een geïntegreerd risicoraamwerk, dat aansluit bij de risicobereidheid van NV schade.

Naast de operationele risico's die naar voren komen in de ORSA, manifesteren risico's zich tevens in de vorm van operationele verstoringen en incidenten. NV schade beschikt over een incidentenbeleid, waarin is vastgelegd op welke wijze incidenten dienen te worden geëvalueerd, gemeld (intern en extern, bijvoorbeeld richting toezichthouders), afgehandeld, gecommuniceerd en geadministreerd.

Hierna worden de voornaamste risico's en onzekerheden toegelicht, welke zijn geïdentificeerd bij de risicoanalyse danwel naar voren zijn gekomen als incident tijdens het boekjaar. Daarbij wordt aangegeven welke maatregelen zijn getroffen ter beheersing van risico's en/of het voorkomen van herhaling van de betreffende voorvallen. Tevens wordt vermeld wat de verwachte impact is op de resultaten en/of financiële positie indien één of meer van de voornaamste risico's en onzekerheden zich zouden voordoen.

Claimsproces

Tijdens het maandelijkse claimsproces draait een claimrun om de hoogte van de uitkeringen en betalingen vast te stellen, correct te administreren en uit te betalen. In februari en april zijn ernstige operationele verstoringen opgetreden in dit proces. De incidenten hadden verschillende oorzaken, zijn beide uitgebreid geanalyseerd ('root cause' analyse), waarna structurele oplossingen zijn geïmplementeerd die adequaat werken. De directie heeft op dit moment geen signalen dat de claimsprocessen onvoldoende worden beheerd door de uitvoerder. Er is derhalve sprake van een status van beheerste bedrijfsvoering die past binnen de risicobereidheid van NV schade. Dit wordt ook bevestigd door de verklaring in het ISAE 3402 type II rapport.

Polisproces

De kwartaalnota voor werkgevers is een complex proces en in de praktijk daardoor foutgevoelig. De kwaliteit en inzichtelijkheid van de kwartaalnota's is al geruime tijd een punt van aandacht binnen de uitvoerder en NV schade omdat dit van grote invloed is op de klanttevredenheid en het imago van NV schade als betrouwbare verzekeraar.

In overleg met de uitvoerder wordt continu gestreefd naar optimalisaties in de uitvoering van de uitbestede verzekeringsadministratie om de kwaliteit van de dienstverlening op het gewenste niveau te brengen en te houden op een efficiënte en beheerste wijze. Voor de realisatie van een deel van de geïdentificeerde optimalisaties zijn aanpassingen in het BaNCS platform noodzakelijk.

In 2017 en 2018 zijn diverse belangrijke implementaties succesvol opgeleverd, echter resteren er nog diverse op de zogenoemde 'backlog'. Binnen het Polis Domein is een change request voorbereid in 2018 en in gezamenlijk overleg met NV schade ingepland voor oplevering in februari 2019, na de prolongatie en einde jaar werkzaamheden.

Met deze implementatie wordt beoogd de berekening van de verschuldigde premie (kwartaal nota) volledig binnen het systeem BaNCS te definiëren en uitgebreid te specificeren om daarmee de werkgever inzage te geven in de berekeningsgrondslag en doorgevoerde wijzigingen.

De berekeningsgrondslag van de nota wordt uiteengezet door middel van een bijlage die met de kwartaalnota wordt meegezonden. Deze toelichting is in de huidige situatie niet duidelijk en levert veel onduidelijkheden, vragen en dien ten gevolge ook correcties op. Door middel van de geplande

wijziging wordt de berekeningsgrondslag van de nota transparant en meer begrijpelijk. Tevens wordt het digitaal beschikbaar stellen op het Mijn NV schade portaal geoptimaliseerd.

Handhaving op uitkeringen

In februari 2018 zijn de Uitkeringsoverzichten (UKO's) 2018 verstuurd. Daarbij is bij de uitkeringsgerechtigden navraag gedaan naar de juistheid van de gegevens die geadministreerd zijn en benodigd zijn voor het handhaven van de uitkering.

Bij het verwerken van de gegevens is geconstateerd dat gegevens over voorgaande jaren niet geactualiseerd zijn. Er is onvoldoende aandacht gegeven aan het uitvoeren van een gestructureerd en effectief handavingsproces. Hierdoor waren veel herstelwerkzaamheden noodzakelijk, waaronder het overeenkomen van afbetalingsregelingen en/of kwijtscheldingen van te veel betaalde uitkeringen. Deze correcties, die overigens niet materieel zijn, slaan neer in de voorziening te veel betaalde claims.

Met de uitvoerder zijn er duidelijke afspraken gemaakt over de structurele aanpak van het handavingsproces in de toekomst.

Uitbesteding

Sinds 2017 werkt NV schade gestructureerd aan het mitigeren van uitbestedingsrisico's en het oplossen van de bevindingen van de toezichthouder. De basis is gelegd in vernieuwde en aangescherpte beleidsrichtlijnen en procedures voor uitbesteding. Met het uitbestedingsbeleid benadrukt de directie van NV schade het belang van een gestructureerde en consistente aanpak om de continuïteit van NV schade en de constante kwaliteit van de dienstverlening te waarborgen. Daarnaast zijn een groot aantal 'regieversterkende' maatregelen geïmplementeerd gericht op het vergroten van grip op de uitbestede processen. Dit betreft ondermeer nieuwe overlegstructuren, heldere (resultaat)afspraken, monitoring en evaluatie van uitbestedingen. Door de Interne Audit functie is het thema uitbesteding eind 2018 geaudit. Hieruit blijkt dat veel inspanningen zijn geleverd door NV schade met het oog op het reduceren van uitbestedingsrisico's. De auditor stelt echter dat de effectiviteit van maatregelen beperkt is dan wel niet vastgesteld kan worden. Daarbij is gekeken in hoeverre de maatregelen ter verbetering van de regie op de uitbesteding werken en of de daadwerkelijke beheersing (kwaliteit) van de uitbestede processen beter is geworden. De operationalisering en implementatie van maatregelen, gericht op het verhogen van de effectiviteit ('werking'), zal derhalve ook in 2019 de volle aandacht verdienen.

Datakwaliteit

De directie van NV schade beschouwt datakwaliteit en daarmee data governance als essentiële componenten voor een beheerste en integere bedrijfsvoering. Data en informatie zijn de basis om risico's die worden verzekerd te kunnen beoordelen en met behulp van modellen te vertalen in bijvoorbeeld een passende premie. De kwaliteit van data wordt bepaald door de mate waarin deze aantoonbaar geschikt, accuraat en volledig is en voldoet aan intern en extern gestelde normen. Een goede beheersing van data borgt en verbetert zowel de externe (verantwoordings)informatie als de interne management- en sturingsinformatie, rapportages van controle functies, financiële rapportages aan aandeelhouders en informatie voor polishouders.

Onder het Solvency II project Sequel zijn er in 2017 stappen gezet met het verbeteren van de datakwaliteit binnen de (rapportage)keten. Met name de datakwaliteit in het voorzieningenproces in brede zin is naar een hoger niveau gebracht, mede door de data-analyse onderzoeken van Triple A en Whayle. Whayle heeft met de (door)ontwikkeling van een aantal dashboards in 2018 t.b.v. het voorzieningenproces meerdere dataschoningsacties en werkvoorraden binnen het claimsdomein geïdentificeerd. Deze dataschoningen zijn door de uitvoerder succesvol opgevolgd. De geïdentificeerde werkvoorraden zijn weggewerkt, hetgeen de datakwaliteit binnen de claimsketen zeer ten goede is gekomen.

De uitvoerder heeft daarnaast door een onafhankelijk adviesbureau een nulmeting uit laten voeren ten aanzien van de DNB guidance Solvency II Datakwaliteit.

Datakwaliteit wordt op continue basis gemonitord en wordt als vast thema periodiek in het tactisch overleg tussen NV schade met de uitvoerder besproken.

Maandelijks ontvangt NV schade een uitgebreide datamanagement rapportage tevens wordt in co-productie gewerkt aan een structurele verbetering van deze rapportage.

De in 2017 uitgevoerde 'veegactie' is in 2018 afgerond met het uitvoeren van een resterende schoningsactie op een kleine restpost van de geïntificeerde populatie. De financiële impact van de gehele veegactie is reeds in de jaarrekening 2017 verwerkt.

Beheersing Operationele en IT risico's

Eind 2017 is een scan op Operationele- & IT risico's (OPIT) uitgevoerd door DNB binnen NV schade.

De bevindingen uit dit onderzoek zijn medio januari 2018 gerapporteerd aan de directie.

Het doel van de scan was het onderzoeken van de belangrijkste Operationele & IT risico's binnen NV schade en te beoordelen in hoeverre deze risico's door NV schade afdoende worden beheerst.

Door NV schade is gedurende 2018 prioriteit gegeven aan het opstellen van een gedegen plan van aanpak en de opvolging daarvan. Vrijwel alle actiepunten en aanbevelingen zijn per eind 2018 opgevolgd en/of geïmplementeerd, met uitzondering van het datakwaliteitsbeleid. Dit is voorzien in het eerste kwartaal van 2019. Diverse verbeterinitiatieven zijn hierbij gerelateerd aan een of meerdere van de hiervoor beschreven onderwerpen, zoals de beheersing van datakwaliteit of het versterken van regie op de uitbesteding. Immers, een groot deel van de operationele- en IT-gerelateerde risico's van NV schade heeft betrekking op uitbestede processen.

Het risico van (oneigenlijke) toegang tot de centrale data op de fileserver is gemitigeerd middels de toepassing van een herinrichting van de fileserver en het toekennen van 'role based access' voor logische toegang van de opgeslagen data en opschoning van toegekende rechten. Daarnaast zijn risico's gerelateerd aan gegevens uitwisseling met derden gemitigeerd door middel van verplicht gebruik van beveiligde uitwisseling van gegevens. De principes en uitgangspunten hiervoor zijn opgenomen in het informatiebeveiligingsbeleid van NV schade.

In 2019 zal er nadrukkelijk aandacht zijn om de bevindingen en aanbevelingen uit de OPIT scan, die in 2018 zijn opgevolgd, blijvend te toetsen op structurele implementatie en aantoonbaarheid.

De verwachte impact op de resultaten en/of financiële positie van NV schade indien één of meer van de door NV schade onderkende operationele en IT-risico's en onzekerheden zich zouden voordoen is gebaseerd op de door NV schade binnen de dynamische ORSA uitgevoerde stresstesten en risico-analyses. Door de uitvoerder is een risico-analyse op de operationele risico's uitgevoerd die zich voordoen binnen de unit Verzekeringen. Vermelde operationele en IT-risico's en onzekerheden maken hiervan onderdeel uit. De uitgevoerde risico-analyse met betrekking tot het operationele en IT-risico bedraagt op basis van expertschatting 10 miljoen euro.

Het door NV schade gehanteerde model om de ORSA stresstesten uit te voeren biedt de mogelijkheid om het effect van verschillende (economische, verzekeringstechnische en) operationele scenario's op het verwachte resultaat en vermogen te meten. Genoemde expertschatting van 10 miljoen euro past in het doorgerekende scenario waarbij een eenmalig direct operationeel verlies van 20 miljoen euro is gehanteerd. In dit scenario daalt de vereiste solvabiliteit met 2,9 miljoen euro ten opzichte van de vereiste solvabiliteit in het basisscenario. De directie van NV schade heeft geen managementacties vastgesteld voor dit scenario aangezien de solvabiliteitsratio zich gedurende de gehele projectieperiode boven de normsolvabiliteit bevindt.

4.6 Informatie over financiële instrumenten

Het strategisch beleggingsbeleid van NV schade vormt de basis voor de jaarlijks op te stellen beleggingsplannen. Centraal in dit strategisch beleggingsbeleid staat de financiële doelstelling van NV schade. Concreet is de financiële doelstelling van NV schade de volgende: het bieden van zekerheid aan haar verzekerden dat NV schade altijd kan voldoen aan haar verplichtingen tegen een eerlijke premie. Hierbij is een voorziening getroffen voor een jaarlijkse 2 procent stijgende uitkering; dit betekent dat er voldoende in kas is (o.b.v. DNB rentecurve) om jaarlijks 2 procent te indexeren. Daarnaast heeft NV schade de intentie (dit is echter geen verplichting) om binnen een acceptabel risico voldoende additioneel rendement te genereren om de uitkeringen aan verzekerden zoveel mogelijk waarde vast te houden. Gegeven de doelstelling dat NV schade kan voldoen aan haar verplichtingen, vormen deze verzekeringsverplichtingen het uitgangspunt van waaruit de beleggingsportefeuille wordt samengesteld. De inrichting van het beleggingsbeleid wordt beïnvloed door de financiële ruimte (sturingsmogelijkheden) die geboden wordt vanuit het kapitaalbeleid (premie-, toeslag-, afroombeleid) en het wettelijk toezichtkader (Solvency II) waaronder NV schade valt.

De ALM-studie heeft geleid tot een strategisch beleggingsbeleid voor NV schade dat past bij de risicohouding van de Directie van NV schade. Daarnaast ligt het primaire doel van NV schade, te weten om te allen tijde solvabel te zijn, ten grondslag aan dit strategische kader. Aangezien NV schade twee beleggingsportefeuilles hanteert, te weten een Verplichtingen-portefeuille (waar tegenover de Technische Voorziening³ staat) en een Eigen Vermogen-portefeuille wordt in het

³ Best estimate inclusief risicomarge

strategisch kader onderscheid gemaakt in het te voeren beleid voor elk van deze portefeuilles op het niveau van vermogensclusters.

Voor de beheersing van matching- en renterisico heeft NV schade beleidsmatig de volgende maatregelen vastgelegd:

- De strategische portefeuille is vastgesteld met behulp van een ALM-studie, welke periodiek (minimaal eens per drie jaar) wordt herhaald ter beoordeling van het vastgestelde strategische kader.
- Met betrekking tot het renterisico: er wordt gestreefd om in grote mate de rentegevoeligheid te elimineren door een verplichtingenportefeuille in te richten. Het renterisico is strategisch voor ongeveer 90 procent afgedekt.
- Met betrekking tot het valutarisico: NV schade heeft het valutarisico op de Amerikaanse Dollar, Japanse Yen en Britse Pond voor 100 procent afgedekt.
- Met betrekking tot het liquiditeitsrisico: jaarlijks wordt er een kasstroomanalyse gemaakt waar bepaald wordt in hoeverre de in- en uitgaande kasstromen met betrekking tot de activa en passiva matchen. Het beschikbare vermogen wordt grotendeels belegd in liquide Europese staatsobligaties. De premies worden jaarlijks kostendekkend vastgesteld op basis van de liquiditeitsbehoefte. Er is een liquiditeitsbuffer op basis van stressscenario's uit de ORSA om te kunnen voldoen aan veranderingen in de kasstromen, hierbij wordt rekening gehouden met kosten bij een gedwongen verkoop of voor alternatieve financiering. Bij het ontwikkelen van nieuwe producten wordt rekening gehouden met het effect op de liquiditeitspositie. (monitoring wordt gedaan in vermogensrapportage met behulp van bandbreedtes).
- Het inflatierisico voor NV schade is relatief beperkt doordat boven een inflatie van 2 procent, de indexatie voorwaardelijk op de financiële positie van NV schade wordt gegeven. Dit wordt bij berekeningen zoals de kasstroomanalyse en ALM-studies meegenomen.
- Elk kwartaal wordt de solvabiliteit van NV schade gemonitord aan de hand van SCR berekeningen. Hierbij wordt gekeken naar de interne kapitaalsvereiste, en worden maatregelen getroffen indien de solvabiliteit de grenswaarde uit het kapitaalbeleid zakt.

Voor de beheersing van kredietrisico heeft NV schade beleidsmatig de volgende maatregelen vastgelegd:

- Brede spreiding van de gehele portefeuille (zoals landen, categorieën, producten, industrieën, valuta, tegenpartijen).
- Met betrekking tot de kans op *default*: een aanzienlijk deel van de vastrentende portefeuille wordt in AAA- of AA-rating belegd. Voor de discretionaire staatsobligatieportefeuilles geldt een specifiek landenbeleid. Hierin zijn zijn signaleringslimieten vastgesteld ten aanzien van het maximum dat belegd mag worden in één land. Dit mitigeert de concentratie- en correlatierisico's.
- Met betrekking tot de *loss given default*: Voor geldmarktproducten (deposito's) geldt beleid dat er limieten zijn gesteld aan de posities die bij een tegenpartij mogen worden uitgezet.

Voor de beheersing van marktrisico's heeft NV schade beleidsmatig de volgende maatregelen vastgelegd:

- Met betrekking tot prijsvolatiliteit: de portefeuille van NV schade bevat naast beleggingen met als doel in belangrijke mate het matchen van de voorziening, ook risicodragende beleggingen. Het risico van deze beleggingen wordt onder meer beheerst door een uitgebreide spreiding over regio's en sectoren. Uitwerking hiervan vindt jaarlijks plaats in het beleggingsplan en wordt tussendoor bijgesteld indien de omstandigheden daar aanleiding toe geven.
- Met betrekking tot marktliquiditeit: NV schade heeft vastgesteld welk deel van de beleggingen minder liquide kan zijn, gegeven de verwachte ontwikkeling van de technische voorziening en premie-instroom. Bij investeringsvoorstellen wordt getoetst op de mate van liquiditeit. De marktomstandigheden worden continu gemonitord, zodat ingegrepen kan worden indien te veel beleggingen illiquide dreigen te worden.
- Met betrekking tot het concentratie- en correlatierisico: NV schade heeft een beleggingsbeleid opgesteld waarin diversificatie van de beleggingsportefeuille is geborgd. NV schade verricht periodiek kwantitatief onderzoek naar de correlaties tussen marktrisico's en bepaalde verzekeringstechnische risicocategorieën, waaronder de correlatie tussen invaliditeitsrisico en werkloosheidsrisico en de correlatie tussen werkloosheid en de aandelenindices.

4.7 Wet- en regelgeving

Richtlijn Verzekeringsdistributie

Per 1 oktober 2018 is de richtlijn Verzekeringsdistributie (Insurance Distribution Directive (IDD)) van kracht geworden. De IDD is een Europese richtlijn en bevat normen over de distributie van verzekeringen met name op gebied van transparantie en productontwikkelingsproces. De IDD schrijft onder andere voor dat aanbieders van schadeverzekeringen een standaarddocument voor schadeverzekeringen moeten opstellen; het Insurance Product Information Document (IPID). Degene die het rechtstreekse klantcontact heeft, oftewel de directe aanbieder of de adviseur/ bemiddelaar, moet het IPID aan de klant verstrekken voorafgaand aan het sluiten van de overeenkomst. De Europese Commissie heeft in een uitvoeringsverordening een verplichte gestandaardiseerde vorm voor het IPID opgesteld.

NV Schade heeft voor al haar producten IPID's opgesteld conform de verplichte gestandaardiseerde vorm en beschikbaar gesteld via haar website en haar branchepartners.

Algemene verordening gegevensbescherming - Europese privacywetgeving

Sinds 25 mei 2018 geldt de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) (Eng: General Data Protection Regulation). Deze verordening zorgt ervoor dat in de hele EU dezelfde privacywetgeving geldt. De Wet bescherming persoonsgegevens geldt niet meer. De AVG versterkt de positie van mensen, doordat zij meer privacyrechten krijgen. Tegelijkertijd krijgen organisaties die persoonsgegevens verwerken meer verantwoordelijkheden en de privacytoezichthouders steviger bevoegdheden.

NV Schade hecht grote waarde aan de privacy van haar medewerkers, haar relaties en haar verzekerden. Omdat NV Schade Bijzondere persoonsgegevens verwerkt, is veel aandacht besteed aan de implementatie van de AVG. Alle medewerkers hebben een Privacy training gekregen waarbij

de wijzigingen uit hoofde van de AVG zijn uitgelegd. Ook is een verwerkingsregister opgesteld en zijn overeenkomsten opgesteld waarin is bepaald op welke wijze met persoonsgegevens moet worden omgegaan. Tenslotte heeft NV Schade een Functionaris Gegevensbescherming aangesteld. Consumenten die een vraag hebben of willen weten welke informatie NV Schade van hen bewaart, kunnen zich wenden tot deze functionaris.

5 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Verantwoorde bedrijfsvoering en producten

Vanuit ons doel een verantwoorde verzekeraar te zijn, hanteren wij de beginselen van het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en verantwoord duurzaam beleggen (Sustainable Development Investment), waarbij oog is voor het verbeteren van sociale en maatschappelijke omstandigheden en het goed omgaan met klimaatrisico's. Binnen onze bedrijfsvoering houden wij rekening met de elementen people, planet en profit.

People: mensen centraal

Bij ons draait alles om mensen: de werknemers en hun werkgevers in de Metaal en Techniek. In onze gehele dienstverlening willen wij deze klanten zo goed mogelijk bedienen. Onze taak beperkt zich niet tot de verzekeringstechnische aspecten en de administratieve afhandeling van onze producten. Onze in- en externe adviseurs arbeidsongeschiktheid benaderen actief werknemers die arbeidsongeschikt zijn geraakt om hen te wijzen op de uitkering waar zij mogelijk recht op hebben. Ook bieden zij, desgewenst op locatie, hulp en uitleg aan werkgever en werknemer bij allerhande vragen over arbeidsongeschiktheid en over de producten en diensten waar klanten vanuit NV schade op kunnen rekenen.

Daarnaast begeleiden en ondersteunen onze casemanagers werkgevers en werknemers in re-integratietrajecten.

Niet alleen richting onze klanten dragen wij een belangrijke verantwoordelijkheid, maar ook richting de mensen die direct en indirect voor ons werken. Een groot deel van onze activiteiten is uitbesteed aan MN die als uitvoerder optreedt. Deze uitvoerder hecht veel waarde aan goed werkgeverschap⁴.

Planet: onze omgeving zo min mogelijke belasten

Als verzekeraar opereren wij in een sector die vanuit haar kernactiviteiten een beperkte milieubelasting teweegbrengt. Met verantwoord ondernemen zijn de te behalen winsten op het gebied van de zogenaamde footprint dan ook beperkt. Dit neemt echter niet weg dat wij onze omgeving wel zo min mogelijk willen belasten. Wij gebruiken daarom alleen papier met het FSC-label (Forest Stewardship Council). De grondstof voor ons papier is hierdoor altijd afkomstig uit verantwoord beheerde bossen.

Verder wordt er voor onze diensten gebruik gemaakt van een energiezuinig en op groene stroom draaiend datacenter en werkt onze uitvoerder actief aan het steeds verder verlagen van hun CO₂-footprint. Onze huisvesting is door diverse energiezuinige en waterbesparende aanpassingen voorzien van een B-label, hetgeen de meest duurzame kwalificatie is voor bestaande bouw. In 2018 is er extra aandacht besteed aan het verder inregelen van gebouwsystemen. Hiermee is onze huisvesting volledig gasloos en is het energieverbruik verder gedaald. Daarnaast zijn er stappen gemaakt om herbruikbaar afval beter in te zamelen. Het restafval in 2018 zit onder 35%. In 2019 streven we ernaar om het restafval verder te verlagen onder de 30%.

Profit: waarde creëren zonder winstoogmerk

Wij hebben geen winstoogmerk. Alle eventuele winst, die niet wordt aangewend ter versterking van de reserves, geven we terug aan werkgevers en werknemers in de vorm van premiekorting of extra dekking. Doorlopend werken wij aan de optimalisatie van onze dienstverlening om in te spelen op de veranderende behoeften van onze klanten, waardoor wij passende producten en diensten blijven aanbieden.

⁴ Voor meer informatie over MN verwijzen wij naar het MN Jaarverslag 2018.

6 Vooruitblik op 2019

De sector staat aan de vooravond van een grote transformatie. Enerzijds zijn er de problemen van kwalitatieve en kwantitatieve schaarste op de arbeidsmarkt en de concurrentie om personeel met andere sectoren. Anderzijds is er sprake van een transformatie van werk en productieprocessen en behoefte aan andere skills door o.a. de opkomst nieuwe technologie en de digitalisering van bedrijfsprocessen. Beide ontwikkelingen geven druk op werkgevers en werknemers in de sector. Dan zijn er nog politieke, wettelijke en demografische ontwikkelingen als het opschuiven van de AOW-leeftijd waardoor mensen langer door moeten werken, de vergrijzing en ontgroening in de bedrijfstak en veranderingen in wetgeving bijvoorbeeld rondom loondoorbetaling bij ziekte. NV schade wil, binnen de kaders van haar rol als verzekeraar in het WIA-construct, bijdragen aan het kunnen inspelen op deze veranderingen voor werkgevers en werknemers.

Tegelijkertijd is het consumentenvertrouwen in verzekeraars nog immer laag en is de consument de afgelopen jaren veel kritischer, mondiger en meer self-directed geworden.

De invloed van social media doet zich hierbij gelden. Consumenten vragen en verwachten meer van bedrijven en dus ook van verzekeraars. Zo verwachten zij dat verzekeraars klantgericht zijn, een transparante en makkelijk bereikbare dienstverlening hebben die snel en vlekkeloos verloopt, er voldoende keuzemogelijkheden zijn die aansluiten op de persoonlijke situatie en dat informatie gemakkelijk en 24/7 (digitaal) toegankelijk is.

Ook verwachten consumenten dat verzekeraars iets extra's doen door oplossingen aan te bieden voor aan verzekeringen gerelateerde problemen.

Het bieden van integrale klantoplossingen, persoonlijke dienstverlening en klantgemak zijn in 2019 dan ook belangrijke pijlers voor NV schade.

Integrale klantoplossingen

Ook in 2019 zet NV schade zich weer in om haar klanten, werkgevers en werknemers, bij langdurige ziekte en arbeidsongeschiktheid zoveel mogelijk te ondersteunen met een persoonlijke en empathische benadering. Centraal daarbij staat mensen helpen hun draai weer te vinden in het (arbeidzaam) leven. Casemanagement is een reeds bestaand, succesvol, onderdeel van de dienstverlening van NV schade. NV schade onderzoekt in 2019 manieren om tot een nauwere samenwerking op het gebied van casemanagement te komen met de branche verzuimverzekeraars. Gezamenlijk kan ononderbroken casemanagement worden gerealiseerd t.b.v. werkgevers en werknemers. Dit vergroot de kans op succesvolle re-integratie en het voorkomen van langdurige ziekte. Daarnaast kan het bijdragen aan het voorkomen van loonsancties voor werkgevers.

Kwaliteit, laagdrempeligheid en gemak

NV schade onderzoekt in 2019 nieuwe manieren om eenvoud in zakendoen te vergroten. Zo wordt o.a. de mogelijkheid onderzocht om aansluiting met salarispakketten te realiseren wat administratief gemak voor de werkgever oplevert en worden de Mijn-omgevingen verder uitgebreid. Ook steekt NV schade in 2019 weer tijd en aandacht in het vervullen van een 'gids-functie'; door klanten zelf te helpen in de wirwar van wetten en regels maar ook door waar relevant te verwijzen naar andere initiatieven in de bedrijfstak. Verder worden er gerichte campagnes ingezet om te zorgen dat klanten optimaal verzekerd zijn en worden social media kanalen toegevoegd als klantcontact-kanaal.

Beheerste bedrijfsvoering en aantoonbaar in control

Tegelijkertijd ligt de focus in 2019 onverminderd op het oplossen van de operationele problemen en aantoonbaar in control komen (en blijven). Het in 2018 opgestarte programma 'Beheerste Bedrijfsvoering' loopt in 2019 door. In dit kader zijn de opzet en versteviging van het ERM-controleraamwerk SII en ISAE en vastlegging (zichtbare audit trail) t.b.v. Test of Effectiveness belangrijke thema's in 2019. Het eigen NV schade Internal Control Framework, wordt in 2019 doorontwikkeld tot een geïntegreerd risicoraamwerk, dat aansluit bij de risicobereidheid van NV schade. Datagedreven bedrijfsvoering is aangemerkt als strategisch project voor 2019. Datamanagement in zijn algemeenheid en data-integriteit en datakwaliteit in het bijzonder zijn belangrijke thema's in 2019. Zo zal NV schade met behulp van een data analyticsbureau de datakwaliteit van het werknemers- en werkgeversbestand verbeteren, ter ondersteuning een verantwoorde bedrijfsvoering en betrouwbare actuariële analyses. Mede hierdoor moet het op langere termijn mogelijk zijn dat meer en beter gebruik wordt gemaakt van de data waarover NV schade beschikt. Op IT-vlak zal er in 2019 binnen NV schade organisatie een structuur en proces worden geïmplementeerd om (IT) change- & project aanvragen te beoordelen, prioriteren en accorderen. Hierbij wordt met name de 'Must Have & Nice to Have' afweging gemaakt met als doel de operationele impact te verminderen en te komen tot een verantwoorde kosten-baten analyse en toetsing.

Tot slot; NV schade heeft in 2018 haar regierol met betrekking tot de uitbestede werkzaamheden (toezicht en control) aangescherpt en heeft in 2018 diverse maatregelen genomen om de bedrijfsvoering op een integer en beheerster niveau te krijgen. In 2019 zal NV schade blijven werken aan de versterking van de regie op de uitvoering en het verder uitwerken van het meest passende scenario (verzekeringsadministratie in eigen beheer en uitbesteding van IT) aan de hand van een gestructureerd plan van aanpak. Verdere detailuitwerking van dit scenario zal in het tweede kwartaal plaatsvinden, in nauwe samenwerking met MN. Het is de ambitie van NV schade om de beheerste en integere bedrijfsvoering op een adequaat niveau te herstellen.

JAARREKENING

BALANS PER 31 DECEMBER (NA RESULTAATBESTEMMING)

ACTIEF		2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Beleggingen	(1)*		
<i>Overige financiële beleggingen</i>			
Vastrentende waarden		468.609	642.817
Aandelen		677.637	464.811
		<hr/>	<hr/>
Totaal beleggingen		1.146.246	1.107.628
Vorderingen	(2)		
Vorderingen uit hoofde van beleggingen		121	171
Vorderingen uit directe verzekering op verzekeringnemers		4.888	4.728
Overige vorderingen		1.852	2.672
		<hr/>	<hr/>
Totaal vorderingen		6.861	7.571
Overige activa	(3)		
Materiële vaste activa		266	211
Liquide middelen		21.041	36.623
		<hr/>	<hr/>
Totaal overige activa		21.307	36.834
Afgeleide financiële instrumenten	(4)	2.004	1.011
		<hr/>	<hr/>
Totaal actief		1.176.418	1.153.044

* Het cijfer achter een balanspost verwijst naar de toelichting op de balans per 31 december.

PASSIEF		2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Eigen vermogen	(5)		
Gestort en opgevraagd kapitaal		5.672	5.672
Algemene reserve		325.686	279.523
		<hr/>	<hr/>
Weerstandsvermogen		331.358	285.195
Statutaire reserve		0	0
		<hr/>	<hr/>
Totaal eigen vermogen		331.358	285.195
Technische voorzieningen	(6)		
<i>Voor niet-verdiende premies en lopende risico's:</i>			
Bruto		0	0
Herverzekeringsdeel		0	0
		<hr/>	<hr/>
		0	0
<i>Voor te betalen schaden:</i>			
Bruto		822.662	841.401
Herverzekeringsdeel		-136.996	-142.836
		<hr/>	<hr/>
		685.666	698.565
Schulden	(7)		
Verplichtingen uit hoofde van beleggingen		1.022	5.181
Schulden aan kredietinstellingen		0	0
Schulden uit herverzekering		151.838	154.581
Overige schulden		5.478	8.622
		<hr/>	<hr/>
Totaal schulden		158.338	168.384
Afgeleide financiële instrumenten	(8)	1.056	900
		<hr/>	<hr/>
Totaal passief		<u>1.176.418</u>	<u>1.153.044</u>

WINST- EN VERLIESREKENING

		2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
TECHNISCHE REKENING SCHADEVERZEKERING			
Verdiende premies eigen rekening	(9)*		
Bruto premies		93.346	94.574
Uitgaande herverzekeringpremies		-7.483	-45.937
		<u>85.863</u>	<u>48.637</u>
Wijziging technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's		0	2.234
Aandeel herverzekeraars wijziging technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's		0	2.059
		<u>0</u>	<u>4.293</u>
Totaal verdiende premies eigen rekening		85.863	52.930
Opbrengsten uit beleggingen	(10)		
Beleggingsbaten		19.831	20.705
Gerealiseerde winst op beleggingen		29.275	34.097
		<u>49.106</u>	<u>54.802</u>
Niet-gerealiseerde winst op beleggingen	(11)	5.455	32.762
Overige technische baten eigen rekening	(12)	1.198	5.732
Totaal baten		<u>141.622</u>	<u>146.226</u>
Schaden eigen rekening	(13)		
Geboekte schaden (bruto)		43.639	42.402
Aandeel herverzekeraars geboekte schaden		-2.815	-872
		<u>40.824</u>	<u>41.530</u>
Wijziging voorzieningen voor te betalen schaden		-18.739	-5.743
Aandeel herverzekeraars wijziging voorzieningen voor te betalen schaden		5.840	-32.405
		<u>-12.899</u>	<u>-38.148</u>
Totaal schaden eigen rekening		27.925	3.382
Beleggingslasten	(14)		
Beleggingslasten		1.290	-92
Gerealiseerd verlies op beleggingen		26.515	23.154
		<u>27.805</u>	<u>23.062</u>
Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen	(15)	29.540	47.622

		2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Bedrijfskosten	(16)	16.893	12.217
Overige technische lasten eigen rekening	(17)	3.911	1.058
Totaal lasten		<u>106.074</u>	<u>87.341</u>
Toerekening technisch resultaat	(18)	<u>10.615</u>	<u>0</u>
Resultaat technische rekening schadeverzekering		<u>46.163</u>	<u>58.885</u>

		2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
NIET TECHNISCHE REKENING			

Resultaat	(19)	<u>46.163</u>	<u>58.885</u>
Bestemming van het resultaat			
Mutatie algemene reserve		46.163	58.885
Mutatie herwaarderingsreserve		0	0
Mutatie statutaire reserve		0	0
Totaalresultaat		<u>46.163</u>	<u>58.885</u>

* Het cijfer achter een post uit de winst- en verliesrekening verwijst naar de toelichting op de winst- en verliesrekening.

KASSTROOMOVERZICHT

Directe methode	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Ontvangen premies	93.065	94.071
Betaalde uitkeringen en schaden	-42.801	-41.558
Betaalde acquisitiekosten	-1.127	-1.595
Betaalde overige bedrijfskosten	-18.186	-16.168
Ontvangsten van en betalingen aan herverzekeraars	0	0
Ontvangen en betaalde overige technische baten	-78	-50
	<hr/>	<hr/>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	30.873	34.700
Ontvangen rente, dividenden en huur	19.898	20.487
Betaalde rente en andere beleggingslasten	-1.290	92
	<hr/>	<hr/>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten **	49.481	55.279
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten		
Desinvesteringen, aflossingen en verkopen	316.711	171.357
Investerings- en aankopen	-377.665	-228.511
Overige mutaties in verband met beleggingen *	-4.109	1.715
	<hr/>	<hr/>
Totale kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten	-65.063	-55.439
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Betaalde dividenden	0	0
	<hr/>	<hr/>
Totale kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
	<hr/>	<hr/>
Mutatie liquide middelen	-15.582	-160
De mutatie in geldmiddelen bestaat uit de volgende balanspost:		
Liquide middelen	21.041	36.623
	<hr/>	<hr/>
Stand per einde boekjaar	21.041	36.623
Stand per einde vorig boekjaar	36.623	36.783
	<hr/>	<hr/>
Mutatie liquide middelen	-15.582	-160

* De post overige mutaties in verband met beleggingen bestaat uit vorderingen en verplichtingen uit hoofde van beleggingen.

** De presentatie van het kasstroomoverzicht is aangepast ten opzichte van de jaarrekening 2017. De vergelijkende cijfers zijn hierop aangepast.

ALGEMENE TOELICHTING

Algemeen

Activiteit

N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakken (NV schade), statutair gevestigd aan de Prinses Beatrixlaan 15, 2595 AK te Den Haag, is een verzekeraar die voor werknemers en werkgevers in de sector Metaal en Techniek de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen regelt. NV schade is ingeschreven in de Kamer van Koophandel onder nummer 27148461.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld op basis van in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening, zoals deze zijn vermeld in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), in het bijzonder Richtlijn 605 Verzekeringsmaatschappijen.

De opgenomen solvabiliteitsvereisten zijn gebaseerd op Solveny II grondslagen.

Aandeelhouder

Stichting Administratiekantoor Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakken is de aandeelhouder van NV schade. Deze heeft alle certificaten van aandelen uitgegeven aan de Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek.

Product en oogmerk

NV schade voert diverse producten op het gebied van arbeidsongeschiktheid. NV schade biedt vier producten aan op het gebied van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen: een WIA-werknemersverzekering (voorheen WIA-bodemverzekering en WGA-hiaatverzekering), een WGA-basisverzekering, een WIA-excedentverzekering en een WIA-excedent-top verzekering. De WIA-portefeuille is herverzekerd, hetgeen verder toegelicht wordt onder de grondslagen voor de balans. Daarnaast voert NV schade een WAO-hiaatverzekering waarvoor vanaf 1 januari 2004 een run-off scenario geldt. Per 1 januari 2015 heeft NV schade haar WIA-bodem verzekering en WGA-hiaatverzekering samengevoegd tot de WIA-werknemersverzekering.

NV schade heeft geen winstoogmerk. Om te voldoen aan de eisen met betrekking tot het weerstandsvermogen van de vennootschap, moeten overeenkomstig artikel 24 lid 1 sub a van de statuten, toevoegingen aan dit weerstandsvermogen uit het resultaat plaatsvinden. Als weerstandsvermogen wordt beschouwd het totale eigen vermogen exclusief de statutaire reserve. Het resterende saldo van baten en lasten is conform artikel 24 lid 1b en 1c beschikbaar voor dividenduitkering en toevoeging aan de tot het eigen vermogen behorende statutaire winstreserve.

Doelstelling

Het doel van de vennootschap betreft:

- a. de verzorging van werknemers en gewezen werknemers in de Metaal en Techniek,
 - I middels het aanbieden en verzorgen van schadeverzekeringen en herverzekeringen ter dekking van financieel risico als gevolg van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid als bedoeld in de: Werkhervattingregeling Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten ("WGA") en de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen ("WIA") en
 - II middels het afwickelen van schadeverzekeringen en herverzekeringen ter aanvulling van uitkeringen uit hoofde van de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering, welke aanvulling strekt ter dekking van de financiële gevolgen voor de werknemer in de Metaal en Techniek als gevolg van het gewijzigde uitkeringsregime van deze wet per 1 augustus 1993;
- b. het aanbieden en verzorgen van aanverwante WGA- en WIA-producten;
- c. het aanbieden en verzorgen van re-integratieproducten en al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Vestigingsplaats

NV schade is statutair gevestigd in Den Haag.

Algemeen Verbindend Verklaring (AVV) van de cao

In het kader van de Algemeen Verbindend Verklaring van de CAO deelt de directie mee dat de opbrengsten van de beleggingen aangewend zijn in het kader van de in de voorgaande alinea vermelde doelstelling.

Omdat de vennootschap meerdere producten heeft die allemaal onder één categorie vallen, is een specificatie van de lasten naar meerdere activiteiten niet opgenomen.

Stelselmatigheid

De gehanteerde grondslagen van waarderingen en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar. Toegepaste schattingswijzigingen zijn opgenomen in de paragraaf "schattingswijzigingen".

Verbonden partijen

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de bedrijfskosten in de winst- en verliesrekening. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders.

Schattingswijzigingen

Ten aanzien van de technische voorzieningen is een aantal schattingswijzigingen doorgevoerd, welke in totaliteit leiden tot een afname van de technische voorzieningen met 7.311 duizend euro netto (na aftrek van het herverzekerde deel).

Hieronder zijn de schattingswijzigingen toegelicht inclusief het effect op de bruto technische voorzieningen van NV schade en het aandeel van de herverzekeraars daarin.

Aanpassingen uitgangspunten VPU WIA

De Voorziening Periodieke Uitkeringen WIA (VPU WIA) daalt na wijziging van de uitgangspunten in totaal met 45.002 duizend euro. De belangrijkste wijzigingen in de bepaling van de VPU zijn:

- * In 2018 is veel nadruk komen te liggen op datacontroles. De datacontroles zijn geautomatiseerd en worden maandelijks uitgevoerd door NV schade, waardoor er meer zekerheid is over de data waarmee de voorzieningen worden bepaald. Een onderdeel van deze monitoring bestaat uit het in kaart brengen van de juistheid en volledigheid van de schadeadministratie. Hiervoor is de schadeadministratie verrijkt met SUAG data. In 2018 is op de SUAG-data opnieuw een verdiepingsslag uitgevoerd. Daarmee heeft NV schade een steeds nauwkeurigere berekening van de Best Estimate voorziening kunnen vaststellen. Op basis van de verrijking met SUAG data heeft N.V. Schade ultimo 2018 voor de groep volledig arbeidsongeschikt met een Hiaat-product geconstateerd dat een deel van de verzekerden niet langer aangemerkt hoeft te worden als 'latente gevallen' (de data in SUAG week langer dan 3 maanden af van Bancs). Door de verbetering van de inschatting zijn schadegevallen die al waren hersteld of die status IVA hadden, gecorrigeerd naar de correcte arbeidsongeschiktheid statussen. Dit heeft een verlagend effect op de VPU van 16.416 duizend euro.
- * In het VPU-model is de modellering van de uitkering voor het Hiaat product verbeterd wanneer de benutting restverdiencapaciteit onbekend is. Dit heeft een verlagend effect op de VPU van 20.079 duizend euro.

- * NV schade heeft in 2018 een uitgebreid grondslagenonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek resulteerde in herijkte kansgrondslagen voor het VPU model die voor een groot deel gekalibreerd zijn op historische data uit de eigen verzekeringsportefeuille. De aanpassing van de kansgrondslagen verlaagt de VPU met 6.011 duizend euro. Dit komt met name doordat de overgangskansen naar IVA zijn verhoogd en de gemiddelde benutting van de restverdien capaciteit is verhoogd.

Aanpassingen uitgangspunten IBN(E)R

De IBN(E)R voor de WIA wordt net als in de huidige rapportages bepaald op basis van schadedriehoeken. De schadedriehoeken zijn aangepast naar aanleiding van de update van de data, de nieuwe modellen en de grondslagen onderzoeken. De IBNR stijgt hierdoor met 28.454 duizend euro. Hierdoor wordt de daling van de VPU met 45.002 duizend euro dus voor 2/3 gecompenseerd met een stijging van de IBNR.

Aanpassingen uitgangspunten kostenvoorziening

De kostenvoorziening stijgt in totaal met 6.635 duizend euro voor de WIA en 788 duizend euro voor de WAO. De belangrijkste wijzigingen in de bepaling van de kostenvoorziening zijn:

- * De herijking van de waarderingsfactoren in de kostenvoorziening en de grondslagen in het VPU model hebben een verhogend effect van 5.710 duizend euro.
- * Modelaanpassingen leiden tot een toename van 4.018 duizend euro.
- * Door de afname van het aantal schadeclaims dalen de variabele kosten. Dit zorgt voor een verlagend effect op de kostenvoorziening van 2.305 duizend euro.

Effect op AOW voorziening

De discretionaire AOW voorziening neemt met 735 duizend euro af. De ontwikkeling volgt de ontwikkeling van het VPU model. De update van de data en de update van de modellen hebben een verlagend effect op de voorzieningen, waardoor ook de AOW voorziening daalt. De wijzigingen van de grondslagen hebben een verhogend effect op de voorzieningen, waardoor ook de AOW voorziening stijgt.

Effect op risicomarge

De risicomarge WIA neemt in totaal met 3.120 duizend euro toe en voor de WAO is er sprake van een toename van 50 duizend euro. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- * De aanpassingen als gevolg van een verbeterd inzicht in de historische schadebestanden hebben een verhogend effect op de IBNR voor schadejaren 2016 en 2017. Door deze verhoging stijgt ook de SCR verzekeringstechnisch. Dit heeft een verhogend effect van 1.525 duizend euro op de risicomarge.
- * Door de update van het VPU model daalt de schadevoorziening voor het Hiaat product. Doordat de voorziening voor dit product daalt, daalt ook het langlevens risico. Dit heeft een verlagend effect van 2.093 duizend euro op de risicomarge.
- * De overgangskans van partieel naar volledig is afgenomen en de overgangskans van volledig naar partieel is toegenomen. Per saldo stijgt hierdoor het aantal partieel arbeidsongeschikten. Doordat de kans op herstel voor partieel arbeidsongeschikten groter is dan voor volledig arbeidsongeschikten stijgt de revalideringsschok. Dit heeft een verhogend effect op de risicomarge van 3.738 duizend euro.

Cijfermatige effecten

De schattingswijzigingen Technische voorziening voor te betalen schaden (WAO) leiden tot de volgende cijfermatige effecten in 2018 (een positief bedrag is een last):

Post x 1.000 euro	Effect schattingswijziging		
	Bruto	Herverzekering	Netto
Aanpassing uitgangspunten WAO	-290	0	-290
Aanpassing uitgangspunten kostenvoorziening	788	0	788
Schattingswijziging exclusief effect risicomarge	498	0	498
Effect risicomarge	50	0	50
Totaal schattingswijziging	548	0	548

De schattingswijzigingen Technische voorziening voor te betalen schaden (WIA) leiden tot de volgende cijfermatige effecten in 2018 (een positief bedrag is een last):

Post x 1.000 euro	Effect schattingswijziging		
	Bruto	Herverzekering	Netto
Aanpassing uitgangspunten VPU	-45.002	-11.854	-33.148
Aanpassing uitgangspunten IBN(e)R	28.454	8.931	19.523
Aanpassing uitgangspunten kostenvoorziening	6.635	2.169	4.466
AOW-voorziening	-735	-352	-383
Schattingswijziging exclusief effect risicomarge	-10.648	-1.106	-9.542
Effect risicomarge	3.120	1.437	1.683
Totaal schattingswijziging	-7.528	331	-7.859

Presentatiewijziging

Vanaf 2018 is de opstelling van de winst- en verliesrekening gelijk aan 'model P' van het Besluit modellen jaarrekeningen. Tot en met 2017 werd 'model O' gevolgd. Het effect van de wijziging is dat de posten die samen het beleggingsresultaat vormen, volledig op de technische rekening zijn verantwoord.

Grondslagen voor de balans

Balanswaardering algemeen

De beleggingen zijn gewaardeerd op reële waarde, tenzij hierna anders is vermeld. Per categorie is aangegeven hoe deze waarde is bepaald. Waardewijzigingen worden verwerkt via de winst- en verliesrekening. De overige activa en passiva zijn, voor zover niet anders is vermeld, gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Alle bedragen in de jaarrekening luiden in duizenden euro's, tenzij anders vermeld.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatie valuta van NV schade.

Transacies, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend in de functionele valuta tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of laste van de beleggingsopbrengsten.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van NV schade zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de hierna vermelde waarderingsgrondslag per post of de toelichting op de desbetreffende balansposten.

Opname van actief, verplichting, bate of last

Actief

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar NV schade zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verplichting

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Bate

Een bate wordt in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Last

Een last wordt verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Herverzekering

NV schade heeft de WIA herverzekerd bij de verzekeraars Achmea en Bovemij. Het betreft een quota share herverzekering met een herverzekeringspercentage van 50 procent. De WAO-portefeuille is een run-off portefeuille en valt niet onder de herverzekering. Het totaal aan onder herverzekering gesloten verzekeringen met een bepaalde looptijd wordt aangeduid als 'construct'. De contractperiode die betrekking heeft op het boekjaar betreft de verzekeringsjaren 2014 tot en met 2020 (Construct 3, in 2018 met 2 jaar verlengd tot en met 2020).

Contractperiode 2014 - 2020

Ten aanzien van de overeenkomsten met de herverzekeraars over de verzekeringsjaren 2014 tot en met 20120 (Construct 3) zijn in 2016 en 2018 aanvullende afspraken gemaakt. Deze zijn vastgelegd in addenda bij de lopende overeenkomst met de herverzekeraars.

Voor wat betreft de balans en winst- en verliesrekening van NV schade geldt:

- * De activa zijn voor 100 procent op de balans van NV schade verantwoord.
- * De technische voorziening is voor 100 procent op de balans van NV schade verantwoord, waarbij het herverzekerde deel apart is verantwoord.
- * De baten en lasten voor rekening van de herverzekeraars over de verzekeringsjaren 2014 tot en met 2020 (periode resultaat) zijn apart verantwoord bij de desbetreffende post in de winst- en verliesrekening van NV schade. De eindafrekening vindt conform contractuele bepalingen plaats en zal worden opgesteld drie jaar na afloop van de contractperiode (direct na 1 januari 2024). Bij tussentijdse beëindiging vindt de afrekening plaats drie jaar na datum beëindiging. De bepaling van het resultaat vindt plaats op de grondslagen zoals deze gelden voor het Jaarverslag over boekjaar 2023 van NV schade.

Vanaf 2018 worden met terugwerkend kracht alle kosten buiten de Herverzekerings- overeenkomst (Construct 3) gehouden, behalve de variabele vergoeding van 2,5 procent van de premie voor de Herverzekeraar. Daarnaast is expliciet vastgelegd dat de discretionaire verhoging van de in de polisvoorwaarden vastgelegde eindleeftijd 67 naar de AOW-leeftijd geen onderdeel van de Herverzekeringsafspraken uitmaken .

NV schade houdt, waar nodig, rekening met oninbaarheid van de vorderingen op de herverzekeraars.

Herverzekeringspremies en -uitkeringen, zowel voor technische voorzieningen als voor herverzekeringscontracten, worden op dezelfde wijze gewaardeerd als de directe verzekeringen waarvoor de herverzekeringen zijn afgesloten. De mutatie van het aandeel van herverzekeraars in de technische voorziening en de uitkeringen waartoe NV schade uit hoofde van haar herverzekeringscontracten gerechtigd is, worden in mindering gebracht op de totale mutatie van de bruto technische voorzieningen.

De waardering van aan herverzekeraars verschuldigde bedragen geschiedt in overeenstemming met de voorwaarden van de herverzekeringscontracten. Schulden uit herverzekering betreffen het herverzekeringsdeel van de technische voorziening en het per saldo te betalen resultaatbedrag op grond van herverzekeringscontracten, dat voornamelijk bestaat uit te betalen premies, te betalen aandeel beleggingsresultaat en te vorderen bedragen in verband met verwachte claims en uitkeringen.

Toerekening technisch resultaat 2014-2020

Verzekeraars hebben afgesproken om met ingang van 1 januari 2017 de methodiek rentevergoeding te wijzigen en over te gaan van het werkelijk rendement beleggingen op een fictief rendement beleggingen voor de Construct 3 portefeuille. De rentevergoeding is gebaseerd op een basisrentecurve met een aanvullende afslag. Dit rendement wordt gebruikt voor de vaststelling van het jaarlijks (fictief) beleggingsrendement ten behoeve van de resultaatverdeling. Voor NV schade heeft deze methodiek rentevergoeding herverzekering Construct 3 het voordeel dat zij meer regie heeft over haar beleggingsbeleid; voor Achmea en Bovemij betekent de wijziging dat er geen beleggingsrisico meer wordt gelopen op hun aandeel in het construct.

Achmea en Bovemij hebben ieder recht op een jaarlijkse variabele vergoeding ter grootte van 2,5 procent van het brutopremiedeel van de herverzekeraar. De variabele vergoeding wordt ten laste gebracht van de netto premie (zijnde bruto gefactureerde premie minus kostenopslagen die onderdeel uitmaken van de bruto premie) voordat tot resultaatdeling wordt overgegaan.

NV schade en herzekeraars zijn een resultaatdeling overeengekomen, waarbij, indien er sprake is van een positief resultaat, dit resultaat eerst wordt gedeeld door twee. De ene helft van dit resultaat komt volledig voor rekening NV schade. De andere helft van het resultaat wordt verdeeld volgens de verdeling 80 procent - 20 procent; het 20 procent deel is voor NV schade, en 80 procent deel voor de herverzekeraar, met inachtneming van de volgende uitgangspunten:

- * De resultaatdeling vindt plaats over de WIA-Verzekeringsproducten gezamenlijk en over de totale contractperiode van 7 jaar.
- * Het resultaat over de periode 2014-2020 ten gunste van de herverzekeraars wordt vermenigvuldigd met een factor 1,09.
- * Het resultaat voor een herverzekeraar is gemaximeerd op 10 procent van het netto premiedeel (voor aftrek van de variabele vergoeding) van de herverzekeraar.

De enige kosten die ten laste van het resultaat komen, zijn de jaarlijkse vergoedingen voor de herverzekeraars ter grootte van 2,5% van het brutopremiedeel van de herverzekeraars. Alle overige kosten zijn voor rekening van NV schade. Een negatief resultaat wordt verdeeld volgens de verdeling 50 procent - 50 procent. Indien er sprake is van een negatief resultaat geldt het hier na volgende. Verzekeraars komen overeen dat, na bepaling van het resultaat uit de vorige contractperiode (Construct 2), zij uit het onverdeelde winstdeel uit Construct 2 dat toekomt aan NV schade en de herverzekeraar gezamenlijk, een bedrag zullen reserveren dat aangewend zal worden voor toekomstige verliezen uit deze contractperiode (= Construct 3). De hoogte van het bedrag is vastgesteld op vijf miljoen euro voor Achmea en één miljoen euro voor Bovermij. Indien er sprake is van enig verlies zal eerst het gereserveerde bedrag (inclusief opgebouwde interest over de periode tussen afrekening Construct 2 en de afrekening van dit contract) worden aangewend ten gunste van het verlies van de herverzekeraar. Indien het verlies van de herverzekeraar dit bedrag te boven gaat, dan is het meerdere voor rekening van deze herverzekeraar. Indien het verlies lager is dan het gereserveerde bedrag inclusief opgebouwde interest, dan wordt het restant terugbetaald aan de verzekeraars conform de verdeling 60 procent voor de herverzekeraar en 40 procent voor NV schade. Een mogelijke onzekerheid of de vordering van de herverzekeraars op NV schade op afrekenmoment direct na 1 januari 2024 duidelijk is, wordt door NV schade daarom als gering beschouwd.

Het is mogelijk dat er op afrekenmoment direct na 1 januari 2024 een negatief resultaat resteert. NV schade heeft in dat geval een vordering op de herverzekeraars. Het risico dat deze vordering niet geïnd kan worden door NV schade wordt als gering beschouwd, omdat de herverzekeraars NV schade altijd hebben gevolgd in de premiestelling. Deze zaken worden in het periodiek overleg met de herverzekeraars besproken en afgestemd.

Beleggingen

De beleggingen zijn gerubriceerd naar de aard van de financiële instrumenten. De post beleggingen bestaat uit de posten vastrentende waarden, aandelen en Hedge funds.

De vastrentende waarden betreffen:

- * Obligaties;
- * Deposito's (bij kredietinstellingen).

De beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde. Onderstaand is per beleggingscategorie aangegeven hoe de reële waarde is bepaald.

Het grootste gedeelte van het vermogen wordt binnen de matching portefeuilles (WAO en constructen) met voorzieningen belegd in schuld papier van uitgevende instellingen met een hoge kredietwaardigheid. Hiermee wordt beoogd de karakteristieken van de kasstromen behorend bij de uitkeringen die volgen uit de arbeidsongeschiktheidsregeling op hoofdlijnen na te bootsen. Door de kasstromen in grote lijnen te matchen wordt de rentegevoeligheid van het resultaat sterk verminderd. Dit geldt voor zowel de middelen die bedoeld zijn om de uitkeringen vanuit de WAO- als de WIA-regelingen te financieren, met inachtneming van de onzekerheid die er bestaat in de uitgaande kasstromen.

Naast bovengenoemde matching portefeuilles wordt een portefeuille onderscheiden en beheerd met daarin de middelen die het 'Eigen Vermogen' vormen. Deze portefeuille heeft meer een rendementskarakter, waarbij wel een bovenlimiet wordt gehanteerd op de redelijkerwijs mogelijke verliezen. Bovendien wordt deze portefeuille enigszins contrair belegd ten opzichte van de matching portefeuilles om beter bestand te zijn tegen diverse economische scenario's.

De beleggingsopbrengsten komen voor 100 procent voor rekening van NV schade. Voor meer toelichting zie 'Toerekening technisch resultaat' onder de grondslagen voor de balans.

Obligaties

Obligaties zijn gewaardeerd tegen de beurskoers op balansdatum plus de lopende interest ultimo jaar.

Deposito's (bij kredietinstellingen)

Onder deposito's zijn opgenomen deposito's bij kredietinstellingen die zijn gewaardeerd tegen reële waarde op balansdatum. Deze is gelijk aan de netto contante waarde van de toekomstige kasstromen inclusief de lopende rente op balansdatum.

Aandelen

Onder de post aandelen zijn verantwoord:

- * Participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen;
- * Participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden.

Beursgenoteerde aandelen worden bij eerste verwerking en vervolgwaaarding gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen via de winst- en verliesrekening. Transactiekosten worden eveneens in het resultaat verantwoord.

Niet aan een beurs genoteerde aandelenfondsen en vastrentende fondsen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van de door de vermogensbeheerder van dat fonds laatst afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de reële waarde.

Specifiek voor participaties in hypotheekfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Hedge funds

Hedge funds zijn gewaardeerd tegen Net Asset Value. Deze is gebaseerd op de laatst afgegeven waarde van de fondsmanager of, indien die niet tijdig beschikbaar is, een gefundeerde inschatting op basis van marktanalyse door de fiduciaire vermogensbeheerder (MN).

Vorderingen uit hoofde van beleggingen

De vorderingen uit hoofde van beleggingen betreffen de kortlopende vorderingen in verband met beleggingen die worden gewaardeerd tegen de reële waarde die geldt voor het desbetreffende financiële instrument.

Vorderingen uit directe verzekeringen

Bij de vorderingen op werkgevers die de premie afdragen is rekening gehouden met de mogelijke oninbaarheid van de vorderingen.

Overige vorderingen

De post overige vorderingen bestaat uit de vorderingen anders dan die uit hoofde van beleggingen, herverzekering of directe verzekering op verzekeringnemers. De overige vorderingen worden bij de eerste verwerking en de vervolgwaaarding gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa betreffen inventaris en bedrijfswagens. Deze post gewaardeerd op historische kostprijs, onder aftrek van afschrijvingen gebaseerd op de verwachte economische levensduur van vijf jaar. Jaarlijks wordt getoetst of sprake is van bijzondere waardeverminderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen betreffen positieve rekening-courantposities bij bancaire instellingen die zijn gewaardeerd tegen reële waarde.

Afgeleide financiële instrumenten

De vorderingen en verplichtingen uit hoofde van derivaten zijn onder de balanspost "Afgeleide financiële instrumenten" verantwoord aan de actief- respectievelijk passiefzijde van de balans.

Op balansdatum betreft het de volgende contracten, waarbij de contractwaarde de nominale waarde per 31 december 2018 betreft:

De derivaten zijn gewaardeerd tegen reële waarde. Zie ook de toelichting op de balans, post 4. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten uit hoofde van derivaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Derivaten zijn financiële instrumenten die zijn afgeleid van meer traditionele producten als aandelen en obligaties. Positieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd als afgeleide financiële instrumenten onder de activa. Negatieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd als afgeleide financiële instrumenten onder de passiva.

De vorderingen en verplichtingen uit hoofde van derivaten worden gesaldeerd op de balans opgenomen indien:

- * er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en simultaan af te wikkelen;
- * het stellige voornemen bestaat om de posten netto en simultaan af te wikkelen.

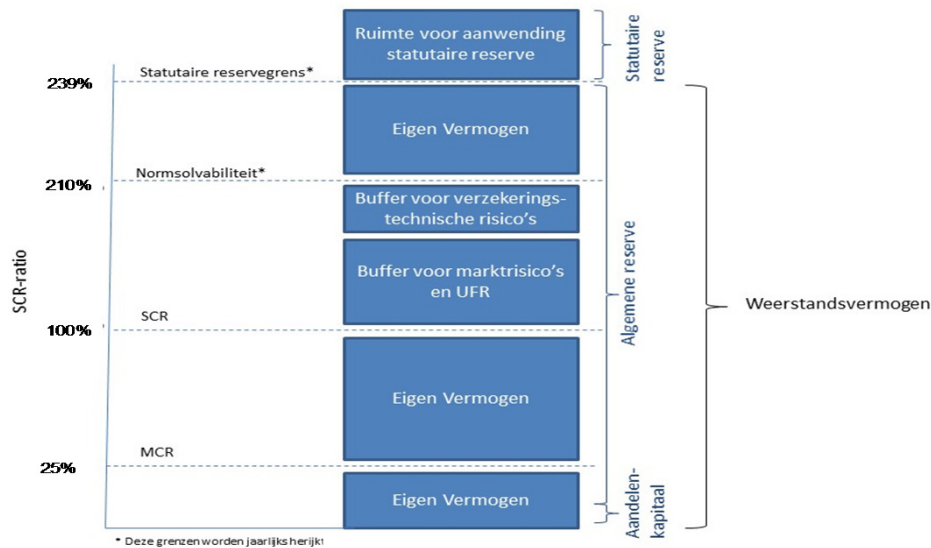
Met de inwerkingtreding van EMIR, een Europese verordening die in 2012 in werking is getreden, zijn onder meer regels opgesteld voor het afwikkelen van derivaten. Contractpartijen moeten over voldoende zekerheden beschikken om het tegenpartijkredietrisico af te dekken. De meeste partijen gebruiken hiervoor de Credit Support Annex (CSA) als zekerheidsdocumentatie. De openstaande vorderingen en verplichtingen van derivaten worden wekelijks dan wel maandelijks per tegenpartij gesaldeerd. Bij een saldo boven de contractueel vastgestelde grens vindt verrekening met de tegenpartij plaats. De ultimo jaar bestaande rechten en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd, waarbij een positief saldo per tegenpartij op de actiefzijde van de balans terechtkomt en een negatief saldo per tegenpartij op de passiefzijde van de balans, onder vorderingen respectievelijk verplichtingen uit hoofde van beleggingen. Zie ook de Risicoparagraaf, onderdeel marktwaardebepaling, waarin aanvullende informatie is opgenomen over de waardering van derivaten.

Algemene reserve

De algemene reserve vormt, samen met het aandelenkapitaal en de herwaarderingsreserve, de aanwezige solvabiliteit van NV schade, ook wel aanwezig weerstandsvermogen genoemd.

Opbouw

De algemene reserve wordt opgebouwd via de bestemming van de winst. Hierbij wordt het niveau van de algemene reserve bepaald als het verschil tussen het weerstandsvermogen en het totaal van het aandelenkapitaal en de herwaarderingsreserve. Een tekort wordt uit de winst of uit de statutaire reserve toegevoegd aan de algemene reserve. Indien de aanwezige solvabiliteit groter is dan de statutaire reservegrens, dan wordt het verschil toegevoegd aan de statutaire reserve. Daarnaast wordt de voorgestelde dividenduitkering die na einde boekjaar uitkeerbaar is in de algemene reserve verantwoord.

Vereist weerstandsvermogen

Ingevolge wettelijk solvabiliteitseisen, alsmede artikel 24 lid 1a van de statuten, dient de vennootschap een weerstandsvermogen aan te houden.

Als ondergrens voor de aan te houden solvabiliteit (het vereist weerstandsvermogen) hanteert de directie het Solvency Capital Requirement (SCR).

NV schade houdt als ondergrens voor dit vereist weerstandsvermogen een SCR-ratio aan van 100 procent. Bij de bepaling van de SCR is voor berekening van de verschillende risico's gebruikt gemaakt van het raamwerk volgens de standaardformule, onder de Solvency II wet- en regelgeving.

De SCR betreft dat niveau van kapitaal waarmee een verzekeraar, gezien zijn totale risicoprofiel, over een tijdshorizon van een jaar met een hoge zekerheidsmaat (99,5 procent) over voldoende middelen beschikt om ook lange termijn aan zijn verplichtingen te voldoen. De SCR meet de effecten van risico's in vier hoofdcategorieën:

- * Marktrisico
- * Verzekeringstechnisch risico (zorg)
- * Tegenpartijrisico
- * Operationeel risico

Een uitgebreidere toelichting en kwantificering van deze (deel)risico's is terug te vinden in de Risicoparagraaf.

SCR ratio

In de toelichting op de balans is onder het weerstandsvermogen de solvabiliteitsratio per 31 december 2018 opgenomen, gebaseerd op de per 1 januari 2016 – door de Wet op het financiële toezicht – in werking getreden Solvency II wetgeving. Deze SCR-ratio is gebaseerd op de Solvency II wet- en regelgeving, onder gebruikmaking van de standaardformule. Onder Dutch GAAP (RJ 605) vindt geen berekening van de SCR-ratio plaats.

Grenzen binnen het Weerstandvermogen

NV schade houdt als ondergrens voor het door haar aan te houden kapitaal (vereist weerstandsvermogen) een SCR-ratio aan van 100 procent. Hierbij hanteert NV schade als SCR-ratio het minimum van de SCR-ratio op basis van de werkelijke beleggingsmix, volgens de Solvency II wet- en regelgeving. Er vindt een doorrekening plaats op basis van de strategische beleggingsmix.

Daarnaast hanteert NV schade in haar kapitaalbeleid ook een normsolvabiliteit en een statutaire reservegrens. De daadwerkelijke hoogte van de normsolvabiliteit wordt jaarlijks herijkt en ter akkoord aan de directie NV schade voorgelegd. De normsolvabiliteit is vastgesteld op een SCR-ratio van 210 procent (2017: 201 procent). In aanvulling op de normsolvabiliteit definieert NV schade een statutaire reservegrens. Deze statutaire reservegrens voor 2018 is vastgesteld op 350.993 duizend euro, ofwel een SCR-ratio van 239 procent (2017: 241 procent). De statutaire reservegrens is zodanig vastgesteld dat bij een solvabiliteit op dit niveau, de SCR-ratio van NV schade bij manifestatie van zware marktrisico's op het niveau van de normsolvabiliteit blijft, of in ieder geval daar niet veel onder zakt. Aan deze grenzen wordt in artikel 24.2 van de statuten gerefereerd.

Een SCR-ratio van 210 procent (2017: 201 procent) is de door NV schade de minimaal nagestreefde normsolvabiliteit conform BW 2 Titel 9, afdeling 15. Dit komt overeen met een eigen vermogen van 308.404 duizend euro (2017: 250.786 duizend euro).

Naast de ondergrens die NV schade hanteert geldt er ook een wettelijke (Solvency II) ondergrens voor het eigen vermogen: de Minimum Solvency Capital requirement (MCR). De MCR bedraagt 25 procent van de SCR en komt uit op 36.715 duizend euro ultimo 2018 (2017: 31.192 duizend euro).

Statutaire reserve

De statutaire reserve betreft de in artikel 24 lid 1c van de statuten bedoelde "winstreserve". Deze reserve is niet voor gehele of gedeeltelijke opheffing vatbaar en is dus niet beschikbaar voor uitkeringen aan de aandeelhouder.

De statutaire reservegrens is voor 2018 vastgesteld op 350.993 duizend euro, ofwel een SCR-ratio van 239 procent. Er wordt een statutaire reserve gevormd indien het eigen vermogen van NV schade de statutaire reservegrens overschrijdt. Het eigen vermogen staat uit de som van volgende vermogensbestanddelen: aandelenkapitaal, algemene reserve, herwaarderingsreserve en statutaire reserve. In het kapitaalbeleid van NV schade is de methodiek voor het bepalen van de hoogte van de statutaire reservegrens vastgelegd.

Er is sprake van een voorwaardelijk dividendbeleid, dat nader in de statuten van NV schade is vastgelegd. Het uitkeren van dividend is afhankelijk van de winst in enig jaar die resteert na toevoeging van het deel van de winst aan de algemene reserve dat nodig is voor het op peil houden van het weerstandsvermogen. Het dividend is gemaximeerd op 13 procent van het aandelenkapitaal, hetgeen leidt tot een maximaal bedrag aan dividend van 737.360 duizend euro.

In artikel 32 van de statuten is bepaald dat in het geval van een eventuele liquidatie van de vennootschap het resterende overschot, na terugbetaling van het aandelenkapitaal en verkregen goedkeuring van de Raad van Commissarissen, zal worden bestemd ten behoeve van de verzekerden of een maatschappelijk belang.

Technische voorzieningen

De technische voorzieningen zijn bepaald op basis van een prospectieve methode met inachtneming van actuele veronderstellingen, waarbij voor de waardering de Solvency II grondslagen worden gehanteerd. Dit met uitzondering van de premievoorziening. Deze voorziening is, net als in 2017, negatief (vrijval). Het conform Solvency II grondslagen verantwoordende van deze vrijval in de statutaire jaarrekening zou in strijd zijn met het voorzichtigheids- en inzichtsbeginsel, twee belangrijke grondbeginselen die binnen de RJ-richtlijnen de basis vormen voor de verslaggeving.

Voor te betalen schaden (WAO)

De voorziening "Voor te betalen schaden (WAO)" wordt berekend per individueel schadegeval. Hierbij wordt uitsluitend rekening gehouden met het sterfterisico. Het invaliderings- en revalidatierisico is in de praktijk nihil.

De voorziening "Voor te betalen schaden (WAO)" bestaat uit:

- a. de Beste schatting schadevoorziening (BE schadevoorziening) voor de gemelde schadegevallen.
- b. een Beste schatting kostenvoorziening (BE kostenvoorziening).
- c. een Risicomarge (RM), zijnde de kwantificering van de verzekeringstechnische risico's.

De Solvency II uitgangspunten voor de waardering van de BE van de schadevoorziening WAO zijn als volgt:

De voorziening is bepaald door de toekomstige uitkeringen contant te maken. De verdiscontering vindt plaats op basis van de ultimo boekjaar door EIOPA gepubliceerde RTS, exclusief volatiliteitsaanpassing waarbij tevens rekening wordt gehouden met een veronderstelde jaarlijkse indexatie van 2 procent. Dit is de maximale onvoorwaardelijke verplichting. Boven deze 2 procent is sprake van een voorwaardelijke verplichting, afhankelijk van de kapitaalpositie. De indexatie is historisch gelijk aan 2 procent, waardoor dit de beste schatting is voor de toekomstige jaarlijkse indexatie.

Voor de overlevingskansen hanteert NV schade de Prognosetafel AG2016 zonder leeftijdsterugstelling en zonder ervaringsfactoren. Door gebruik te maken van deze tafel wordt bij het vaststellen van de voorziening rekening gehouden met een "voorzienbare trend" in overlevingskansen.

Ook inbegrepen in de voorziening is een beste schatting van de kostenvoorziening, welke voldoende wordt geacht om de 'werkelijke' toekomstige kosten te dekken. De waardering hiervan vindt plaats op basis van reële waarde: kasstromen worden verdisconteerd met de door EIOPA gepubliceerde RTS, exclusief volatiliteitsaanpassing, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de verwachting van de Harmonised Index of Consumer Prices (middels de actuele zero coupon inflatie swap curve).

Naast de schadevoorziening en kostenvoorziening wordt een risicomarge (RM) aangehouden. De RM wordt gevormd voor de verzekeringstechnische risico's 'langeleven', 'kosten' en 'herziening' alsmede de overige onderkende risico's 'tegenpartij', 'operationeel' en 'catastrofe'. Voor de berekening van de risicomarge is conform de Gedelegeerde Verordening gebruik gemaakt van een kapitaalkostenpercentage (Cost-of-Capital rate) van 6 procent.

Een toelichting hierop en kwantificering hiervan wordt gegeven in de Risicoparagraaf.

NV schade vindt dat door deze kwantitatieve vaststelling van de benodigde voorziening voldoende rekening wordt gehouden met het gestelde in de Risicoparagraaf.

Voor te betalen schaden (WIA)

De voorziening "Voor te betalen schaden (WIA)" bestaat uit:

- a. de Beste schatting schadevoorziening (BE VPU) voor de gemelde schadegevallen.
- b. een Beste schatting voor nog niet gemelde schadegevallen (BE IBN(e)R).
- c. een Beste schatting kostenvoorziening (BE kostenvoorziening).
- d. een AOW voorziening.
- e. een Risicomarge (RM), zijnde de kwantificering van de verzekeringstechnische risico's.

De voorziening "Voor te betalen schaden (WIA) is bepaald op basis van een prospectieve methode met inachtneming van actuele veronderstellingen, waarbij voor de waardering de Solvency II grondslagen worden gehanteerd. Een kernpunt van Solvency II is dat de beste schattingen geen prudentie bevatten. De BE VPU wordt post voor post vastgesteld en bestaat uit de contante waarde van alle verwachte toekomstige uitkeringen. De verwachte toekomstige uitkeringen worden bepaald aan de hand van herstelkansen, invalideringskansen, restverdiencapaciteit en sterftekansen. Deze kansen zijn waar mogelijk gebaseerd op ervaringscijfers uit de eigen portefeuille. De BE IBN(e)R wordt berekend op basis van de ontwikkeling in de gerealiseerde schadelast in oude tekenjaren. Ook inbegrepen in de beste schattingen is een kostenvoorziening, welke voldoende moet zijn om in een 'going concern' scenario de verwachte toekomstige kosten te dekken.

De voorzieningen worden bepaald door de verwachte uitkeringen en kosten contant te maken. De verdiscontering is op basis van de ultimo boekjaar door EIOPA gepubliceerde RTS, exclusief volatiliteitsaanpassing. In de berekeningen wordt tevens rekening gehouden met een veronderstelde jaarlijkse indexatie van de uitkeringen van 2 procent. Boven deze 2 procent is sprake van een voorwaardelijke verplichting, afhankelijk van de kapitaalpositie. De indexatie is historisch gelijk aan 2 procent, waardoor dit de beste schatting is voor de toekomstige jaarlijkse indexatie. De toekomstige kosten worden geïndexeerd aan de hand van de Harmonised Index of Consumer Prices.

Om rekening te houden met de verwachte stijging van de AOW-leeftijd is voor alle WIA verzekerden een voorziening gevormd. Deze bedraagt ultimo 2018 22.939 duizend euro (2017: 23.551 duizend euro) en maakt onderdeel uit van de BE schadevoorziening. NV schade verwacht dat deze voorziening toereikend is om de toekomstige stapsgewijze verhogingen van de AOW-leeftijd te financieren. In de polisvoorwaarden is vanaf tekenjaar 2014 opgenomen dat verzekerden recht hebben op een uitkering tot de eindleeftijd (67 jaar). Doordat de AOW leeftijd is gestegen en de verwachting is dat deze in de toekomst verder zal stijgen, ontstaat er een pensioengat voor arbeidsongeschikten. NV schade wil verzekerden hiervoor compenseren binnen de grenzen van redelijkheid. Tot op heden besluit NV schade (uit coulance) jaarlijks over het verlengen van uitkeringen ter compensatie van het ontstane pensioengat voor verzekerden met een specifiek geboortjaar. Toekenning van de verlenging hangt af van de financiële positie (SCR-ratio) van NV schade. NV schade heeft het beleid om verzekerden te compenseren binnen de grenzen van redelijkheid nog niet geformaliseerd of gecommuniceerd met de verzekerden.

Naast de technische voorzieningen dient ook een risicomarge (RM) te worden aangehouden. De RM wordt gevormd voor de verzekeringstechnische risico's 'langleven', 'invaliditeit', 'kosten' en 'herziening'. Daarnaast maken de overige onderkende risico's 'tegenpartij', 'operationeel' en 'catastrofe' onderdeel uit van de RM. Een toelichting hierop en kwantificering hiervan wordt gegeven in de Risicoparagraaf.

Naar de mening van NV schade wordt er door deze kwantitatieve vaststelling van de benodigde voorziening voldoende rekening gehouden met het gestelde in de Risicoparagraaf.

Voor niet-verdiende premies en lopende risico's

Als voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's is opgenomen het verwachte premietekort inzake WIA-producten.

Herverzekeringsdeel technische voorziening

De post herverzekeringsdeel van de technische voorziening bestaat uit het aandeel van de herverzekerders in de voorziening van WIA Construct 3. Zie hiervoor ook de grondslagen voor de balans.

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen

Als verplichtingen uit hoofde van beleggingen zijn in de jaarrekening gepresenteerd de kortlopende schulden in verband met beleggingen die worden gewaardeerd tegen de reële waarde die geldt voor het desbetreffende financiële instrument.

Schulden uit herverzekering

De post schulden uit herverzekering bestaat uit schulden uit hoofde van de herverzekeringscontracten.

De schulden zijn langlopend en bestaan uit:

- a. Het af te rekenen resultaat met de herverzekeraars, dat is gewaardeerd tegen reële waarde, aangepast voor het aandeel van de in de resultaten op de aan WIA Construct 3 gerelateerde beleggingen die voor 100 procent op de balans bij NV schade staan.
- b. Het af te rekenen aandeel van de herverzekeraars in de technische voorzieningen, dat is gewaardeerd conform de post Technische voorzieningen.

Overige schulden

De post overige schulden bestaat uit de schulden anders dan die uit hoofde van beleggingen. De overige schulden zijn kortlopend en worden bij de eerste verwerking en de vervolgwaaarding gewaardeerd tegen de reële waarde.

Schulden aan kredietinstellingen

De schulden aan kredietinstellingen betreffen schulden in rekening-courant bij bancaire instellingen die worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslagen voor de winst- en verliesrekening

Resultaatbepaling algemeen

De in de winst- en verliesrekening opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en technische voorzieningen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat. De baten en lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Vreemde valuta

De valutaresultaten zijn verantwoord onder de beleggingsopbrengsten.

Technische rekening

Verdiende premies eigen rekening

De verdiende premies eigen rekening bestaan uit de geboekte bruto premies en de wijziging van de technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's. De bruto premies worden getoond onder aftrek van de dotatie aan de voorziening voor oninbare premievorderingen.

Uitgaande herverzekeringspremies

Deze herverzekeringspremies omvatten de premies op lopende herverzekeringscontracten. Deze worden naar evenredigheid, zijnde het aandeel van de desbetreffende herverzekeraar in de verdiende premie van het desbetreffende boekjaar, gedurende de contractperiode zichtbaar als last opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Opbrengsten uit beleggingen

Onder de opbrengst uit beleggingen worden getoond de in het boekjaar ten gunste van NV schade behaalde beleggingsopbrengsten. Zie ook de toelichting op de grondslagen van de balanspost beleggingen.

De opbrengst uit beleggingen is in de winst- en verliesrekening gepresenteerd onder de posten:

- (10) Opbrengsten uit beleggingen
- (11) Niet-gerealiseerde winst op beleggingen
- (14) Beleggingslasten
- (15) Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen

De beleggingsopbrengsten komen volledig toe aan NV schade.

NV schade heeft met de verzekeraars Achmea en Bovemij afgesproken om met ingang van 1 januari 2018 de methodiek rentevergoeding te wijzigen en over te gaan van het werkelijk rendement beleggingen op een fictief rendement beleggingen voor de Construct 3 portefeuille. De rentevergoeding is gebaseerd op een basisrentecurve met een aanvullende afslag. Voor meer toelichting, zie de grondslag 'Toerekening technisch resultaat' onder de grondslagen voor de balans.

De opbrengsten uit beleggingen bestaan uit dividend en rente voor het boekjaar, gerealiseerde waardemutaties van beleggingen tegen de reële waarde met verantwoording van de waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening en boekresultaten bij verkoop van beleggingen.

Het gerealiseerde resultaat op de verkoop van een belegging is het verschil tussen de ontvangen opbrengsten, na aftrek van transactiekosten, en de oorspronkelijke (geamortiseerde) kostprijs. Waardemutaties betreffen het verschil tussen enerzijds waarde aan het einde van het jaar dan wel de opbrengst bij verkoop gedurende het jaar en anderzijds de waarde aan het einde van het voorgaande jaar dan wel de verkrijgingsprijs gedurende het jaar.

De beleggingslasten bestaan voornamelijk uit beheervergoedingen aan externe managers en ontvangen of betaalde rente over liquide middelen.

Schaden eigen rekening

Geboekte schaden (bruto)

De geboekte schaden betreffen de in het boekjaar opeisbaar geworden schade-uitkeringen.

Wijziging voorziening voor te betalen schade

De wijziging voorziening voor te betalen schaden bestaat uit de mutatie van deze technische voorziening zoals deze blijkt bij post 6.

Aandeel herverzekeraars in bruto Schaden

Het aandeel herverzekeraars in de bruto schaden eigen rekening omvat de geboekte schaden op lopende herverzekeringcontracten. Deze worden naar evenredigheid, zijnde het aandeel van de desbetreffende herverzekeraar in de geboekte schaden van het desbetreffende boekjaar, gedurende de contractperiode zichtbaar als bate of last in de winst- en verliesrekening.

Bedrijfskosten

Voor de bedrijfskosten die hun oorsprong in het verleden hebben, maar waarvan de uitgaven pas in de toekomst zullen plaatsvinden, is een reservering getroffen.

Personeelsbeloningen

Personeelsbeloningen vormen geen aparte regel in de winst- en verliesrekening. Deze kosten zijn opgenomen onder de bedrijfskosten. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar de betreffende toelichting.

Fiscale positie

De regeling van de subjectieve vrijstellingen, zoals opgenomen onder artikel 5 van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969, is voor NV schade van toepassing, conform het besluit d.d. 9 januari 1995 van de inspecteur van de belastingdienst/grote ondernemingen te Amsterdam.

Niet technische rekening

Alle winsten en verliezen van NV schade zijn verantwoord in de technische rekening.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode, waarbij onderscheid is gemaakt tussen kasstromen uit operationele activiteiten, financieringsactiviteiten en investerings- en beleggingsactiviteiten. De netto kasstroom bestaat hierbij uit de mutatie van de posten liquide middelen en de op balansdatum eventueel in rekening-courant verschuldigde bedragen aan bancaire instellingen. De mutaties in het kasstroomoverzicht zijn afgeleid uit de winst- en verliesrekening en de balansmutaties.

RISICOPARAGRAAF

In de risicoparagraaf wordt ten aanzien van vastrentende waarden en zakelijke waarden uitgegaan van het risico van financiële instrumenten en verzekeringscontracten. Daardoor wijken de vastrentende waarden en zakelijke waarden in de risicoparagraaf af van de presentatie op de balans.

Dat betekent dat participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden qua risico als vastrentende waarden zijn beschouwd. In de jaarrekening zijn deze gerubriceerd onder aandelen.

In het bestuursverslag wordt in de paragraaf "Beheersing van de bedrijfsvoering" in gegaan op de strategische en operationele risico's en op het beleid ter beheersing van de risico's. Onderstaand wordt meer kwantitatieve informatie betreffende de risico's weergegeven.

SOLVABILITEITSRISICO

Met ingang van 1 januari 2016 is de nieuwe Europese wetgeving Solvency II van kracht en vervangt daarmee Solvency I. De opgenomen solvabiliteitsvereisten per 31 december 2018 zijn gebaseerd op Solvency II grondslagen.

Het belangrijkste risico voor NV schade betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat de vennootschap niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de toekomstige verplichtingen. Indien de solvabiliteit zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat NV schade de premie moet verhogen.

Solvabiliteitseis x 1.000 euro	2018	2017
Eigen vermogen	331.358	285.195
Aanwezig weerstandsvermogen	331.358	285.195
Extra beschikbaar vermogen	0	0
Eigen vermogen	331.358	285.195
Minimum Solvabiliteitskapitaalvereiste (Solvency II)	36.715	31.192
Extra beschikbaar vermogen	294.643	254.003

Als ondergrens voor de aan te houden solvabiliteit (het vereist weerstandsvermogen) hanteert de directie een SCR-ratio van 100 procent, waarbij NV schade als SCR-ratio het minimum van de SCR-ratio op basis van de feitelijke beleggingsmix hanteert. Er vindt een doorrekening plaats op basis van de strategische beleggingsmix.

De SCR is gebaseerd op de economische uitgangspunten, waarbij de verschillende risico's zoveel mogelijk zijn berekend met behulp van de standaardformule zoals werd voorgeschreven door de Europese Commissie in de Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35.

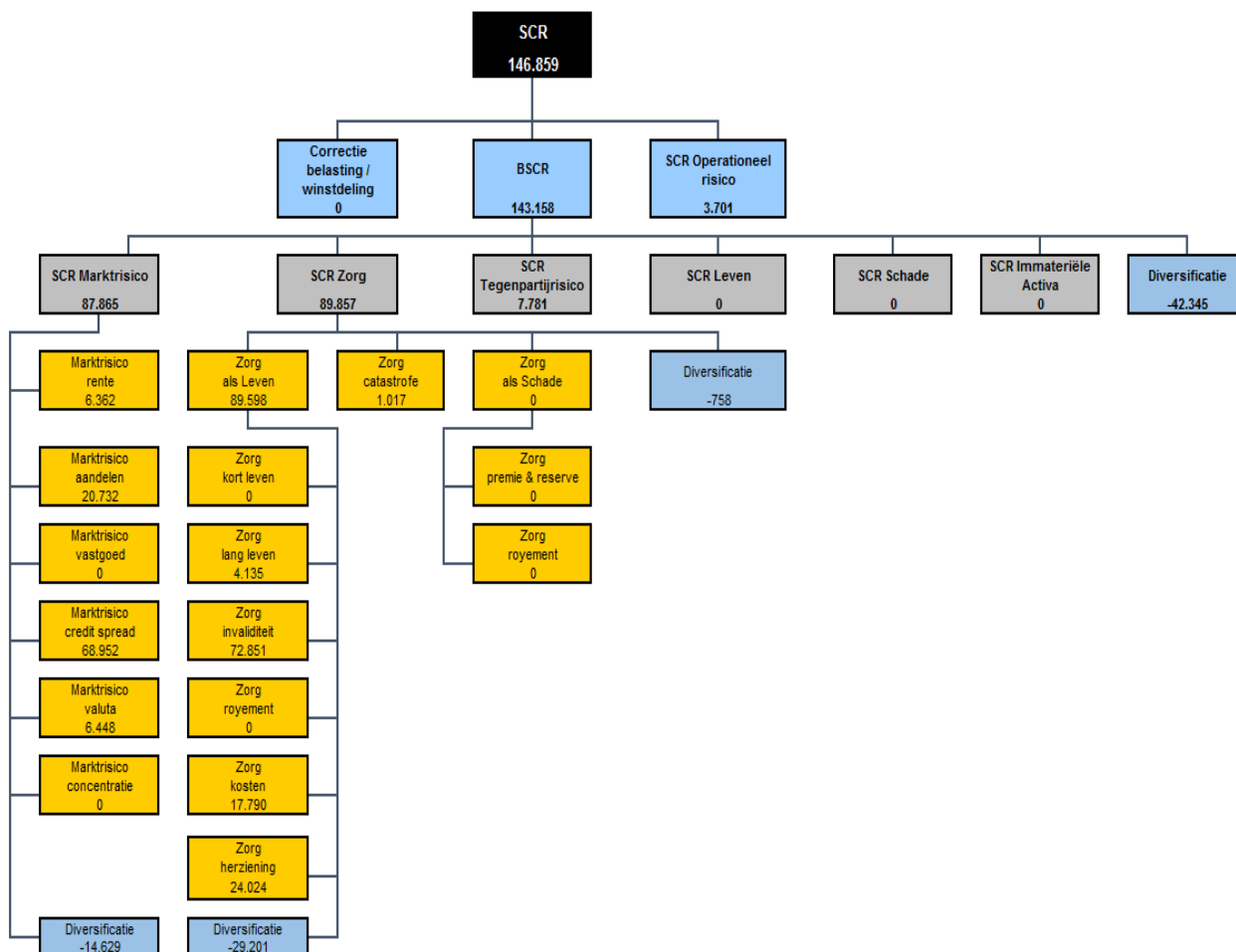
NV schade hanteert een prudent premie- en kapitaalbeleid. In haar kapitaalbeleid hanteert NV schade naast een ondergrens ook een door het bestuur minimaal nagestreefde normsolvabiliteit en een statutaire reservebovengrens. Deze normsolvabiliteit is vastgesteld op een SCR-ratio van 210 procent en de statutaire reservegrens op een SCR-ratio van 239 procent. NV schade stelt de SCR vast op basis van de feitelijke beleggingsmix. Voor meer toelichting, zie 'SCR-ratio' en 'Grenzen binnen het Weerstandsvermogen' onder de grondslagen voor de balans.

De SCR komt ultimo 2018 uit op 146.859 duizend euro (2017: 124.769 duizend euro). Het aanwezige weerstandsvermogen bedraagt ultimo 2018 331.358 duizend euro (2017: 285.195 duizend euro). Dat ligt ruim boven de SCR, maar ook boven de nagestreefde normsolvabiliteit van 308.404 duizend euro ultimo 2018 (2017: 250.786 duizend euro).

De SCR betreft dat niveau van kapitaal waarmee een verzekeraar, gezien zijn totale risicoprofiel, over een tijdshorizon van een jaar met een hoge zekerheidsmaat (99,5 procent) over voldoende middelen beschikt om ook op lange termijn aan zijn verplichtingen te voldoen. De SCR meet de effecten van risico's in vier hoofdcategorieën:

- 1 Marktrisico;
- 2 Verzekeringstechnisch risico (zorg);
- 3 Tegenpartijrisico;
- 4 Operationeel risico.

Daarbinnen zijn subcategorieën gedefinieerd. De SCR standaardformule veronderstelt dat voor elk van de (sub)categorieën een kapitaaleis wordt berekend die vervolgens wordt geaggregeerd tot een overall SCR, daarbij rekening houdend met diversificatie-effecten tussen risicocategorieën. Een schematisch overzicht van de voor NV schade relevant geachte categorieën is hierna weergegeven. Een bedrag van nul euro is ingevuld als het risico op dit moment niet van toepassing is op NV schade of als het risico verwaarloosbaar wordt geacht.

De relevant geachte risico's voor NV schade worden in het vervolg van deze paragraaf nader toegelicht.

1. MARKTRISICO

Het marktrisico (of beleggingsrisico) onderkent een zevental subcategorieën. De risico's hebben voornamelijk betrekking op het belegd vermogen van NV schade. Bij het renterisico is echter ook het effect op de technische voorzieningen ingerekend. Inclusief diversificatievoordelen binnen deze hoofdcategorie resulteert dit voor het hoogste aggregatieniveau in een bruto kapitaaleis van 87.865 duizend euro (2017: 67.475 duizend euro).

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarde van het belegd vermogen en de technische voorzieningen verandert als gevolg van veranderingen in de rentetermijnstructuur en de inflatie. Dit kan een daling of een stijging betreffen. Voor het bepalen van het renterisico wordt uitsluitend de basis rentetermijnstructuur geschokt met de voorgeschreven percentages zoals is voorgeschreven onder Solvency II in de Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35 van de Europese Commissie. De basis rentetermijnstructuur is in dit geval de Solvency II RTS van EIOPA, exclusief volatiliteitsaanpassing, ultimo 2018.

Er wordt naar gestreefd om in grote mate (circa 90 procent) de rentegevoeligheid van de technische voorzieningen te elimineren door zogeheten matching portefeuilles (WIA en WAO) in te richten. Deze portefeuilles met vastrentende waarden hebben een min of meer gelijk kasstroomprofiel als die van de technische voorzieningen waardoor rentewijzigingen geen grote wijzigingen teweeg brengen in de financiële positie (inclusief rentegevoeligheid van de hoogrentende waarden). Deze leiden ultimo 2018 niet tot het extra mitigeren van het renterisico. De bruto kapitaaleis voor het renterisico bedraagt 6.362 duizend euro ultimo 2018 (2017: 3.935 duizend euro).

Aandelenrisico

Het aandelenrisico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen) verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Het aandelenrisico wordt voornamelijk beheerst door het diversificeren van de beleggingsportefeuille ofwel het spreiden van de beleggingen over sectoren en regio's. Het percentage zakelijke waarden in de totale beleggingsportefeuille van NV schade ultimo 2018 is circa 5 procent.

Voor de kwantificering van het aandelenrisico is een daling van de aandelenmarkten met 39 procent (indien een land in de EEA/OESO zit) respectievelijk 49 procent (overige landen) verondersteld. Voor NV schade leidt dit ultimo 2018 tot een bruto kapitaaleis van 20.732 duizend euro (2017: 24.570 duizend euro).

Ultimo 2018 betreffen de aandelenbeleggingen uitsluitend participaties in beleggingsfondsen. Via deze fondsen is een geografische spreiding aangebracht. De aandelenbeleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Geografische spreiding zakelijke waarden		
x 1.000 euro		
Categorie	2018	2017
Europa	20.465	19.337
Noord-Amerika	19.827	16.291
Verre Oosten	8.460	7.658
Opkomende markten	14.790	14.056
Hedge funds	0	2.915
Totaal	63.542	60.257
Vastrentende waarden via fondsen	614.095	404.554
Totaal conform balans	677.637	464.811

De vastrentende waarden via fondsen zijn op de balans opgenomen onder Aandelen, maar risicoteknisch gepresenteerd onder vastrentende waarden.

Credit spread

Het spreadrisico komt voort uit de gevoeligheid voor veranderingen in het niveau (of de volatiliteit) van renteopslagen (credit spreads) op de risicovrije rentetermijnstructuur. De kapitaal eis voor het spreadrisico heeft in geval van NV schade ultimo 2018 alleen betrekking op obligaties. De schok is afhankelijk van type obligatie, de kredietklasse en de (modified) duration.

Kredietkwaliteitsklasse	Marktwaaarde x 1.000 euro	Gemiddelde Spreadduratio	Spreadrisico x 1.000 euro
0 AAA	2.508	7,14	134
1 AA	25.061	5,75	1.381
2 A	84.557	5,41	5.578
3 BBB	125.374	5,48	15.437
4 BB	48.119	5,22	10.275
5 B	92.752	4,63	30.739
6 lager dan B	7.120	4,15	2.206
Geen rating	22.348	4,92	3.202
Totaal	407.839	5,21	68.952

Credit Spread 2017:

Kredietkwaliteitsklasse	Marktwaaarde x 1.000 euro	Gemiddelde Spreadduratio	Spreadrisico x 1.000 euro
0 AAA	14.456	2,82	334
1 AA	22.735	5,89	1.298
2 A	72.250	5,02	4.517
3 BBB	91.209	4,96	10.489
4 BB	38.152	4,27	7.091
5 B	54.977	3,98	16.388
6 lager dan B	3.787	4,55	1.291
Geen rating	11.617	4,80	1.648
Totaal	309.183	4,67	43.056

De bruto kapitaal eis voor het credit spread risico bedraagt 68.952 duizend euro ultimo 2018 (2017: 43.056 duizend euro).

Valutarisico

Het valutarisico van de Amerikaanse Dollar, het Britse Pond en de Japanse Yen wordt volledig afgedekt.

Naast de drie valuta heeft NV schade nog beperkte blootstelling naar andere valuta's.

Dit leidt tot een bruto kapitaal eis ultimo 2018 voor het valutarisico van 6.448 duizend euro (2017: 5.497 duizend euro).

Concentratierisico

Het concentratierisico is het risico dat verband houdt met een grote concentratie van de beleggingen in bepaalde activa of op bepaalde markten. Er ontstaat een kapitaal eis als de blootstelling aan (een belegging in) een individuele tegenpartij een bepaalde drempelwaarde te boven gaat. De drempelwaardes zijn gehanteerd zoals beschreven in de Gedelegeerde Verordening (EU) 2015/35 van de Europese Commissie. Voor de beleggingen van NV schade wordt de drempelwaarde niet overschreden, waardoor het concentratierisico nihil bedraagt.

Tegenpartij spreiding (beleggingen groter dan 2% van het fondsvermogen)				
Categorie	2018		2017	
	Reële waarde x 1.000 euro	% Beleggingen	Reële waarde x 1.000 euro	% Beleggingen
Duitse staat	56.975	5%	80.862	7%
Finse staat	22.357	2%	22.814	2%
Nederlandse staat	112.469	10%	136.539	12%
Oostenrijkse staat	56.479	5%	60.323	5%
Belgische staat	132.789	12%	184.865	17%
Ierse staat	86.142	8%	96.304	9%
Totaal	467.211	42%	581.707	52%

2. VERZEKERINGSTECHNISCHE RISICO

Het verzekeringstechnisch risico betreft alle risico's (zoals langlevens of invaliditeit) verbonden aan verplichtingen uit hoofde van verzekeringsactiviteiten met uitzondering van componenten die onder marktrisicofactoren vallen of die onder operationele risicofactoren vallen.

De verzekeringen van NV schade (zowel WAO-hiaat als WIA-producten) worden onder Solvency II getypeerd als Zorg. Daarnaast bevat deze hoofdcategorie nog het catastroferisico.

De bruto kapitaalvereiste voor de Zorg categorie is, inclusief diversificatievoordeel binnen deze hoofdcategorie, berekend op 89.857 duizend euro (2017: 82.048 duizend euro) en bestaat uit de volgende deelrisico's:

Kortlevenrisico

Het kortlevenrisico is het risico dat de verzekeraar loopt als een verzekerde persoon korter zal leven dan op basis van de gehanteerde overlevingstafel wordt verwacht. Het kortlevenrisico is voor NV schade echter niet relevant, aangezien een hoger sterftepercentage leidt tot minder arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (een lagere technische voorziening).

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het risico dat de verzekeraar loopt als een verzekerde persoon langer leeft dan op basis van de gehanteerde overlevingstafel wordt verwacht. Voor NV schade betekent dit dat de uitkeringen langer dan verwacht uitgekeerd moeten worden. Het langlevensrisico is gekwantificeerd door uit te gaan van 20 procent hogere overlevingskansen dan bij vaststelling van de best estimate voorzieningen. Aangezien voor NV schade de verplichtingen uit tijdelijke uitkeringen bestaan, leidt een lager veronderstelde overlevingskans tot een beperkte verhoging van de uitkeringslasten.

De bruto kapitaalvereiste voor het langlevensrisico bedraagt 4.135 duizend euro ultimo 2018 (2017: 7.385 duizend euro).

Invaliditeits- en morbiditeitsrisico

Het invaliditeits- en morbiditeitsrisico voor NV schade is het risico dat mensen meer invalideren en minder revalideren dan verwacht is. Dit risico is berekend aan de hand van een scenario waarin wordt uitgegaan van 35 procent hogere invalideringskansen (disability rates) voor het eerstvolgende jaar en 25 procent voor alle daarop volgende jaren en een permanente daling van 20 procent van de herstelcijfers. Deze schok is alleen toegepast op de WIA-portefeuilles, omdat er geen invalidering en revalidering verondersteld wordt in de WAO-portefeuille.

Gezien de aard van de verzekeringen van NV schade (arbeidsongeschiktheidsverzekeringen) betreft het een substantieel risico, welke ultimo 2018 tot een bruto kapitaalvereiste leidt van 72.851 duizend euro (2017: 66.580 duizend euro).

Royementsrisico

De verzekeringen van NV schade betreffen voor het overgrote deel eenjarige risicopremies, waardoor royement geen relevant risico op negatief resultaat met zich meebrengt.

Kostenrisico

Het risico op hogere kosten dan voorzien is gekwantificeerd door uit te gaan van een permanente toename van de uitvoeringskosten met 10 procent en een 1 procent hogere inflatie dan verwacht. Dit leidt voor NV schade tot een bruto kapitaalbeslag van 17.790 duizend euro ultimo 2018 (2017: 13.449 duizend euro).

Herzieningsrisico

Onder herzieningsrisico moet worden verstaan het risico dat annuïteiten waarbij de uitkeringen die op basis van de onderliggende verzekering verschuldigd zijn, kunnen toenemen als gevolg van veranderingen in de wetgeving of in de gezondheidstoestand van de verzekerde persoon. Mede gezien het feit dat niet alle op NV schade van toepassing zijnde verzekeringstechnische risico's in het standaardmodel tot uitdrukking komen, is ervoor gekozen deze overige risico's hieronder te scharen. De belangrijkste van deze risico's betreft de mogelijke extra schade wanneer de werkloosheid hoger uitvalt dan verwacht. In dat geval zullen de verzekeringen van NV schade een hogere aanvulling moeten doen op de wettelijke arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, wat voor NV schade zal leiden tot hogere uitkeringslasten. NV schade houdt daarom rekening met een extra kapitaalbeslag ter hoogte van 4 procent van de best estimate voorziening conform het standaardmodel. Dit leidt tot een bruto kapitaalbeslag van 24.024 duizend euro ultimo 2018 (2017: 25.222 duizend euro).

Na diversificatievoordeel binnen deze categorie Zorg als Leven resulteert een bruto kapitaalbeslag van 89.598 duizend euro (2017: 81.742 duizend euro) voor het totaal aan verzekeringstechnische risico's.

Catastroferisico

Ten aanzien van de verzekeringstechnische risico's is naast de hiervoor beschreven Leven-categorie nog de categorie Catastroferisico van toepassing voor NV schade.

Het catastroferisico maakt onderscheid in vijf typen letsel: overlijden door ongeval, permanente volledige arbeidsongeschiktheid, langdurige arbeidsongeschiktheid, kortdurige arbeidsongeschiktheid en medisch / letsel. Voor NV schade zijn alleen de lang- en de kortdurige arbeidsongeschiktheid relevant. Ten aanzien van deze twee letseltypen worden twee catastrofes onderscheiden die ten grondslag aan het letsel zouden kunnen liggen: massaal ongevalrisico en concentratierisico. De bruto kapitaalbeslag ten behoeve van deze twee risico's is 1.017 duizend euro (2017: 1.189 duizend euro) en is vastgesteld conform de standaardformules.

3. TEGENPARTIJRISICO

Bij een vordering op een tegenpartij kan verlies optreden wanneer de tegenpartij niet geheel of niet tijdig haar verplichtingen nakomt. Onder Solvency II wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen verwacht en onverwacht verlies. Het verwachte verlies komt tot uiting op de balans, in de vorm van een correctie (afslag) op de vordering. Het verwachte verlies acht NV schade ultimo 2018 verwaarloosbaar. Het onverwachte verlies komt tot uiting in de kapitaalbeslag voor tegenpartijkredietrisico en onderkent twee types:

Type 1 tegenpartijen

- * Type 1 tegenpartijen zijn onder meer: herverzekeringen, derivaten en hedges, banktegoeden, deposito's en andere vorderingen.
- * Bankrekeningen en deposito's bij fund managers worden beschouwd als gealloceerd vermogen en zouden vanuit strategisch oogpunt geen substantiële bedragen mogen vormen. Deze posten zijn dan ook niet betrokken in het vaststellen van het tegenpartijrisico.
- * Voor derivatenposities wordt collateral aangehouden, wat het hiermee gepaarde kredietrisico dekt. Deze waarden zijn ook meegenomen bij de vaststelling van het tegenpartijrisico.

Type 2 tegenpartijen

- * Onder type 2 vallen bijvoorbeeld vorderingen op tussenpersonen en verzekerden.

Voor NV schade is op basis van het standaardmodel het tegenpartijrisico vastgesteld op 7.781 duizend euro (2017: 7.841 duizend euro). Het betreft zowel type 1 als type 2 tegenpartijen. De onverwachte verliezen zijn vastgesteld ten aanzien van cash, deposito's, derivaten (valutaswaps en inflatieswaps) en premiedebiteuren. Het tegenpartijrisico is sterk gestegen, doordat nu ook de debiteurenpositie is meegenomen bij vaststelling van het tegenpartijrisico.

4. OPERATIONEEL RISICO

Het operationeel risico betreft het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen. Dit wordt ondervangen door deugdelijke functiescheiding, goed beschreven administratieve organisatie en een toezicht op de naleving van de afgesproken procedures. De kapitaaleis voor operationeel risico betreft het maximum van de uitkomst uit de standaardformule: 3.701 duizend euro (2017: 3.524 duizend euro).

5. OVERIGE RISICO ASPECTEN

Basic Solvency Capital Requirement

Categorie 1 tot en met 3 (marktrisico, verzekeringstechnisch risico en tegenpartijrisico) vormen samen de zogenaamde Kernsolvabiliteitskapitaalvereiste (ook wel de Basic Solvency Capital Requirement, BSCR). Na diversificatievoordelen tussen deze drie categorieën resulteert een BSCR van 143.158 duizend euro (2017: 121.245 duizend euro).

Correctie Belasting / Winstdeling

Aangezien geen verliesabsorberend vermogen vanuit winstdeling is gekwantificeerd en NV schade tevens is vrijgesteld van vennootschapsbelasting, wordt deze correctie op nul gesteld.

Totale Solvency Capital Requirement

Er zijn geen diversificatievoordelen tussen de operationele risico's en de Basic Solvency Capital Requirement (BSCR). Voor NV schade resulteert derhalve een totale SCR van 146.859 duizend euro (2017: 124.769 duizend euro).

Spreadrisico

NV schade loopt spreadrisico op vorderingen op tegenpartijen. Voor NV schade betreft dit voornamelijk de beleggingen in obligaties en leningen. Daarnaast heeft NV schade overige vorderingen van 6.861 duizend euro (2017: 7.451 duizend euro).

Spreadrisico is het risico van financiële verliezen voor NV schade als gevolg van een verslechterde financiële situatie van tegenpartijen waarop NV schade (potentiële) vorderingen heeft. Behalve faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen, kunnen ook minder ingrijpende gebeurtenissen tot verliezen leiden, zoals een verslechterde credit rating die tot een lagere obligatiekoers zal leiden. Het kredietrisico wordt door NV schade gemitigeerd door spreiding van de vastrentende waarden naar regio en sector.

De overige vorderingen bestaan vooral uit premievorderingen op werkgevers van 4.888 duizend euro (2017: 4.728 duizend euro) en terug te vorderen uitkeringen 846 duizend euro (2017: 2.297 duizend euro). Voor de premievorderingen is een voorziening voor dubieuze debiteuren gevormd waardoor het effect van eventueel oninbare vorderingen op het resultaat wordt beperkt. Ook voor de terug te vorderen uitkeringen is een voorziening voor oninbare vorderingen gevormd. Gezien de grootte van deze vorderingen is het financiële risico voor NV schade beperkt.

Vastrentende waarden naar samenstelling, credit rating en looptijd

De samenstelling van de vastrentende waarden (inclusief participaties in beleggingsinstellingen) kan als volgt worden samengevat:

Samenstelling vastrentende waarden (look through)		
x 1.000 euro		
Categorie	2018	2017
Europese obligaties langlopend	459.202	562.476
Inflation-linked obligaties	0	0
Emerging Markets	0	0
Europese obligaties kortlopend	9.408	80.341
Vastrentend-hoogrentend Europees	26.986	38.062
Vastrentend-hoogrentend US	27.842	22.565
Europees Investment Grade Credits	209.619	188.709
Hypotheek particulieren	202.713	101.157
Emerging Markets obligaties	73.478	0
Bankleningen	73.456	54.061
Totaal	1.082.704	1.047.371
Vastrentende waarden via fondsen	614.095	404.554
Obligaties	468.609	642.817
Totaal	1.082.704	1.047.371

De Europese obligaties zijn uitgegeven door landen in de euro-zone. Deze obligaties luiden in euro's. De Vastrentend-hoogrentende portefeuille bestaat uit hoogrentende obligaties US, uitgegeven door het bedrijfsleven in US Dollars en euro's. Het gaat hier om een markt van bedrijfsobligaties met een creditrating lager dan of gelijk aan BB. Gedurende 2018 is het belang in een Nederlandse particuliere hypotheekportefeuille verder opgebouwd, gezien het aantrekkelijke risico-rendement profiel van deze beleggingscategorie. In de laatste maanden van het jaar zijn transacties uitgevoerd vooruitlopend op het beleggingsplan 2019 waarin de nieuwe strategische portefeuillegewichten zijn vastgelegd.

De verdeling van de vastrentende waarden naar credit rating is als volgt:

Kredietwaardigheid portefeuille vastrentende waarden		
Rating categorie	ultimo 2018	ultimo 2017
AAA	34%	31%
AA	22%	29%
A	15%	17%
BBB	12%	11%
< BBB	14%	10%
Geen rating	3%	2%
Totaal	100 %	100 %

De verdeling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

Looptijd portefeuille vastrentende waarden				
Rating categorie	2018		2017	
	Bedrag x 1.000 euro	%	Bedrag x 1.000 euro	%
0 - 3 jaar	92.287	9%	211.146	20%
3 - 5 jaar	194.927	18%	132.292	13%
5 - 10 jaar	556.690	51%	354.726	33%
10 - 20 jaar	197.020	18%	311.968	30%
> 20 jaar	41.780	4%	37.239	4%
Totaal	1.082.704	100 %	1.047.371	100 %

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen.

Samenstelling illiquide producten				
Categorie (look through)	2018			2017
	Totaal Bedrag x 1.000 euro	Illiquide		Illiquide %
		Bedrag x 1.000 euro	%	
Vastrentende waarden ¹	1.082.704	202.713	19%	10%
Zakelijke waarden ²	63.542	0	0%	5%
Overig ³	-2.930	0	0%	0%
Totaal	1.143.316	202.713	18%	9%

¹ Obligaties, hypotheke en deposito's

² Aandelen

³ Derivaten, vorderingen uit hoofde van beleggingen en liquide middelen

Risico marktwaardebepaling

De beleggingen zijn gewaardeerd op marktwaarde. Niet voor alle beleggingsinstrumenten zijn frequente marktnoteringen beschikbaar. Dat levert een hoger risico op ten aanzien van de "juiste" waardering van een belegging. In de onderstaande tabel is de waardering per beleggingscategorie uitgesplitst naar vier niveaus van waardering. Dit betreft het belegd vermogen, inclusief de vorderingen en verplichtingen uit hoofde van beleggingen en de liquide middelen. Deze niveaus zijn als volgt toe te lichten:

Level 1 - Directe marktwaardering

Directe marktwaardering, beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2 - Afgeleide marktwaardering

Afgeleide marktwaardering, geen directe beursnotering van andere uit de markt waarneembare data dan wel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet-actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3 - Niet gebaseerd op marktdata

Modellen en technieken, marktwaardebepaling niet gebaseerd op de markt, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

De investeringen in MN Fondsen welke onderliggende beleggingen hebben in aandelen en vastrentende waarden zijn in de level verdeling opgenomen in level 2 en in onderstaande geplaatst onder afgeleide marktwaardering. De MN Fondsen zijn hoofdzakelijk opgebouwd uit liquide beleggingen met genoteerde marktprijzen.

De Hedge Funds zijn gewaardeerd tegen Net Asset Value. Bij afwezigheid van een ultimo jaaropgave van de fondsmanager maakt de fiduciaire vermogensbeheerder (MN) een gefundeerde inschatting op basis van marktanalyse.

Voor de waardering van de derivaten wordt gebruik gemaakt van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen die worden gevuld met marktconforme parameters. De toekomstige kasstromen van de rentederivaten worden contant gemaakt tegen de EONIA curve. De verwachte kasstromen van de valutaderivaten worden contant gemaakt tegen de relevante yieldcurve van de betrokken valuta.

De marktwaardebepaling naar level is als volgt uit te splitsen voor 2018 respectievelijk 2017.

Marktwaardebepaling x 1.000 euro	Ultimo 2018			
	Level 1 Directe markt- waardering	Level 2 Afgeleide markt- waardering	Level 3 Niet gebaseerd op marktdata	Totaal
Beleggingscategorieën				
Aandelen				
Beleggingsinstellingen - aandelen	0	63.542	0	63.542
Vastrentende waarden				
Obligaties en leningen	468.609	0	0	468.609
Deposito's	0	0	0	0
Hypotheken	0	0	0	0
Beleggingsinstellingen - vastrentende waarden [1]	0	614.095	0	614.095
Belegd vermogen	468.609	677.637	0	1.146.246
Afgeleide financiële instrumenten				
Rentederivaten	0	723	0	723
Valutaderivaten	0	225	0	225
Inflatiederivaten	0	0	0	0
Niet in de beleggingscategorieën meegenomen onderdelen van het belegd vermogen:				
CSA	0	-810	0	-810
Kortlopende vorderingen	0	121	0	121
Kortlopende schulden	0	-212	0	-212
Liquide middelen positief	0	27.285	0	27.285
Liquide middelen negatief	0	-30.262	0	-30.262
Totaal belegd vermogen	468.609	674.707	0	1.143.316

[1] Betreft MN huisfondsen (obligaties high yield, Emerging Markets, Investment Grade Credit), 'Babson Capital' en Syntus Achmea Particulier Hypothekenfonds

Marktwaaardebepaling x 1.000 euro	Ultimo 2017			
	Level 1 Directe markt- waardering	Level 2 Afgeleide markt- waardering	Level 3 Niet gebaseerd op marktdata	Totaal
Beleggingscategorieën				
Aandelen				
Beleggingsinstellingen aandelen	0	60.257	0	60.257
Vastrentende waarden				
Obligaties en leningen	642.817	0	0	642.817
Deposito's	0	0	0	0
Hypotheken	0	0	0	0
Beleggingsinstellingen - vastrentende waarden	0	404.554	0	404.554
Belegd vermogen	642.817	464.811	0	1.107.628
Afgeleide financiële instrumenten				
Rentederivaten	0	-519	0	-519
Valutaderivaten	0	630	0	630
Inflatiederivaten	0	0	0	0
Niet in de beleggingscategorieën meegenomen onderdelen van het belegd vermogen:				
CSA	0	0	0	0
Kortlopende vorderingen	0	697	0	697
Kortlopende schulden	-695	-4.381	0	-5.076
Liquide middelen positief	0	63.241	0	63.241
Liquide middelen negatief	0	-55.310	0	-55.310
Totaal belegd vermogen	642.122	469.169	0	1.111.291

Prijrisico

Prijrisico is het risico dat door de ontwikkeling van marktprijzen (veroorzaakt door factoren die samenhangen met een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren) waardewijzigingen plaatsvinden. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd direct invloed op het beleggingsresultaat, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in de winst- en verliesrekening. Door spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) wordt het prijsrisico gedempt. Het prijsrisico wordt tevens gemitigeerd door gebruik te maken van afgeleide financiële instrumenten (derivaten).

Derivaten worden gebruikt om risico's te mitigeren. Momenteel worden derivaten gebruikt ter afdekking van valutarisico. Daarnaast zijn er nog renteswaps afgesloten die worden gebruikt om renterisico op toekomstige te ontvangen premie af te dekken.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER

ACTIEF

(1) Beleggingen

In het volgende overzicht zijn de mutaties van de beleggingen per categorie weergegeven. Hierbij bestaat de post vastrentende waarden uit obligaties en deposito's en bestaat de post aandelen inclusief participaties in beleggingsinstellingen.

Mutatieoverzicht x 1.000 euro	2018			
	Obligaties	Aandelen	Deposito's	Totaal
Stand beleggingen per 1 januari	642.817	464.811	0	1.107.628
Aankopen en verstrekingen	77.986	292.705	0	370.691
Verkopen en aflossingen	-244.280	-72.431	0	-316.711
Waardemutaties	-6.696	-8.471	0	-15.167
Overige	-1.218	1.023	0	-195
Stand beleggingen 31 december	468.609	677.637	0	1.146.246

De waardemutaties bestaan uit gerealiseerde en ongerealiseerde opbrengsten en verliezen. Het totaal aan waardemutaties op de balans wijkt af van de winst- en verliesrekening. Dit wordt verklaard doordat in de waardemutaties in bovenstaand overzicht de afgeleide financiële instrumenten niet worden meegenomen. Zij worden separaat verantwoord op de balans. In de winst- en verliesrekening worden alle waardemutaties (inclusief afgeleide financiële instrumenten) als één beleggingsresultaat verantwoord.

De vergelijkbare mutaties over 2017 zijn als volgt:

Mutatieoverzicht x 1.000 euro	2017			
	Obligaties	Aandelen	Deposito's	Totaal
Stand beleggingen per 1 januari	602.146	452.979	0	1.055.125
Aankopen en verstrekingen	136.153	80.837	8.500	225.490
Verkopen en aflossingen	-77.967	-79.000	-8.500	-165.467
Waardemutaties	-17.515	9.995	0	-7.520
Overige	0	0	0	0
Stand beleggingen 31 december	642.817	464.811	0	1.107.628

De waardemutaties bestaan uit gerealiseerde en ongerealiseerde opbrengsten en verliezen. Het totaal aan waardemutaties op de balans wijkt af van de winst- en verliesrekening. Dit wordt verklaard doordat in de waardemutaties van de beleggingen op de balans voor de verzekeringsjaren 2014 tot en met 2018 voor 100 procent zijn meegenomen. In de winst- en verliesrekening zijn de gerealiseerde en ongerealiseerde resultaten op de beleggingen voor 50 procent verantwoord (exclusief het deel van de herverzekeraars).

Vastrentende waarden

De obligaties ad 468.611 duizend euro (2017: 642.817) bestaan uit beursgenoteerde vastrentende waardepapieren. Participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waardepapieren zijn gepresenteerd onder Aandelen.

De historische kostprijs van de obligatieportefeuille (exclusief lopende interest) is 445.292 duizend euro (2017: 570.173).

Aandelen

	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
De post aandelen op de balans bestaat volledig uit participaties in beleggingsinstellingen en hedge funds die als volgt naar aard van de beleggingen zijn te splitsen:		
- vastrentende waardepapieren	614.095	404.554
- aandelen	63.542	60.257
Totaal	677.637	464.811

De participaties betreffen de volgende beleggingsinstellingen:

<i>Categorie</i>	<i>Naam</i>
Aandelen	Stichting Mn Services Aandelenfonds Emerging Markets Stichting Mn Services Aandelenfonds Europa III Stichting Mn Services Aandelenfonds Noord Amerika Stichting Mn Services Aandelenfonds Verre Oosten
Vastrentende waardepapieren	Stichting Mn Services US High Yield Fonds Stichting Mn Services Euro Investment Grade Credit Fund Stichting Mn Services Europees High Yield Fonds Stichting Mn Services Obligatiefonds Emerging Markets HC Babson Capital Eur Ltd Dover Credit Ltd Syntrus Achmea Particulier Hypothekenfonds

In deze beleggingsfondsen bevinden zich geen derivaten om risico's af te dekken. Wel worden binnen de vastrentende fondsen Europa en Emerging Markets beperkte posities in credit default swaps ingenomen. Rente- en valutarisico's worden afgedekt binnen de totale beleggingsportefeuille. De risico's die samenhangen met de aard van de beleggingen zijn toegelicht in de risicoparagraaf.

Vanaf boekjaar 2018 is het hypotheekfonds van Syntrus Achmea (202.714 duizend euro) verantwoord onder aandelen (als fonds dat belegt in vastrentende waarden). De vergelijkende cijfers over 2017 zijn hierop aangepast (101.157 duizend euro).

De historische kostprijs van de aandelenportefeuille is 646.936 duizend euro (2017: 415.318 duizend euro). Ultimo 2018 waren er net als ultimo 2017 geen aandelen uitgeleend.

(2) Vorderingen	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro

Vorderingen uit hoofde van beleggingen

De vorderingen uit hoofde van beleggingen bestaan uit:

Kortlopende vorderingen beleggingen	121	171
Totaal	121	171

De vorderingen uit hoofde van beleggingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Vorderingen uit directe verzekering op verzekeringnemers

Bij de vorderingen op werkgevers die de premie afdragen is rekening gehouden met de mogelijke oninbaarheid van de vorderingen.

Overige vorderingen

2018	2017
x 1.000 euro	x 1.000 euro

De overlopende activa bestaan uit:

Nog te ontvangen bedragen van MN		
inzake de premieheffing	1.006	158
Teveel betaalde uitkeringen	846	2.297
Te vorderen dividendbelasting	0	217
Totaal	1.852	2.672

De reële waarde van de post overige vorderingen is nagenoeg gelijk aan de boekwaarde exclusief de voorziening voor oninbaarheid.

Alle overige vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar. Dit geldt echter niet voor de teveel betaalde uitkeringen (looptijd langer dan 1 jaar).

De teveel betaalde uitkeringen zijn na aftrek van een voorziening voor verwachte oninbaarheid van 874 duizend euro (2017: nihil).

(3) Overige activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit:

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
<i>Boekwaarde</i>		
Inventaris	161	60
Bedrijfswagens	54	121
Computerapparatuur	51	30
Stand per 31 december	266	211

De mutaties in de materiële vaste activa zijn als volgt:

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
<i>Boekwaarde</i>		
Per 1 januari	211	229
Investerings	163	66
Desinvesterings	-22	0
Afschrijvingen	-86	-84
Boekwaarde per 31 december	266	211

Mutatieoverzicht Materiële vaste activa x 1.000 euro	2018			
	Inventaris	Bedrijfs- wagens	Computer apparatuur	Totaal
Aanschafwaarde	303	275	91	669
Cumulatieve afschrijvingen	-243	-154	-61	-458
Boekwaarde per 1 januari	60	121	30	211
Investerings	126	0	37	163
Herwaardering	0	0	0	0
Desinvesterings	-3	-62	-50	-115
Afschrijvingen desinvesterings	3	41	49	93
Afschrijvingen	-25	-46	-15	-86
Waardevermindering	0	0	0	0
Mutaties	101	-67	21	55
Aanschafwaarde	426	213	77	716
Cumulatieve afschrijvingen	-265	-159	-26	-450
Boekwaarde per 31 december	161	54	51	266

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd op historische kostprijs, onder aftrek van afschrijvingen gebaseerd op de verwachte economische levensduur van vijf jaar.

Cumulatieve afschrijvingen per 31 december:

Afschrijvingspercentage	20%
Afschrijvingsmethodiek	lineair

Liquide middelen

De overige activa bestaan voor 21.041 duizend euro uit liquide middelen (2017: 36.623 duizend euro). Het betreft tegoeden in rekening-courant bij bancaire instellingen die ter vrije beschikking staan.

(4) Afgeleide financiële instrumenten

De vorderingen inzake afgeleide financiële instrumenten, zijnde derivaten, bedragen 2.004 duizend euro (2017: 1.011 duizend euro).

Vorderingen en verplichtingen uit hoofde van derivaten worden gesaldeerd per derivatencontract. Positieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo boekjaar worden gepresenteerd onder afgeleide financiële instrumenten onder de activa. Negatieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo boekjaar worden gepresenteerd onder afgeleide financiële instrumenten onder de passiva. Ultimo 2018 betreffen deze negatieve posities 1.056 duizend euro (2017: 900 duizend euro).

De openstaande vorderingen en verplichtingen van de derivatencontracten worden maandelijks danwel wekelijks per tegenpartij gesaldeerd. Bij een saldo boven de contractueel vastgestelde grens wordt er onderpand gestort c.q. ontvangen van de tegenpartij. Het ontvangen onderpand via stukken is niet in de balans opgenomen. Het ontvangen cash onderpand is 810 duizend euro (2017: 695 duizend euro).

De met betrekking tot de beleggingsportefeuille door middel van derivaten verkregen (positieve en negatieve) posities op balansdatum zijn als volgt te specificeren naar onderliggende waarde:

Specificatie derivaten x 1.000 euro	2018		2017	
	Contract- omvang	Reële waarde	Contract- omvang	Reële waarde
<i>Vastrentende beleggingen</i>				
Rentederivaten	57.000	723	40.600	-519
Valutaderivaten	136.787	225	56.764	630
Inflatiederivaten	0	0	0	0
Totaal		948		111

Het inflatie-afdekkingsbeleid is vormgegeven door in de huidige technische voorzieningen reeds rekening te houden met een vast ingerekende toeslag. Hiermee wordt de huidige voorziening om in ieder geval het onvoorwaardelijke deel van de toeslagverlening toe te kennen als toereikend geacht en dientengevolge is besloten de positie in inflatiederivaten af te bouwen.

	Stand 1-1-2018	Aankopen	Verkopen	Waarde- ontwikkeling	Overig	Stand 31-12-2018
Rentederivaten	-519	0	0	1.221	21	723
Valutaderivaten	630	6.974	0	-7.379	0	225
Inflatiederivaten	0	0	0	0	0	0
	111	6.974	0	-6.158	21	948

Specificatie derivaten naar tegenpartij

x 1.000 euro

Op balansdatum betreft het de volgende contracten, waarbij de contractwaarde de nominale waarde per 31 december 2018 betreft:

Tegenpartij	Soort	Markt waarde	Contract omvang	Looptijd tot
Barclays Bank PLC	FX swap_EUR/USD_242617620181019	-276	29.188	22-01-19
Deutsche bank AG London	FX swap_EUR/USD_242651520181123	105	34.411	26-02-19
HSBC Bank PLC	FX swap_EUR/USD_242646320181119	-21	6.648	22-01-19
HSBC Bank PLC	FX swap_EUR/USD_242679720181217	29	4.374	22-01-19
Morgan Stanley Plc	FX swap_EUR/USD_242691820181231	2	1.354	8-01-19
Morgan Stanley Plc	FX swap_EUR/JPY_242692720181231	-24	5.697	2-04-19
Royal Bank of Canada	FX swap_EUR/USD_242679320181217	39	5.861	26-02-19
Royal Bank of Canada	FX swap_EUR/USD_242679520181217	267	40.240	26-03-19
Royal Bank of Scotland Group P	FX swap_EUR/GBP_242604420181005	94	6.492	9-01-19
Royal Bank of Scotland Group P	FX swap_EUR/GBP_242691620181231	9	2.523	9-01-19
Morgan Stanley	0.837% 30 Oct 25 against Euribor 6m Euribor	602	21.000	30-10-25
Deutsche Bank	1.486% 07 Oct 45 against Euribor 6m Euribor	300	10.000	9-10-45
Morgan Stanley	1.5% 02 Nov 45 against Euribor 6m Euribor	179	5.600	2-11-45
ABN AMRO	1.462% IRSW_Receive_20481203_EUR	321	14.200	3-12-48
ABN AMRO	0.757% 05 Aug 56 against Euribor 6m Euribor	-735	4.000	7-08-56
ABN AMRO	1.452% IRSW_Receive_20581203_EUR	57	2.200	3-12-58
Totaal			948	

PASSIEF

(5) Eigen vermogen

Gestort en opgevraagd kapitaal

Het maatschappelijke en geplaatste aandelenkapitaal bedraagt 5.672 duizend euro verdeeld over 50.000 aandelen met een nominale waarde van 113,45 euro per aandeel. Het maatschappelijke en geplaatste kapitaal is volledig gestort.

Algemene reserve

	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
Het verloop van de algemene reserve is als volgt:		
Stand 1 januari	279.523	220.638
Vanuit resultaatbestemming:		
Resultaat boekjaar	46.163	58.885
Mutatie	46.163	58.885
Stand 31 december	<u>325.686</u>	<u>279.523</u>

In 2018 is er geen dividend uitgekeerd.

Herwaarderingsreserve

Net als in 2017 is er in 2018 is geen sprake van een wettelijke herwaarderingsreserve.

Bestemming van het resultaat

De normsolvabiliteit ultimo 2018 is 308.404 duizend euro (2017: 250.786 duizend euro). Dat is 57.618 duizend euro hoger dan ultimo 2017 (2017: 71.549 duizend euro overschot). Het aanwezige weerstandsvermogen is 331.358 duizend euro (2017: 285.195 duizend euro). Dat is 46.163 duizend euro hoger dan ultimo 2017 (2017: 58.885 duizend euro hoger).

Het aanwezige (weerstands)vermogen van 331.358 duizend euro (2017: 285.195 duizend euro) ligt onder de statutaire reservegrens van 239 procent van de SCR-ratio, ofwel 350.993 duizend euro (2017: 300.693 duizend euro). Er is hierdoor geen statutaire reserve beschikbaar voor dividenduitkering. Zie voor meer detail de paragraaf 'Weerstandsvermogen' onder de tabel 'Bestemming van het resultaat'.

Op grond van de statuten wordt de volgende bestemming van het resultaat voorgesteld:

- * Van het positieve resultaat over 2018 ad 46.163 duizend euro kan geen dividend uitgekeerd worden aan de aandeelhouders.
- * Er wordt een bedrag ad 46.163 duizend euro toegevoegd aan de algemene reserve, dat bestaat uit het positieve resultaat 2018.

	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
Bestemming van het resultaat		
Mutatie algemene reserve	46.163	58.885
Mutatie statutaire reserve	0	0
Totaalresultaat	<u>46.163</u>	<u>58.885</u>

Weerstandsvermogen

Zie voor nadere toelichting "Grenzen binnen het Weerstandsvermogen" in de grondslagen voor de balans.

Per ultimo 2018 bedroeg onze SCR-ratio 231 procent (2017: 232 procent), waarmee deze boven het vereiste volgens Solvency II ligt, maar ook boven de door NV schade minimaal nagestreefde normsolvabiliteit van 210 procent (2017: 201 procent).

Ultimo 2018 is het aanwezige weerstandsvermogen 331.358 duizend euro (2017: 285.195 duizend euro). Eind 2018 is dat hoger dan de normsolvabiliteit van 308.404 duizend euro (2017: 250.786 duizend euro). Ten opzichte van de normsolvabiliteit is er een overschot van 22.954 duizend euro (2017: 34.409 duizend euro overschot). Dit is 7 procent onder de statutaire reservegrens.

De SCR (ondergrens van het weerstandsvermogen) voor NV schade bedraagt 146.859 duizend euro (2017: 124.769 duizend euro). Deze solvabiliteitscijfers zijn op het moment van het vaststellen van de jaarrekening nog niet definitief ingediend bij de Nederlandsche Bank. Er kunnen nog wijzigingen plaatsvinden op basis van eventuele aanwijzingen van de toezichthouder

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Gestort en opgevraagd kapitaal	5.672	5.672
Algemene reserve	325.686	279.523
	<hr/>	<hr/>
Aanwezig weerstandsvermogen	331.358	285.195
Af: Normsolvabiliteit	308.404	250.786
	<hr/>	<hr/>
Overschot	<u>22.954</u>	<u>34.409</u>

Statutaire reserve

De statutaire reserve betreft de in artikel 24 lid 1c van de statuten vermelde "winstreserve" en is niet uitkeerbaar aan de aandeelhouder. Net als in 2017 is er in 2018 geen sprake van een statutaire reserve.

(6) Technische voorzieningen

De technische voorzieningen zijn per saldo na aftrek van het herverzekeringsdeel op de balans opgenomen. In de volgende verloopoverzichten en uitloopoverzichten is de bruto voorziening en de netto voorziening (na aftrek van het herverzekeringsdeel) gespecificeerd.

Voor niet-verdiende premies en lopende risico's (bruto)

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Het verloop van de bruto voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's is als volgt:		
Stand per 1 januari	0	4.293
Schattingswijziging mutatie	0	-4.293
Toevoeging ten behoeve van verwacht tekort	0	0
	<hr/>	<hr/>
Saldo mutaties	0	-4.293
	<hr/>	<hr/>
Stand 31 december	<u>0</u>	<u>0</u>

De voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's is apart verantwoord op de balans. Deze voorziening is getroffen voor het verwachte toekomstige tekort of overschot uit de premie van de WIA-producten. Door de aangepaste grondslagen van de technische voorziening voor te betalen schaden wijzigt per 1 januari 2017 het verwachte toekomstige premietekort (-4.293 duizend euro), welke als aparte mutatie in 2017 is weergegeven.

Voor niet-verdiende premies en lopende risico's (netto)

	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
Het verloop van de netto voorziening voor niet verdiende premies en lopende risico's is als volgt:		
Stand per 1 januari	0	2.234
Schattingwijziging mutatie	0	-2.234
Toevoeging ten behoeve van verwacht tekort	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>
Saldo mutaties	0	-2.234
Stand 31 december	<u>0</u>	<u>0</u>

Door de aangepaste grondslagen van de technische voorziening voor te betalen schaden wijzigt per 1 januari 2017 het verwachte toekomstige premietekort (-2.234 duizend euro), welke als aparte mutatie in 2017 is weergegeven.

Voor te betalen schaden

	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
De technische voorzieningen voor te betalen schaden zijn als volgt te splitsen:		
Voor te betalen schaden (WAO)	190.471	208.194
Voor te betalen schaden (WIA) bruto (niet herverzekerd)	281.508	337.709
Voor te betalen schaden (WIA) bruto (herverzekerd)	350.683	295.498
	<u>632.191</u>	<u>633.207</u>
Totaal - voor te betalen schaden (WIA) bruto	632.191	633.207
Voor te betalen schaden (WIA) herverzekeringsdeel	-136.996	-142.836
Voor te betalen schaden (WIA) netto	<u>495.195</u>	<u>490.371</u>
Totaal	<u>685.666</u>	<u>698.565</u>

Voor te betalen schaden (WAO)

	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
Het verloop van de bruto technische voorzieningen voor te betalen schaden inzake WAO-hiaat is als volgt:		
Stand 1 januari (inclusief risicomarge)	208.194	270.604
Effect risicomarge	-4.404	-850
Schattingwijzigingen (exclusief effect risicomarge)	498	-38.972
	<u>204.288</u>	<u>230.782</u>
Gecorrigeerde stand 1 januari (exclusief risicomarge)	204.288	230.782
Verwachte Uitkeringen	-18.564	-19.331
Verwachte Kosten	-1.503	-596
Benodigde interest	-698	-654
Wijziging Rentecurve	1.093	-1.245
Bestandsontwikkeling	1.215	215
Overig	916	-5.381
	<u>-17.541</u>	<u>-26.992</u>
Saldo mutaties	-17.541	-26.992
Stand voor effect risicomarge	<u>186.747</u>	<u>203.790</u>
Effect risico marge	3.724	4.404
Stand 31 december	<u>190.471</u>	<u>208.194</u>

De technische voorzieningen voor te betalen schaden inzake WAO-producten is gevormd ten behoeve van het WAO-hiaatproduct dat NV schade voert tot en met het kalenderjaar 2003. De waardering van de voorziening gaat uit van een beste schatting plus een risicomarge welke als aanvulling aan de voorziening wordt toegevoegd. Ultimo 2018 bedraagt de best estimate voorziening 186.747 duizend euro (2017: 203.790 duizend euro). Daarnaast is er sprake van een risicomarge van 3.724 duizend euro (2017: 4.404 duizend euro).

Aangezien de cao-index over 2018 in de Metaal en Techniek cumulatief 2,07 procent bedraagt (1,75 procent per 1 augustus 2018 en 0,31 procent per 1 januari 2019), is een toevoeging van 0,07 procent nodig bovenop de jaarlijks gereserveerde 2 procent. Het tekort ten opzichte van het benodigde kapitaal inzake toeslagverlening (122 duizend euro) per 1 januari 2019 is ten laste van het resultaat verwerkt.

De daling van de marktrente heeft een verhogend effect op de voorziening: de toename van 1.093 duizend euro betreft het financiële effect op de schadevoorziening door uit te gaan van de ultimo dit jaar door EIOPA gepubliceerde rentetermijnstructuur voor verzekeraars in plaats van de primo verschoven rentetermijnstructuur. De overlevingsgrondslagen zijn in 2018 niet aangepast.

Ongunstige ontwikkelingen in de schadelast (bestandsontwikkeling) in 2018 leiden tot een verhoging van de technische voorziening met circa 1.215 duizend euro (2017: 215 duizend euro).

De voorziening voor te betalen schaden WAO zal naar verwachting zijn afgewikkeld in 30 jaar. De gemiddelde verwachte resterende looptijd, op basis van de modified duration, bedraagt 7,2 jaar.

Voor te betalen schaden (WIA) bruto

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Het verloop van de bruto technische voorzieningen voor te betalen schaden inzake WIA-producten is als volgt:		
Stand 1 januari (inclusief risicomarge)	633.207	574.482
Effect risicomarge	-45.549	-47.698
Schattingwijzigingen (exclusief effect risicomarge)	-10.648	18.184
	<hr/>	<hr/>
Gecorrigeerde stand 1 januari (exclusief risicomarge)	577.010	544.968
Verwachte Uitkeringen	-30.788	-24.083
Dotatie schadevoorziening tekenjaar 2018	54.015	55.646
Dotatie kostenvoorziening tekenjaar 2018	7.432	7.580
Verwachte kosten	-7.893	0
Benodigde interest	-2.023	-1.572
Wijziging Rentecurve	4.590	-3.702
Bestandsontwikkeling	-15.517	3.554
Mutatie AOW	123	8.950
Overig	1.265	-3.683
	<hr/>	<hr/>
Saldo mutaties	11.204	42.690
Stand voor effect risicomarge	588.214	587.658
Effect risicomarge	43.977	45.549
	<hr/>	<hr/>
Stand 31 december	632.191	633.207

De technische voorzieningen voor te betalen schaden inzake WIA-producten is gevormd ten behoeve van de WIA-producten die NV schade op de markt brengt. De waardering van de voorziening gaat uit van een beste schatting plus een risicomarge welke als aanvulling aan de voorziening wordt toegevoegd. Ultimo 2018 bedraagt de best estimate voorziening 588.214 duizend euro (2017: 587.658 duizend euro). De risicomarge bedraagt 43.977 duizend euro (2017: 45.549 duizend euro).

Aangezien de cao-index over 2018 in de Metaal en Techniek cumulatief 2,07 procent bedraagt (1,75 procent per 1 augustus 2018 en 0,31 procent per 1 januari 2019), is een toevoeging van 0,07 procent nodig bovenop de jaarlijks gereserveerde 2 procent. Het tekort ten opzichte van het benodigde kapitaal inzake toeslagverlening (386 duizend euro) per 1 januari 2019 is ten laste van het resultaat verwerkt.

De daling van de marktrente heeft een verhogend effect op de voorziening: de toename van 4.590 duizend euro betreft het financiële effect op de schade- en kostenvoorziening door uit te gaan van de ultimo dit jaar door EIOPA gepubliceerde rentetermijnstructuur voor verzekeraars in plaats van de primo verschoven rentetermijnstructuur.

Gunstige ontwikkelingen in de schadelast(bestandsontwikkeling) in 2018 leiden tot een verlaging van de technische voorziening met circa 15.517 duizend euro (2017: stijging met 3.554 duizend euro).

De mutatie als gevolg van de schattingswijziging is voor de verschillende onderdelen van de voorziening toegelicht onder "Schattingswijzigingen" in de Algemene Toelichting in dit jaarverslag.

De technische voorzieningen voor te betalen schaden inzake WIA zal naar verwachting zijn afgewikkeld in 49 jaar. De gemiddelde verwachte resterende looptijd, op basis van de modified duration, bedraagt 9,4 jaar.

Voor te betalen schaden (WIA) netto

	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
Het verloop van de netto technische voorzieningen voor te betalen schaden inzake WIA-producten is als volgt:		
Stand 1 januari (inclusief risicomarge)	490.371	468.169
Effect risicomarge	-30.965	-34.110
Schattingwijzigingen (exclusief effect risicomarge)	-9.542	22.832
	<hr/>	<hr/>
Gecorrigeerde stand 1 januari (exclusief risicomarge)	449.864	456.891
Verwachte Uitkeringen	-27.789	-22.794
Dotatie schadevoorzieningen tekenjaar 2018	27.928	28.785
Dotatie kostenvoorziening tekenjaar 2018	3.842	3.638
Verwachte kosten	-8.151	0
Benodigde interest	-1.608	-1.182
Wijziging rentecurve	3.475	-3.227
Bestandsontwikkeling	-15.882	2.608
Mutatie AOW	269	4.296
Overig	4.520	-9.609
Effect Addendum Herverzekering	27.492	0
	<hr/>	<hr/>
Saldo mutaties	14.096	2.515
Toevoeging inzake toeslagverlening		0
	<hr/>	<hr/>
Stand voor effect risicomarge	463.960	459.406
Aanvullende voorziening in verband met risicomarge	31.235	30.965
	<hr/>	<hr/>
Stand 31 december	<u>495.195</u>	<u>490.371</u>

Per einde 2018 is het herverzekeringsdeel van de technische voorziening 136.996 duizend euro (2017: 142.836 duizend euro).

De waardering van de voorziening gaat uit van een beste schatting plus een risicomarge welke als aanvulling aan de voorziening wordt toegevoegd. Ultimo 2018 bedraagt de netto best estimate voorziening 463.960 duizend euro (2017: 459.406 duizend euro). De risicomarge bedraagt 31.235 duizend euro (2017: 30.965 duizend euro).

Met de invoering van het addendum is het kostenrisico volledig voor rekening van NV schade gekomen (netto voorziening stijgt met 16.675 duizend euro) net als de discretionaire AOW-voorziening (netto voorziening stijgt met 10.817 duizend euro). De netto voorziening stijgt hierdoor in totaal met 27.492 duizend euro.

Uitloopoverzicht voorziening naar schadejaar 2018 bruto

x 1.000 euro

Schadejaar	Voorziening primo op reële waarde	Premies in 2018	Uitkeringen	Overdracht herverzeke- ringsdeel	Voorziening ultimo op rente primo	Voorziening ultimo op reële waarde	Resultaat boekjaar
1. WAO							
1993-2003	208.194	0	-18.041	0	189.434	190.471	719
2. WIA							
2004-2013	337.708	16	-20.177	0	280.918	283.099	36.629
2014	67.694	-6	-1.987	0	54.621	55.003	11.080
2015	71.789	-3	-2.524	0	69.901	70.418	-639
2016	77.196	14	-915	0	70.322	70.815	5.973
2017	78.820	710	0	0	74.605	75.128	4.925
2018	0	78.373	0	0	77.187	77.728	1.186
2019	0	0	0	0	0	0	0
WIA totaal	633.207	79.104	-25.603	0	627.554	632.191	59.154
1 + 2. Totaal	841.401	79.104	-43.644	0	816.988	822.662	59.873

Uitloopoverzicht voorziening naar schadejaar 2018 netto

x 1.000 euro

Schadejaar	Voorziening primo op reële waarde	Premies in 2018	Uitkeringen	Overdracht herverzeke- ringsdeel	Voorziening ultimo op rente primo	Voorziening ultimo op reële waarde	Resultaat boekjaar
1. WAO							
1993-2003	208.194	0	-18.041	0	189.434	190.471	719
2. WIA							
2004-2013	337.709	16	-20.177	0	280.918	283.099	36.630
2014	34.972	-2	-1.051	5.190	33.365	33.599	5.744
2015	37.087	0	-1.287	6.615	42.685	43.001	-270
2016	39.881	10	-460	7.008	42.817	43.117	3.622
2017	40.722	372	0	6.510	45.185	45.502	2.419
2018	0	40.804	0	6.879	46.551	46.877	1.132
2019	0	0	0	0	0	0	0
WIA totaal	490.371	41.200	-22.975	32.202	491.521	495.195	49.277
1 + 2. Totaal	698.565	41.200	-41.016	32.202	680.955	685.666	49.996

In het uitloopoverzicht sluiten de voorzieningen primo en ultimo op reële waarde aan bij de balansvoorziening voor te betalen schaden voor het WAO-hiaat en voor de WIA-producten. Het uitloopresultaat in het boekjaar is bepaald op basis van de marktrente primo 2018.

Het resultaat boekjaar voor de WAO wordt grotendeels verklaard doordat uitkeringen lager zijn dan de verwachte uitkeringen. Voor de WIA wordt het positieve resultaat veroorzaakt door de schattingswijzigingen, gunstige schadelastontwikkeling en de verlaging van de AOW leeftijd.

De kolom overdracht herverzekeringdeel bevat de overdracht van premies en beleggingsrendementen i.v.m. het addendum bij de herverzekeringsovereenkomsten.

De kolommen voorziening primo op reële waarde tot en met voorziening ultimo op rente primo geven het verloop van de voorziening gedurende het boekjaar weer. Hierin zijn de premies en uitkeringen apart gespecificeerd. Alle overige mutaties zijn verantwoord in de kolom resultaat boekjaar (op basis van rente primo jaar).

Uitloopoverzicht voorziening naar schadejaar 2017 bruto

x 1.000 euro

Schadejaar	Voorziening primo op reële waarde	Premies in 2017	Uitkeringen	Overdracht herverzeke- ringsdeel	Voorziening ultimo op rente primo	Voorziening ultimo op reële waarde	Resultaat boekjaar
1. WAO							
1993-2003	270.604	0	-19.733	0	207.136	208.194	43.735
2. WIA							
2004-2012	289.513	-716	-20.609	0	281.683	277.500	-13.495
2013	63.479	-93	-2.804	0	61.030	60.208	-448
2014	67.776	-79	-1.348	0	69.136	67.694	-2.787
2015	74.352	-50	-370	0	73.337	71.789	595
2016	72.783	458	0	0	78.861	77.196	-5.620
2017	6.579	82.078	0	0	80.519	78.820	8.138
2018	0	0	0	0	0	0	0
WIA totaal	574.482	81.598	-25.131	0	644.566	633.207	-13.617
1 + 2. Totaal	845.086	81.598	-44.864	0	851.702	841.401	30.118

Uitloopoverzicht voorziening naar schadejaar 2017 netto

x 1.000 euro

Schadejaar	Voorziening primo op reële waarde	Premies in 2017	Uitkeringen	Overdracht herverzeke- ringsdeel	Voorziening ultimo op rente primo	Voorziening ultimo op reële waarde	Resultaat boekjaar
1. WAO							
1993-2003	270.604	0	-19.733	0	207.136	208.194	43.735
2. WIA							
2004-2012	289.513	-716	-20.609	0	281.683	277.500	-13.495
2013	63.479	-93	-2.804	0	61.030	60.209	-448
2014	35.244	-41	-698	0	35.717	34.972	-1.212
2015	38.664	-26	-192	0	37.887	37.087	559
2016	37.848	238	0	0	40.741	39.881	-2.655
2017	3.421	42.681	0	0	41.598	40.722	4.504
2018	0	0	0	0	0	0	0
WIA totaal	468.169	42.043	-24.303	0	498.656	490.371	-12.747
1 + 2. Totaal	738.773	42.043	-44.036	0	705.792	698.565	30.988

(7) Schulden

2018
x 1.000 euro

2017
x 1.000 euro

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen

De verplichtingen uit hoofde van beleggingen bestaan uit:

Kortlopende schulden beleggingen	1.022	5.181
Totaal	1.022	5.181

Schulden uit herverzekering

De schulden uit herverzekering hebben betrekking op de overeenkomst met de verzekeraars over de verzekeringsjaren 2014-2020.

	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
De schulden uit herverzekering bestaan uit:		
Technische voorziening (herverzekeringsdeel)	136.996	142.836
Resultaat herverzekering 2014-2020	14.842	11.745
Totaal	<u>151.838</u>	<u>154.581</u>

Tijdens deze periode wordt het resultaat herverzekering opgebouwd en vervolgens na afloop van de overeenkomst afgerekend. De technische voorziening (herverzekeringsdeel) komt met de afrekening van het resultaat aan het einde van de contractduur van de lopende herverzekeringsovereenkomsten voor rekening van NV schade.

Overige schulden

	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
Onder de overige schulden zijn opgenomen:		
Nog te betalen verzekeraars	1.528	1.097
Nog te betalen loonheffing	778	1.162
Nog te betalen provisie tussenpersonen	726	238
Handelscrediteuren	721	3.576
Nog te betalen kosten Vakraad Metaal en Techniek	330	330
Nog te betalen kosten MN	262	676
Nog te betalen uitkeringen	261	0
Te betalen accountantskosten	139	53
Af te rekenen met ING bank	5	1.045
Overig	728	445
Totaal	<u>5.478</u>	<u>8.622</u>

(8) Afgeleide financiële instrumenten

De post afgeleide instrumenten aan de passiefzijde van de balans betreft de waarde van derivatencontracten met per saldo een negatieve waarde. De specificatie van deze instrumenten is opgenomen bij post 4 in de toelichting op de balans.

Transacties verbonden partijen

Binnen de reguliere businessactiviteiten gaat NV schade transacties aan met verbonden partijen. Transacties tussen verbonden partijen vinden plaats op een 'arms length' basis en bestaan naast de onder de niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen, uit herverzekeringsactiviteiten met de verzekeraars Achmea en Bovemij. Er zijn geen transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening afgesloten.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

Per ultimo 2018 gelden de volgende niet uit de balans opgenomen activa en verplichtingen.

Investeringsverplichtingen Syntrus Achmea

Met Syntrus Achmea Particulier Hypothekenfonds is er vanaf 2017 een investeringsverplichting (commitment) aangegaan, die ultimo 2018 volledig uitgenut was.

Uitvoeringskosten verzekeringsadministratie MN

NV schade en Mn Services N.V. zijn overeengekomen dat voor 2019 de aan MN uitbestede werkzaamheden in het kader van uitvoering van de verzekeringsadministratie geschiedt tegen een vaste vergoeding van 6,5 miljoen euro. De re-integratie activiteiten zijn begroot op 2,3 miljoen euro. Deze activiteiten worden per ultimo 2019 tegen werkelijk gerealiseerde kosten verrekend.

Uitvoeringskosten vermogensbeheer MN

Met de vermogensbeheerder Mn Services Vermogensbeheer B.V. is een beheerovereenkomst voor onbepaalde tijd aangegaan welke per direct beëindigd kan worden door middel van een aangetekende brief. De jaarlijkse kosten variëren maar bedragen ruim 2 miljoen euro.

Operationele leaseverplichtingen

De overeenkomst betreft een motorvoertuig en is gesloten voor een periode van 5 jaar. De leaseverplichting eindigt van rechtswege per november 2020. De geschatte verplichting voor het komende jaar bedraagt 10,2 duizend euro. De geschatte verplichting voor de periode 1 tot 5 jaar bedraagt 9,4 duizend euro.

Herverzekeraars

Indien er sprake is van een negatief resultaat geldt het hier na volgende. Verzekeraars komen overeen dat, na bepaling van het resultaat uit de vorige contractperiode (Construct 2), zij uit het onverdeelde winstdeel uit Construct 2 dat toekomt aan NV schade en de herverzekeraar gezamenlijk, een bedrag zullen reserveren dat aangewend zal worden voor toekomstige verliezen uit deze contractperiode (= Construct 3). De hoogte van het bedrag is vastgesteld op vijf miljoen euro voor Achmea en één miljoen euro voor Bovenij. Indien er sprake is van enig verlies zal eerst het gereserveerde bedrag (inclusief opgebouwde intrest over de periode tussen afrekening Construct 2 en de afrekening van dit contract) worden aangewend ten gunste van het verlies van de herverzekeraar. Indien het verlies van de herverzekeraar dit bedrag te boven gaat, dan is het meerdere voor rekening van deze herverzekeraar. Indien het verlies lager is dan het gereserveerde bedrag inclusief opgebouwde interest, dan wordt het restant terugbetaald aan de verzekeraars conform de verdeling zoals afgesproken bij Construct 2. Indien het resultaat over deze totale contractperiode nul euro of hoger is dan zal het gereserveerde bedrag inclusief opgebouwde interest volgens de verdeling zoals is overeengekomen bij Construct 2 in zijn geheel terugbetaald worden aan de verzekeraars.

TOELICHTING OP DE WINST- EN VERLIESREKENING

TECHNISCHE REKENING SCHADEVERZEKERING

(9) Verdiende premies eigen rekening

De verdiende premies eigen rekening bestaan uit de (geboekte) bruto premies van 93.346 duizend euro (2017: 94.574 duizend euro) en de onttrekking aan technische voorzieningen niet-verdiende premies en lopende risico's ad 0 duizend euro (2017: onttrekking van 4.293 duizend euro).

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
De bruto premies bestaan uit:		
Gefactureerde premies	93.327	95.425
Premiekorting	18	-534
Afschrijving premiedebiteuren	1	-317
	<u>93.346</u>	<u>94.574</u>
Herverzekerd deel gefactureerde premies	-7.483	-39.398
Kostenopslag herverzekering	0	-6.539
	<u>-7.483</u>	<u>-45.937</u>
Uitgaande herverzekeringpremies	-7.483	-45.937
Totaal	<u>85.863</u>	<u>48.637</u>

Bij de gefactureerde premies is rekening gehouden met de mogelijke oninbaarheid van nog niet ontvangen bedragen. De premiekorting betreft de korting die NV schade op de benodigde premie heeft verleend en voor 100 procent voor rekening van NV schade komt.

De uitgaande herverzekeringpremies zijn in 2018 met 38.454 duizend euro gedaald als gevolg van een aanpassing van het herverzekerde deel van de gefactureerde premies met terugwerkende kracht en het vervallen van de toerekening van de kostenopslag herverzekering aan de Bedrijfskosten. Deze schattingswijziging is nader beschreven in de Algemene toelichting. Door deze schattingswijziging zijn de Verdiende premies (ten gunste van NV schade) in 2018 (eenmalig) hoger dan in voorgaande jaren.

(10) Opbrengsten uit beleggingen

Over 2018 is een beleggingsresultaat (inclusief kosten) behaald van 2.785 duizend euro negatief (2017: 16.880 duizend euro positief). De post Opbrengsten uit beleggingen kan jaarlijks behoorlijk fluctueren. Deze volatiliteit van het beleggingsresultaat en daarmee de drivers achter het behaalde rendement wordt veroorzaakt door met name de volgende drie grootheden: de beweging van de rentecurve (swapcurve), de ontwikkeling van de spread op vastrentende waarden en de waardeontwikkeling van de aandelen. De beweging van de rentecurve gedurende het jaar kan een signifiante invloed uitoefenen op het rendement van de beleggingsportefeuille. Daarnaast draagt het in- of uitlopen van de spread bij aan de volatiliteit van het resultaat. De waardeontwikkeling van de aandelenportefeuille binnen de Eigen Vermogen portefeuille ten opzichte van de rentecurve (het aandelenrisico) tot slot is de derde grootheid die de volatiliteit verklaart. De aandelenportefeuille is op het totaal van de beleggingen relatief beperkt van omvang (circa 5 procent).

Het totaal behaalde beleggingsrendement kwam voor de matching portefeuille uit op 1,1 procent (2017: 0,9 procent positief). Het totaal beleggingsrendement kwam voor de Eigen Vermogen portefeuille uit op -4,5 procent (2017: 7,2 procent positief).

	Rendement	Benchmark
Totaal behaald rendement matching portefeuilles *	1,1%	1,2%
Totaal behaald rendement Eigen Vermogen portefeuille	-4,5%	-2,9%

Het beleggingsresultaat bestaat uit de volgende posten in de winst- en verliesrekening: Opbrengsten uit beleggingen, Niet-gerealiseerde winst op beleggingen, Beleggingslasten en Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen.

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Opbrengsten uit beleggingen (11)	49.106	54.802
Niet-gerealiseerde winst op beleggingen (12)	5.455	32.762
Beleggingslasten (16)	-27.805	-23.062
Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen (17)	-29.540	-47.622
Totale opbrengst uit beleggingen	<u>-2.784</u>	<u>16.880</u>

De totale opbrengst uit beleggingen is het totale beleggingsrendement ten gunste van NV schade.
De rente inzake bankrekeningen die worden gebruikt voor de uitvoering van de verzekeringsregeling is verantwoord onder de Overige technische baten of Overige technische lasten eigen rekening en bedraagt 797 duizend euro (2017: -988 duizend euro).

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Beleggingsbaten	19.831	20.705
Gerealiseerde winst op beleggingen	29.275	34.097
Totaal	<u>49.106</u>	<u>54.802</u>

(11) Niet-gerealiseerde winst op beleggingen

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Niet-gerealiseerde winst op beleggingen	<u>5.455</u>	<u>32.762</u>

(12) Overige technische baten eigen rekening

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Rente op liquide middelen	797	0
Opgelegde boete inzake premie-inning	401	555
Rentevergoeding herverzekeraars	0	2.970
Vrijval voorziening te veel betaalde uitkeringen	0	2.186
Afgeboekte rente- en boetoplegging	0	21
Overige	0	0
Totaal	<u>1.198</u>	<u>5.732</u>

(13) Schaden eigen rekening

Onder de schaden eigen rekening zijn opgenomen de in 2018 respectievelijk 2017 opeisbaar geworden uitkeringen ('Geboekte schaden') en de mutatie van de voor toekomstige uitkeringen gevormde voorzieningen voor te betalen schaden. Beide posten zijn apart gepresenteerd in de winst- en verliesrekening.
De resultaten voor de herverzekeraars bij beide posten zijn apart weergegeven bij de desbetreffende post in de winst- en verliesrekening. Deze resultaten komen tot uitdrukking in de post uitgaande herverzekeringpremies en schaden eigen rekening.
De herverzekering betreft uitsluitend de WIA-portefeuille.

(14) Beleggingslasten

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Beleggingslasten	-1.290	92
Gerealiseerd verlies op beleggingen	-26.515	-23.154
Totaal	<u>-27.805</u>	<u>-23.062</u>

De beleggingslasten betreffen beleggingskosten die via geldstromen worden afgerekend.

(15) Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen	<u>-29.540</u>	<u>-47.622</u>

(16) Bedrijfskosten

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
De bedrijfskosten bestaan uit:		
Uitvoeringskosten inzake de WIA-producten	9.297	7.044
Uitvoeringskosten inzake het WAO-product	739	795
Algemene bedrijfskosten	6.857	4.378
Totaal	<u>16.893</u>	<u>12.217</u>

	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
<i>Uitvoeringskosten inzake de WIA-producten</i>		
Provisie herverzekeraars	915	1.046
Provisie tussenpersonen	1.615	1.694
	<u>2.530</u>	<u>2.740</u>
Administratiekosten uitvoering WIA-producten	6.767	7.481
Extra uitvoeringskosten WIA-producten	0	3.362
	<u>9.297</u>	<u>13.583</u>
Dekking Herverzekeringsprovisie	0	-6.539
Totaal	<u>9.297</u>	<u>7.044</u>

De Dekking Herverzekeringsprovisie is in 2018 nihil. Deze toerekening van de kostenopslag herverzekering van Bruto premies naar Bedrijfskosten is vanaf 2018 niet meer van toepassing als gevolg van de schattingswijziging van de Technische voorzieningen. Feitelijk dalen de bedrijfskosten in 2018 hierdoor van 18.756 duizend euro naar 16.893 duizend euro.

	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
<i>Uitvoeringskosten inzake het WAO-product</i>		
Administratiekosten uitvoering WAO-hiaat product	739	795
Totaal	<u>739</u>	<u>795</u>

	2018	2017
	x 1.000 euro	x 1.000 euro
<i>Algemene bedrijfskosten</i>		
Secretariaatskosten	1.393	1.234
Bezoldiging directie	590	565
Bezoldiging commissarissen	255	302
Adviseurskosten	2.845	1.723
Actuariële kosten	936	0
Accountantskosten	219	118
Toezichtkosten	134	71
Afschrijving bedrijfsmiddelen	86	84
Overige	399	281
Totaal	<u>6.857</u>	<u>4.378</u>

Specificatie Algemene bedrijfskosten

De Algemene bedrijfskosten zijn in 2018 ten opzichte van 2017 gestegen met 2.479 duizend euro tot een bedrag van 6.857 duizend euro. Het betreft vooral de adviseurskosten en de actuariële kosten.

De adviseurskosten zijn in 2018 ten opzichte van 2017 gestegen met 1.122 duizend euro tot een bedrag van 2.845 duizend euro. In 2018 is door NV schade verder geïnvesteerd in het (blijvend) voldoen aan de vereisten die vanuit toezicht en wet- en regelgeving worden gesteld aan de uitbesteding en governance daaromtrent en aan de beheerste en integere bedrijfsvoering. De stijgingen worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door het verder vorm geven van onder andere Compliance en Risicomanagement binnen NV schade. Tevens heeft NV schade in 2018 tijdelijke adviseurs ingehuurd voor (onder andere) de uitwerking van de nieuwe strategie van NV schade.

De actuariële kosten zijn in 2018, als gevolg van de transitie van de actuariële werkzaamheden per 1 juli 2018 vanuit de uitvoerder naar NV schade, verantwoord onder een deze nieuwe kostencomponent binnen de Algemene bedrijfskosten en bedragen 936 duizend euro. Deze actuariële kosten zijn in 2017 en voor het eerste halfjaar 2018 verantwoord onder Administratiekosten uitvoering WIA producten. Er is dus sprake van een herrubricering van deze kosten. Deze kosten vertonen ten opzichte van 2017 door deze transitie een dalende tendens.

De kosten bezoldiging commissarissen zijn ten opzichte van 2017 gedaald met 47 duizend euro. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van de opleidingskosten en kosten van een tijdelijke adviseur in 2018.

Specificatie personeelsbeloningen

De personeelsbeloningen (een onderdeel van de secretariaatskosten) zijn als volgt te specificeren:

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Salarissen	944	836
Sociale lasten	93	48
Pensioenlasten	176	163
Totaal	1.213	1.047

Ultimo 2018 waren er 15 personen in loondienst (2017: 12).

De toename van de Personeelskosten met 166 duizend euro ten opzichte van 2017 wordt veroorzaakt door de toename van het aantal werknemers in vaste dienst bij NV schade. De loongelateerde componenten namen hierdoor toe, evenals de vervoers- en opleidingskosten en representatie- en relatiebeheerkosten.

De pensioenregeling van de werknemers is ondergebracht bij Pensioenfonds Metaal en Techniek. Hierbij is sprake van een Collective Defined Contribution (CDC) regeling. NV schade heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het pensioenfonds dan wel recht heeft op een premiekorting in het geval van een overschot.

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Onderzoek van de jaarrekening	219	118
Andere controleopdrachten	0	0
Adviesdiensten op fiscaal terrein	0	0
Andere niet controle diensten	0	0
Totaal	219	118

Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar 2018, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht en bestaan voor 80 duizend euro uit kosten met betrekking tot de controle van de jaarrekening over het boekjaar 2017.

(17) Overige technische lasten eigen rekening

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Rentevergoeding herverzekeraars	2.957	0
Rente op liquide middelen	0	988
Afgeboekte rente- en boeteoplegging	0	0
Overige	954	70
Totaal	3.911	1.058

(18) Toerekening technische resultaat

	2018 x 1.000 euro	2017 x 1.000 euro
Het totale bedrag bij toerekening technisch resultaat bestaat uit:		
Contractperiode 2014 - 2020	10.615	0
	10.615	0

Contractperiode 2014 - 2020

Over de contractperiode met de verzekeringsjaren 2014 tot en met 2020 voert NV schade WIA-producten uit met de twee andere verzekeraars. Het herverzekerde deel (50%) is bij de desbetreffende posten zichtbaar weergegeven in de balans en winst- en verliesrekening. Afhankelijk van het cumulatieve technisch resultaat (over de gehele constructperiode) per herverzekeraar wijkt het totale resultaat ten gunste van de herverzekeraars af van 50%. Zie de algemene toelichting, paragraaf "Toerekening technisch resultaat 2014-2020".

NIET TECHNISCHE REKENING

(19) Resultaat

Het resultaat technische rekening schadeverzekering is gelijk aan het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening en het resultaat van de winst- en verliesrekening. Het resultaat over 2018 bedraagt 46.163 duizend euro positief (2017: 58.885 duizend euro positief). Het op basis van artikel 24 lid 1 van de statuten gedane voorstel tot resultaatbestemming is vermeld bij de Overige gegevens.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Per datum van aftekening zijn er geen "gebeurtenissen na balansdatum".

Den Haag, 11 april 2019

Directie:

drs. E. Ooms AAG
drs. P.N. Schrage

Raad van Commissarissen:

A.L. van Dalen
drs. ing. A.L.A. van Gelder, voorzitter
drs. I. van Hoek AAG
drs. G.E. van de Kuilen
C. Offerman RA

Overige gegevens

STATUTAIRE BEPALINGEN

Maatschappelijk kapitaal

Conform artikel 3 lid 1 van de statuten bedraagt het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap 5.672.500 euro. Het is verdeeld in 50.000 aandelen, elk groot nominaal 113,45 euro.

Resultaatbestemming

In de statuten van NV schade is via artikel 24 de resultaatbestemming vastgelegd. De leden 1 tot en met 5 van dit artikel zijn hieronder integraal opgenomen.

Artikel 24 lid 1

De winst, die uit de vastgestelde jaarrekening blijkt, wordt als volgt aangewend:

- a. Allereerst wordt krachtens een besluit van de directie - welk besluit de goedkeuring van de raad van commissarissen behoeft - een bedrag toegevoegd aan de tot het eigen vermogen behorende Algemene Reserve die als weerstandsvermogen wordt aangehouden teneinde de gewenste solvabiliteit te bereiken dan wel te behouden, een en ander met inachtneming van het in lid 2 bepaalde;
- b. Uit de eventueel hierna resterende winst wordt krachtens besluit van de algemene vergadering uitgekeerd een bedrag van maximaal vijf procent (5%) van het op de aandelen gestorte kapitaal uitgekeerd, met dien verstande dat dit percentage wordt vervangen door dertien procent (13%), voor zover winstuitkering geschiedt aan aandeelhouders die ingevolge artikel 5, onderdeel b van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969, of daarvoor in de plaats getreden bepalingen, zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting;
- c. De na de toepassing van het in onderdeel a en b bepaalde eventueel resterende winst wordt als winstreserve gereserveerd en aangewend (i) ten behoeve van premieverlaging in de boek- jaren gelegen na het boekjaar waarvoor de winst is vastgesteld en/of (ii) ten behoeve van werkgevers, werknemers en voormalig werknemers naar goedgevoelen van de algemene vergadering die daarover bij besluit kan beschikken. Deze winstreserve is niet voor gehele of gedeeltelijke opheffing vatbaar, met dien verstande dat negatieve resultaten en noodzakelijke toevoegingen aan het in onderdeel a bedoelde weerstandsvermogen hierop in mindering kunnen worden gebracht.

Artikel 24 lid 2

- a. Het bedrag dat aan het lid 1, onderdeel a bedoelde weerstandsvermogen wordt toegevoegd is zo hoog als nodig is om te kunnen voldoen aan de binnen de vennootschap gewenste solvabiliteit, welke minimaal gelijk is aan de krachtens de wet vereiste solvabiliteit.
- b. Aan het weerstandsvermogen kan geen andere bestemming worden gegeven dan die als omschreven in onderdeel a van dit lid.
- c. Het weerstandsvermogen is niet voor gehele of gedeeltelijke opheffing vatbaar, met dien verstande dat:
 1. Het weerstandsvermogen kan worden toegevoegd aan de voorziening winstdeling en kortingen, indien en voor zover de reserve weerstandsvermogen in enig jaar uitstijgt boven de binnen de vennootschap gewenste solvabiliteit, zoals omschreven in onderdeel a van dit lid;
 2. Een in enig jaar negatief resultaat van de vennootschap ten laste van het weerstandsvermogen kan worden gebracht, indien en voor zover dit resultaat niet ten laste van overige reserves kan worden gebracht.Een handeling als bedoeld in het onder 1 en 2 bepaalde geschiedt krachtens een besluit van de directie, welk besluit de goedkeuring van de raad van commissarissen behoeft.

Artikel 24 lid 3

De directie is met goedkeuring van de raad van commissarissen bevoegd te besluiten tot uitkering van een interim-dividend met inachtneming van het bepaalde in artikel 105 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en onverminderd het bepaalde in lid 1 en 2.

Artikel 24 lid 4

Het dividend wordt uiterlijk veertien dagen na de vaststelling betaalbaar gesteld op de wijze en ter plaatse door de directie te bepalen.

Artikel 24 lid 5

Vorderingen tot winstuitkeringen vervallen door een tijdsverloop van vijf jaar te rekenen van de dag van de betaalbaarstelling.

Statutaire reserve

De in artikel 24 lid 1c van de statuten vermelde winstreserve en de in artikel 24 lid 2c vermelde voorziening winstdeling en kortingen, zijn op de balans opgenomen onder de post Statutaire reserve.

De bestemming van het resultaat wordt toegelicht onder de toelichting op het eigen vermogen.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouders en de raad van commissarissen van
N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen (hierna: N.V. Schade MT of de verzekeringsmaatschappij) te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van N.V. Schade MT op 31 december 2018 van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

4. de balans per 31 december 2018;
5. de winst-en-verliesrekening over 2018;
6. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Schade MT zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 6,6 miljoen (2017: € 5,7 miljoen).
Toegepaste benchmark	2% van het eigen vermogen (2017: 2% van het eigen vermogen).
Nadere toelichting	N.V. Schade MT heeft geen winstoogmerk. Het eigen vermogen en weerstandsvermogen voor Solvency II-doeleinden wordt relevant geacht door stakeholders en is een relatief stabiele basis voor de bepaling van de materialiteit. Derhalve achten wij het eigen vermogen de meest geschikte basis voor het bepalen van de materialiteit.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 330.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten. Ten opzichte van vorig jaar is er geen wijziging in de kernpunten.

Schattingen gehanteerd bij de waardering en toereikendheid van de technische voorziening voor te betalen schaden

Risico

N.V. Schade MT heeft een significante technische voorziening voor te betalen schaden van € 686 miljoen ofwel 58% van het balanstotaal. Ultimo 2018 heeft € 632 miljoen van deze voorziening betrekking op de WIA-portefeuille. Deze portefeuille is voor 50% herverzekerd.

De technische voorziening voor te betalen schaden moet toereikend zijn om de ingeschatte verplichtingen te kunnen afwikkelen. N.V. Schade MT stelt de balansvoorziening voor te betalen schaden vast op basis van grondslagen die zij ook hanteert onder Solvency II (SII), met uitzondering van de voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's. Deze voorziening is op basis van SII-grondslagen ultimo 2018 negatief en is in de jaarrekening overeenkomstig vigerende verslaggevingsregels op nul gesteld.

Bij de waardering van de technische voorziening voor te betalen schaden zijn significante inschattingen van onzekere toekomstige uitkomsten noodzakelijk. Verschillende assumpties worden gebruikt om deze langdurige verplichtingen te schatten, waaronder IBN(E)R ontwikkel- en staartfactoren, toekomstige kosten, verwachte instroom- en uitstroomkansen in de verschillende WIA/WGA-stadia en overlevingskansen van verzekerden.

Schattingen gehanteerd bij de waardering en toereikendheid van de technische voorziening voor te betalen schaden

Onze controleaanpak

Wij hebben onze actuariële specialisten ingezet bij de controle van de waardering en toereikendheid van de technische voorziening voor te betalen schaden.

Onze belangrijkste controlewerkzaamheden met betrekking tot de technische voorzieningen hadden betrekking op:

- ▶ De beoordeling van de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersingsmaatregelen die door de vennootschap zijn uitgevoerd op de waardering van de technische voorziening door het uitvoeren van lijncontroles en het testen van interne controles.
- ▶ Het vaststellen van de juistheid en volledigheid van de basisgegevens die door de vennootschap zijn gebruikt.
- ▶ De beoordeling van de aanvaardbaarheid van de gehanteerde methoden en assumpties, inclusief de hierin doorgevoerde wijzigingen in 2018, voor de waardering van de technische voorziening voor te betalen schaden. Wij hebben de aannames getoetst aan de hand van historische informatie, sectorinformatie en professionele oordeelsvorming.
- ▶ Het vaststellen van de juiste verwerking van het herverzekerde deel van de technische voorzieningen aan de hand van het aangepaste herverzekeringscontract.
- ▶ Het beoordelen op redelijkheid van de intern opgestelde analyses van de uitkomsten van de technische voorziening en het verloop tussen perioden.
- ▶ Het beoordelen van de werkzaamheden en rapportages van de Actuariële Functie.

Waar noodzakelijk geacht hebben wij op onderdelen aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd waaronder het testen van juistheid van uitgekeerde claims aan de hand van schadedossiers.

N.V. Schade MT heeft in 2018 diverse wijzigingen doorgevoerd in assumpties waaronder aanpassingen in de ontwikkelfactoren van de IBN(E)R en de kostenvoorziening. Wij hebben de onderbouwing en impact van deze wijzigingen gecontroleerd aan de hand van onderliggende actuariële analyses en vastgesteld dat deze juist in de jaarrekening zijn verwerkt en toegelicht.

In 2018 zijn de afspraken met de herverzekeraars met terugwerkende kracht aangepast. Deze aanpassing heeft geleid tot een verhoging van de netto technische voorziening voor te betalen schaden van € 27,5 miljoen ten laste van het resultaat. De aanpassingen hebben met name betrekking op de verrekening van kostenrisico, het buiten de scope van het contract plaatsen van de discretionaire voorziening voor de verhoging van de AOW-leeftijd en de resultaatdeling. Wij hebben vastgesteld dat de financiële impact van deze wijzigingen juist is verwerkt in de jaarrekening en dat de ter zake opgenomen grondslagen en toelichtingen adequaat zijn.

Ten slotte hebben wij beoordeeld of de toelichting op de technische voorziening voor te betalen schaden, inclusief het aandeel herverzekeraars, zoals opgenomen in de toelichting (noot 6 balans) voldoet aan de verslaggevingsvereisten.

Schattingen gehanteerd bij de waardering en toereikendheid van de technische voorziening voor te betalen schaden

Belangrijke observaties

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden concluderen wij dat de gehanteerde uitgangspunten voor de bepaling van de voorziening voor te betalen schaden acceptabel zijn en dat de toelichtingen (inclusief de toelichting op de schattingswijzigingen) zoals opgenomen in paragraaf schattingswijzigingen en note 6 voldoen aan Titel 9 BW2.

Uitvoering van processen door serviceorganisatie

Risico

N.V. Schade MT heeft belangrijke bedrijfsprocessen uitbesteed aan externe serviceorganisaties. De uitbestede processen betreffen: de beleggingsadministratie, de verzekerdenadministratie, de administratie van de overige bedrijfskosten, de financiële administratie en de hieraan gerelateerde processen voor geautomatiseerde gegevensverwerking. Vanaf 1 juli 2018 is het proces inzake de totstandkoming van de technische voorzieningen, inclusief de bijbehorende interne beheersingsmaatregelen intern bij N.V. Schade MT georganiseerd. De directie blijft eindverantwoordelijk voor de gehele uitbestedingsketen. De financiële informatie die ontvangen wordt van de externe serviceorganisaties is opgenomen in de jaarrekening van de vennootschap.

De vennootschap heeft haar verantwoordelijkheden voor de bovenstaande processen en de uitbesteding daarvan aan de serviceorganisaties toegelicht in de risicoparagraaf zoals opgenomen in hoofdstuk 4 van de jaarrekening. N.V. Schade MT is voor de continuïteit van de bedrijfsvoering en de betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking sterk afhankelijk van de interne beheersingsmaatregelen van de serviceorganisatie.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de uitbestede processen en daarin opgenomen interne controlemaatregelen, inclusief algemene IT beheersmaatregelen, niet effectief zijn en dat daardoor de ontvangen financiële informatie van de serviceorganisaties niet betrouwbaar is.

Onze controleaanpak

Onze controlewerkzaamheden richten zich primair op het vaststellen van de feitelijke beheersing van de uitbesteding door N.V. Schade MT. Hiertoe hebben wij toetsing van N.V. Schade MT op de naleving van de uitbestedingscontracten, alsmede de toetsing op de assurance-rapportages die van de serviceorganisaties zijn ontvangen beoordeeld.

Als onderdeel van de controle van de jaarrekening hebben wij met hulp van IT-auditors in ons team de IT-infrastructuur en de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking van onder meer de uitbestede Verzekerdenadministratie en Vermogensbeheerprocessen, zoals opgenomen in de ISAE 3402-rapportages van de serviceorganisaties beoordeeld. Ten aanzien van dit punt hebben wij aandacht besteed aan de mate waarin de assurance-rapportages van serviceorganisaties een toereikende scope en diepgang hebben om de geïdentificeerde risico's af te dekken.

Belangrijke observaties

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden hebben wij voldoende adequate controle-informatie verkregen over de betrouwbaarheid van financiële informatie die relevant is voor de totstandkoming van de jaarrekening.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ personalia per 31 december 2018;
- ▶ kerncijfers;
- ▶ verslag van de raad van commissarissen;
- ▶ verslag van de directie;
- ▶ de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van de directie en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de algemene vergadering van aandeelhouders op 20 maart 2014 benoemd als accountant van N.V. Schade MT vanaf de controle van het boekjaar 2014 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang geleverd.

Geleverde niet-verboden diensten

Wij hebben naast de wettelijke controle van de jaarrekening de volgende dienst geleverd:

- ▶ Controle van de Wft Solvency II-staten.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben, waar relevant, professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- ▶ Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- ▶ Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.

- ▶ Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- ▶ Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- ▶ Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan het auditcomité op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 11 april 2019

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. A. Snaak RA

NADERE INFORMATIE BESTUURSLEDEN

Onderstaand is nadere informatie opgenomen over de directieleden en leden van de Raad van Commissarissen van N.V. Schadeverzekering Metaal en Technische Bedrijfstakingen, per de ondertekeningsdatum van de jaarrekening. De vermelde nevenfuncties relevant voor de functie bij de vennootschap betreffen functies die duidelijk maken welke belangen de desbetreffende persoon heeft te behartigen.

Directie

drs. E. Ooms AAG

leeftijd: 56
in functie als directeur sinds: 1 september 2012
relevante nevenfuncties: - geen

drs. P.N. Schrage

leeftijd: 65
in functie als directeur sinds: 6 december 2006
relevante nevenfuncties: - Bestuurslid stichting ORBIS
- Voorzitter Stichting Administratief Gemak

Raad van Commissarissen

A.L. van Dalen

leeftijd: 66
in functie als commissaris sinds: 1 augustus 2011
relevante nevenfuncties: - geen

drs. ing. A.L.A. van Gelder

leeftijd: 72
in functie als commissaris sinds: 8 januari 2013
relevante nevenfuncties: - Bestuurslid Bouw Informatie Raad (BIR)
- Lid van de Advies Commissie NWO/ Beoordeling innovatie projecten
- Commissaris 2BA BV Utrecht
- Voorzitter Stichting Wetenschappelijk Onderwijs & Installatietechniek
- Adviseur Uneto-Vni inzake BIM

drs. I. van Hoek AAG

leeftijd: 61
in functie als commissaris sinds: 7 mei 2014
relevante nevenfuncties: - Commissaris bij OOM Verzekeringen
- Lid kascommissie KNZ&RV

drs. G.E. van de Kuilen

leeftijd: 54
in functie als commissaris sinds: 15 september 2016
relevante nevenfuncties: - Voorzitter Pensioenfonds voor het Kappersbedrijf
- Lid RvT Pensioenfonds voor Tandartsen & Tandarts-specialisten
- Lid RvT Pensioenfonds Zoetwaren
- Lid van diverse visitatiecommissies van pensioenfondsen
- Penningmeester Stichting Perseus
- Voorzitter beleggingsadviescommissie pensioenfonds Eriks

C. Offerman RA

leeftijd: 69
in functie als commissaris sinds: 20 januari 2014
relevante nevenfuncties:
- Lid van het bestuur Stichting FNV Formaat
- Lid van het bestuur Stichting de Waal Foundation

Vacature

Begrippenlijst

Hieronder treft u, in de vorm van een op alfabetische volgorde samengestelde begrippenlijst, de in het jaarverslag gehanteerde algemene en specifieke termen, voor zover deze niet in het jaarverslag nader zijn toegelicht.

Aanwezig vermogen

Het aanwezig vermogen bestaat uit het totaal van het weerstandsvermogen en de Statutaire reserve.

Actuariële functie

De doelstellingen van de actuariële functie zijn:

- Beoordelen van de betrouwbaarheid en juistheid van de technische voorzieningen, met inbegrip van de gehanteerde methodes, aannames en data;
- adviseren over de algehele gedragslijn voor het aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen en de adequaatheid van herverzekeringsregelingen;
- bijdragen aan een doeltreffend risicomanagementsysteem van NV schade;
- rapporteren aan de directie, de Raad van Commissarissen en de Audit- en Risicocommissie over de uitkomsten van haar werkzaamheden, inclusief aanbevelingen om eventuele tekortkomingen op te lossen.

De actuariële functie zorgt ervoor dat de werkzaamheden worden afgestemd met de andere sleutelfuncties (risicomangement, compliance en internal audit). De actuariële functie werkt waar mogelijk samen met de risk management functie. Met name bij het beoordelen van de ORSA zal samenwerking plaatsvinden.

Algemene vergadering van Aandeelhouders (AVA)

Het hoogste beslisorgaan binnen een vennootschap. Verplichte jaarlijkse vergadering van aandeelhouders, waarop zij met behulp van hun stemrecht een zekere mate van invloed kunnen uitoefenen.

De AVA kan bindende besluiten nemen over kwesties als de vaststelling van de jaarrekening en de décharge aan de raad van bestuur en raad van commissarissen, de winstbestemming, statutenwijzigingen en dergelijke.

Audit- en Risicocommissie

De Audit- en Risicocommissie richt zich in ieder geval op:

- Het voorbereiden van het toezicht op de directie ten aanzien van:
 - o de opvolging van de aanbevelingen gedaan door DNB en de AFM
 - o risicobereidheid en risicoprofiel van NV Schade;
 - o risicobeheer en de werking van de interne risicobeheersingsmaatregelen
 - o controlesystemen, waaronder het toezicht op de naleving van de relevante wet- en regelgeving en het toezicht op de werking van gedragscodes;
 - o de financiële informatieverschaffing van NV Schade;
 - o de naleving van aanbevelingen en opvolging van opmerkingen van de controlerend accountant en van de certificerend actuaaris;
 - o de rol van en het functioneren bij NV Schade van de interne audit functie,

- alsmede van de risicomanager en de compliance officer;
- de relatie met de controlerend accountant en de certificerend actuaaris,
 - waaronder in het bijzonder hun onafhankelijkheid, de bezoldiging en
 - eventuele niet- controlewerkzaamheden ten behoeve van NV Schade;
- de financiering van de vennootschap;
- de toepassingen van informatie- en communicatietechnologie.
- Het uitbrengen van advies aan de Raad ten behoeve van de voordracht door de Raad aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) voor de benoeming van de controlerend accountant;
- het voorbereiden van de vergaderingen van de Raad met de directie waarin de jaarrekening, het jaarverslag en de halfjaar- en kwartaalcijfers van NV Schade worden besproken.

Best estimate (beste schatting)

De beste schatting (van de huidige verzekeringsportefeuille) is de wiskundige verwachtingswaarde van de uitgaande kasstromen minus de nog te ontvangen kasstromen. Deze worden geschat met inachtneming van realistische kansstelsels voor de factoren die deze kasstromen kunnen beïnvloeden, waarbij wordt gediscoteerd met de relevante risicovrije rentetermijnstructuur. Kort gezegd: wat is de beste schatting van wat het nakomen van de verplichtingen in de portefeuille de verzekeraar nog gaat kosten, met inachtneming van naar verwachting nog te ontvangen premies.

Bruto Premiebaten

Gefactureerde premies, exclusief herverzekering, met betrekking tot het boekjaar na aftrek van premiekortingen en afschrijvingen premiedebiteuren.

Compliance functie

Doelstelling van compliance is om compliance risico's waarmee NV schade zich geconfronteerd ziet in kaart te brengen en de directie te adviseren deze zo optimaal mogelijk te beheersen, eventuele schade te voorkomen of te beperken en de reputatie van NV schade te bewaken. Daarnaast speelt compliance een belangrijke rol bij het proces van het vergroten van bewustwording van integriteitrisico's binnen NV schade.

NV schade verstaat onder compliance risico: de kans op aantasting van de goede reputatie en financiële soliditeit en/of de kans op maatregelen van autoriteiten, als gevolg van:

- I. niet of onvoldoende naleving van relevante wet- en regelgeving, ethische normen en/of afgeleide interne normering, dan wel;
- II. het niet voldoen aan (gerechtvaardigde) verwachtingen van stakeholders zoals verzekeren, verzekeringnemers, toezichthouders, aandeelhouders en de Nederlandse samenleving.

Gemiddelde Swap Rate

Het 10-jaars punt op EIOPA risk free rate. Deze wordt gebruikt als indicator voor de marktrente, met toevoeging van een ultimate forward rate (UFR).

Internal audit functie

Het doel van de internal audit functie is om overzicht te verkrijgen over de gehele procesgang van de organisatie en vast te stellen in welke mate de risico's door NV schade worden beheerst. Door de internal audit functie vindt een objectieve evaluatie van de uitgevoerde werkzaamheden plaats en leidt tot aanbevelingen ter verbetering van de internal control structuur. De werkzaamheden van de internal audit functie worden gebaseerd op de uitkomsten van de periodieke, objectieve risk assessments.

Kapitaaleis

De uit hoofde van (inter)nationale wet- en regelgeving verplichte hoeveelheid kapitaal en de verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen die binnen een financiële instelling aanwezig moet zijn als buffer tegen bepaalde risico's, om onverwachte verliezen te kunnen opvangen.

Klantwaardering

Samengesteld cijfer (gemeten in scores van 0 t/m 10) van het gemiddelde oordeel van klanten van NV schade over de dienstverlening.

Klantloyaliteit

NV schade meet de klantloyaliteit door verzekerden te vragen hoe waarschijnlijk het is dat zij hun arbeidsongeschiktheidsverzekering(en) zouden afsluiten bij NV schade indien zij niet automatisch klant zouden zijn van NV schade

Minimum Capital Requirement (MCR)

Een Solvency II kapitaaleis voor verzekeraars. Het is een absolute minimumeis: het doorbreken daarvan leidt onmiddellijk tot de zwaarst mogelijke maatregelen van de toezichthouder (De Nederlandsche Bank).

Normsolvabiliteit

NV schade hanteert een prudent premie- en kapitaalbeleid met hierin opgenomen een door het bestuur minimaal nagestreefde normsolvabiliteit. De normsolvabiliteit wordt berekend op basis van de Solvency Capital Requirement.

Raad van Bestuur (RvB)

De groep van bestuurders van een onderneming (vennootschap) die ieder zijn benoemd door de aandeelhouders. De RvB is verantwoordelijk voor het bedenken en uitvoeren van de ondernemingsstrategie en voor het contact met de aandeelhouders.

Raad van Commissarissen (RvC)

Groep van personen die toezicht houdt op de gang van zaken bij, en adviezen geeft aan, de raad van bestuur van een onderneming. Er zijn wettelijke en statutaire omschrijvingen voor de taak van een RvC; de benoeming van een commissaris is in de statuten van de onderneming geregeld.

De Raad heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken in NV schade en staat de directie met raad terzijde. De Raad richt zich bij het vervullen van zijn taak naar het belang van NV schade en maakt daarbij een evenwichtige afweging van de belangen

van de bij de verzekeraar betrokkenen zoals haar klanten, aandeelhouders en medewerkers. De Raad betreft daarbij ook de voor de onderneming relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen.

Rendement Eigen Vermogen portefeuilles

Betreft het rendement behaald uit de Eigen Vermogen portefeuilles.

NV schade deelt de beleggingsportefeuilles op niveau 1 conceptueel op in een Matchingportefeuille en een Eigen Vermogen portefeuille. Het doel van de Eigen Vermogen portefeuille is het behalen van een absoluut rendement ten opzichte van de verplichtingen.

Rendement Matchingportefeuilles

Betreft het rendement behaald uit de Matchingportefeuilles (WIA en WAO).

NV schade deelt de beleggingsportefeuilles op niveau 1 conceptueel op in een Matchingportefeuille en een Eigen Vermogen portefeuille. Het doel van de Matchingportefeuille is het repliceren van de marktwaardeverandering van de verplichtingen.

Remuneratie- en Werving- & Selectiecommissie

De Remuneratie- en Werving- & Selectiecommissie (de commissie) functioneert onder verantwoordelijkheid van de Raad van Commissarissen en richt zich op selectiecriteria, benoemingsprocedures, en de periodieke beoordeling van de Raad van Commissarissen als collectief en de directie van NV schade. Daarnaast heeft zij als taak voorstellen te doen over het bezoldigingsbeleid van de Raad van Commissarissen en het totale beloningspakket van de directie van NV schade.

Risicomanagement functie

Risicomanagement dient de strategische en (lange termijn-)doelstellingen van de organisatie en is ondersteunend aan de besluitvorming en gericht op het realiseren van de strategische doelstellingen.

De visie die NV schade hanteert op risicomanagement is er op gericht om de belangen van de polishouders als ook die van de aandeelhouders veilig te stellen. Hierbij staat het belang van de polishouders centraal. Het behartigen van de belangen van de polishouders is verankerd in de strategie en governance van NV schade.

Dit vertaalt zich in onderstaande doelstellingen van de risicomanagement functie:

- risico's identificeren die de realisatie van de (strategische) doelstellingen bedreigen;
- het samenstellen van afgewogen geheel van beheersmaatregelen;
- het continu monitoren van de risico's; bij het optreden van een risico het zoeken naar de achterliggende oorzaken, het observeren van mogelijke veranderingen daarin en het nemen van de juiste beheersmaatregelen.

Risicomarge

Een verzekeraar dient niet alleen technische voorzieningen aan te houden, maar ook kapitaal, risicodragend vermogen. De verzekeraar, of kapitaalverstrekker, wil vergoed worden voor het jaarlijks beschikbaar stellen van dit risicodragend vermogen. De risicomarge wordt bepaald door jaarlijks de kapitaaleis te vermenigvuldigen met een kapitaalkostenpercentage gedurende de volledige looptijd van de verplichtingen. De risicomarge wordt berekend volgens de kapitaalkostenmethode (Cost-of-Capital = CoC). Deze methode berust op het idee dat een verzekeraar (of kapitaalverstrekker) wenst te worden beloond voor het dragen van risico.

Solvabiliteit

Hiermee wordt aangegeven in hoeverre een onderneming -op middellange en de lange termijn- de financiële verplichtingen aan de verstrekkers van vreemd vermogen kan nakomen op grond van de waarde van alle activa.

Solvabiliteitsratio

Verhouding (als percentage) tussen het eigen vermogen van een onderneming en het totale vermogen.

Solvency II (richtlijn)

Solvency II is een raamwerk van prudentieel toezicht op verzekeraars. Het betreft Europese regelgeving met betrekking tot kapitaaleisen voor verzekeringsmaatschappijen in de Europese Unie.

Solvency Capital Requirement (SCR)

Een kapitaaleis die is vastgelegd in Solvency II voor verzekeraars. De SCR is het kapitaal dat voor een verzekeraar minimaal vereist is om met tenminste 99,5% zekerheid aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen.

Solvency Capital Requirement ratio (SCR ratio)

Verhouding (als percentage) tussen het vereiste weerstandsvermogen en het aanwezige vermogen, aangevuld met de op SII grondslagen gebaseerde voorziening premiekorting.

Statutaire reserve

De statutaire reserve betreft de in artikel 24 lid 1c van de statuten van NV schade vermelde "winstreserve" die moeten worden aangehouden. Deze reserve is niet uitkeerbaar aan de aandeelhouder. Indien het aanwezig vermogen lager is dan de statutaire reservegrens, wordt er geen statutaire reserve gevormd.

Statutaire reservegrens

NV schade hanteert een prudent premie- en kapitaalbeleid met hierin opgenomen een door het bestuur nagestreefde statutaire reservegrens. Indien het aanwezig vermogen de statutaire reservegrens overstijgt, dan dient het surplus gedoteerd te worden aan de statutaire reserve.

Uitkeringen WAO Hiaat

WAO Hiaat uitkeringen toegekend aan verzekerden of verzekeringsnemers.

Uitkeringen WIA Producten

WIA uitkeringen toegekend aan verzekerden of verzekeringsnemers.

Vereist weerstandsvermogen

Het vereiste weerstandsvermogen is gelijk aan het Solvency Capital Requirement en is de ondergrens van het weerstandsvermogen.

Verzekerden, Werkgevers

Alle werkgevers die een verzekering bij NV Schade hebben afgesloten.

Verzekerden, Werknemers

Alle werknemers (verzekerden) die in dienst zijn van een werkgever die onder de werkingssfeer van de collectieve arbeidsovereenkomst "Aanvullend Invaliditeitspensioen Metaal en Techniek" valt. Met inbegrip van werknemers die op enig moment hun deelneming aan één van de Metaal en Techniek WIA-verzekeringsproducten hebben opgezegd. Tevens met inbegrip van de voormalig werknemers welke krachtens de Metaal en Techniek WAO recht hebben op een uitkering.

Weerstandsvermogen

Het aanwezige weerstandsvermogen bestaat uit het totaal van het gestort en opgevraagd kapitaal en de Algemene reserve.

Het weerstandsvermogen is een maatstaf om te kunnen meten in welke mate NV schade in staat is om nadelige financiële gevolgen van risico's op te vangen zonder dat de continuïteit in de uitvoering van de taken van de onderneming hierbij in gevaar komt.

Colofon

**N.V. Schadeverzekering
Metaal en Technische
Bedrijfstakingen**

Statutair gevestigd te Den Haag

Kantooradres:

Prinses Beatrixlaan 15

2595 AK Den Haag

Postbus 30304

2500 GH Den Haag

Telefoon (070) 3 160 834

Vormgeving Repro Mn Services

Realisatie Mn Services N.V. te Den Haag

Druk Koninklijke De Swart te Den Haag